

בית המשפט המחוזי בירושלים

30 נוב 2010
460-09

הרשעת אליאור חן בעבירות התעללות ותקיפת קטינים

י' נועם

השופט

מדינת ישראל
ע"י עו"ד א' שהם
עו"ד ד' מור

התובע

- נגד -

אליאור חן
ע"י עו"ד א' עטרי

הנתבע

הכרעת דין

פתח דבר

האישומים

1. הנאשם, אליאור חן, הואשם בשורה של עבירות התעללות ותקיפת קטינים, שביצע, על-פי הנתען, יחד עם אחרים, כלפי שמונה ילדים בני משפחה אחת. מדובר בעבירות שבוצעו מספר רב של פעמים, באופן תדיר, לאורך תקופה: עבירות התעללות בקטין או בחסר ישע בידי אחראי - לפי סעיף 368ג סיפא לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - חוק העונשין או החוק); עבירות תקיפת קטין או חסר ישע, בידי אחראי, הגורמת חבלה של ממש - לפי סעיף 368ב(א) סיפא לחוק; ועבירות תקיפת קטין או חסר ישע,

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

בידי אחראי, הגורמת חבלה חמורה - לפי סעיף 368ב(ב) סיפא לחוק. על-פי העובדות הנטענות בכתב-האישום, בוצעו העבירות בסוף שנת 2007 ובתחילת שנת 2008 - בין החודשים ינואר למארס, כלפי שמונה ילדים, בני משפחה אחת, אחים ואחיות, אשר הבכורה ילידת 1993 והצעיר יליד חודש דצמבר 2004. כתב-האישום מגולל בהרחבה מעשי התעללות ואלימות אכזריים ומחרידים שביצע הנאשם, יחד עם עושי דברו, כלפי הילדים, אשר הותירו את חלקם חבולים קשות בגוף ובנפש, ואת הצעיר שבהם - לדאבון הלב - פגוע אנושות במצב של חוסר הכרה המוגדר "צמח".

בפרק העובדות שבכתב-האישום נטען, כי הנאשם התבסס כמנהיגה הרוחני של קבוצה שמנתה מספר אנשים, וביניהם חבריו דוד קוגמן, שמעון גבאי ואברהם מסקאלצ'י (להלן - חברי הקבוצה); נשא את אמם של הילדים לאישה, בעודו נשוי לאחרת; ונטל על עצמו את תפקיד חינכם של הילדים. כן נטען, כי הנאשם הורה לחברי הקבוצה לבצע מעשי תקיפה והתעללות באותם ילדים, במטרה לבצע בהם "תיקונים", ובכך לסייע להוציא מקרבם "שדים" ו"מזיקים", ואף נטל חלק במעשי ההתעללות עצמם. ההתעללות, שעל-פי הנטען בוצעה באופן שיטתי ובדרך קבע, כללה, בין-היתר: טלטולים עזים של הגוף והראש, מכות בכל חלקי הגוף - גם באמצעות חפצים ופטישים, כפיתות בחבלים ובאזיקונים, לרבות בתוך מזוודה, שריפת איברים באמצעות מצית, גרימת כוויות, האכלה בצואה, העמדה ממושכת לרבות במרפסת במזג-אוויר קר, מניעת אוכל ושינה, וכן מעשי אלימות והתעללות קשים נוספים - פיזיים ונפשיים. המעשים הסבו לילדים חבלות של ממש, ולשלושה מהם חבלות חמורות, ובכללן - כוויות, שברים ופציעות קשות. לצעיר שבהם, יליד שנת 2004, שהיה כבן שלוש בתקופה הרלבנטית, גרמו מעשי התקיפה וההתעללות לנזק מוחי בלתי הפיך שהותירו במצב אנוש של תרדמת, זאת בנוסף לחבלות חמורות נוספות; ולאחיו יליד 2003, שהיה כבן ארבע בתחילת האירועים, הסבו המעשים חבלות גופניות חמורות, ובכללן כוויות נרחבות ועמוקות לאורך כל השוקיים מאחור, שהצריכו התערבות ניתוחית של השתלת עור בשתי הרגליים. בשמונת אישומי כתב-האישום פורטו בהרחבה מעשי ההתעללות והאלימות שבוצעו כלפי כל ילד בנפרד. אביא להלן את תמצית המעשים המיוחסים לנאשם בכל אישום.

2. באישום הראשון הואשם הנאשם בשורה של מעשי התעללות ואלימות כלפי א', יליד חודש דצמבר 2004, עת היה כבן שלוש. על-פי הנטען, הנאשם וחברי הקבוצה נהגו לתקוף את א' ולהתעלל בו, במעשי אלימות קשים, חוזרים ונשנים. הם נהגו, בין-השאר, לחבוט בפניו ובראשו ולסטור לו, לטלטל את ראשו בעוצמה, לבעוט בו בחזקה, להכותו בידי באמצעות פטיש מעץ ומקל, לשרוף את אצבעותיו ואיברים אחרים באמצעות מצית, לכפות את ידיו ורגליו באזיקונים ובחבלים ולהכותו כשהוא כבול, ואף הכניסוהו לתוך מזוודה, כשידיו כפותות ופיו חסום בכיפה ובסרט הדבקה. הם גם מנעו מא' שינה, אילצו אותו לשבת שעות ארוכות ליד שולחן, כפו עליו לקפוץ, הריצו אותו לאורך מרחקים עד שהותש, השקו אותו במשקה חריף מסוג עראק, החזיקו את ראשו מתחת לזרם מים בכיור עד שכמעט נחנק, אילצו אותו להתקלח במים קרים והעמידוהו ללא בגדים במרפסת בליל חורף קר. לעיתים מנעו ממנו מזון, ופעמים האכילו אותו בניגוד לרצונו וליכולתו עד שהקיא. עוד נטען, כי הנאשם כופף בחוזקה את ידו של א', גרם לו לשבר בזרוע ואילץ אותו להשתמש ביד השבורה לפעולות יומיומיות; כי הנאשם וחברי הקבוצה גרמו לא' כוויה קשה בגב כף הרגל, והכריחו אותו לנעול נעליים ששפשפו את הכוויה עד להיווצרו של כיב מזוהם; וכי ביום 12.3.08, לפנות בוקר, חבט קוגמן בראשו של א' וטלטל אותו, על-פי הנחיותיו של הנאשם, באופן שגרם לא' נזק מוחי בלתי הפיך והותירו, כאמור, במצב של "צמח".

3. האישום השני מפרט את מעשי האלימות וההתעללות בנ', יליד 2003, שהיה כבן ארבע וחצי בעת האירועים. על-פי הנטען באישום זה, נהגו הנאשם וחברי הקבוצה, להתעלל בנ' ולתקוף אותו, בדרך דומה לזו שננקטה כלפי א'. מעשי התקיפה החוזרים ונשנים כללו, בין-השאר: הכאות, בעיטות, חבטות

בפטיש מעץ ובמקל, טלטול הראש בעוצמה, כפיתת הידיים והרגליים באזיקונים, האכלה בצואה, השקיה בעראק, הכנסתו לתוך מזוודה כשהוא כפות ופיו חסום, העמדה ממושכת ובין-השאר במרפסת במזג-אוויר קר, מניעת מזון, פציעה באמצעות פטיש ובורג, שריפת קצות האצבעות במצית וגרימת כוויות נרחבות ברגליו.

4. באישום השלישי, הנוגע לילד נ"ש יליד 2001, נטען כי הנאשם הכה את נ"ש בפניו, אילץ אותו במספר הזדמנויות לשתות עראק, ומנע ממנו שינה במשך ימים ולילות רבים, עת כפה עליו, באיומים, לשבת ליד השולחן וללמוד במשך שעות ארוכות.

5. האישום הרביעי מתייחס לילדה ח"ר, ילידת 1999, ובו נטען כי הנאשם וחברי הקבוצה הכו את ח"ר במקל, חבטו באצבעות ידיה באמצעות פטיש וחשפו אותה למעשי ההתעללות שבוצעו באחיה.

6. באישום החמישי, בעניינו של הילד י', יליד 1998, נטען כי הנאשם, יחד עם חברי הקבוצה, הכה את י' בפניו ובידיו, ועשה בו שימוש לצרכי טקסי קבלה מעשית.

7. האישום השישי מתייחס למעשים שבוצעו כלפי מ', יליד 1996. באישום זה נטען, כי הנאשם וחברי הקבוצה הכו וצבטו את מ', כפו עליו להאכיל את אחיו נ' בצואה, הכריחו אותו לשבת ליד השולחן וללמוד במשך שעות ארוכות ביום ובלילה, אילצו אותו לצום, השקוהו בעל כורחו בעראק וחשפוהו למעשי ההתעללות שביצעו באחיו.

8. האישום השביעי דן במעשים שבוצעו בעניינו של ש', המבוגר שבבנים, יליד 1994. בכתב-האישום נטען, כי הנאשם וחברי הקבוצה התעללו בש' והכו אותו, הן במהלך שנת 2007, עת למד בישיבה ברחוב שרי ישראל, והן בהמשך, בשלב שבו עבר להתגורר בדירת הנאשם בבית"ר. עוד נטען, כי בעת המגורים בבית"ר, נהגו הנאשם ואנשי הקבוצה להכות את ש' דרך קבע, כופפו את אצבעות ידיו בכוח ושברו לו שן. הם התעללו בו באופן תדיר - מנעו ממנו שינה, אילצו אותו ללמוד ליד השולחן במשך ימים ולילות, דרשו ממנו לעמוד בתנוחות מיוחדות, כלאו אותו לתקופת-מה במחסן חשוק, כפו עליו להאכיל את אחיו נ' בצואה וחשפו אותו למעשי ההתעללות שביצעו באחיו.

9. באישום השמיני, המתייחס לבת הבכורה ת', ילידת 1993, נטען כי הנאשם הכה את ת' במקל, חשף אותה למעשי ההתעללות שביצע באחיה ואסר עליה לסייע לאחים ולטפל בהם.

ההליכים המשפטיים הנפרדים נגד המעורבים במעשים

10. בסמוך לפתיחת החקירה, באמצע חודש מארס 2008, עזב הנאשם את הארץ ונסע לברזיל. בעקבות הליכי הסגרה, הוסגר הנאשם לישראל ביום 28.10.09. כשבועיים לאחר מכן, ביום 9.11.09, הוגש נגדו כתב-האישום בתיק זה. נגד שותפיו של הנאשם לעבירות שבוצעו כלפי הקטינים, התנהל הליך פלילי נפרד, בת"פ 157/08 (לפני כב' השופטת נ' בן אור), שהסתיים בהרשעת הנאשמים לאחר שמיעת ראיות. גם נגד אמם של הקטינים נוהל הליך נפרד, בת"פ 158/08 (לפני כב' סגן הנשיאה, השופט צ' סגל), שבו הורשעה האם, בגדרו של הסדר טיעון, בעבירות של התעללות בילדיה במחדל, הזנחתם ושיבוש הליכי חקירה, ונידונה לחמש שנות מאסר בפועל.

פתיחת המשפט

11. כתב-האישום הוגש, כאמור, ביום 9.11.09, וכשבוע לאחר מכן העבירה הפרקליטות לידי הסנגור, עו"ד עטרי, את חומר החקירה בפורמט ממוחשב כשהוא סרוק על-גבי תקליטור.

ביום 1.12.09, עם פתיחת המשפט, הודיע הסנגור כי בכונתו להעלות טענות מקדמיות; וכן ציין, כי יעלה בידו לקרוא את חומר החקירה שהועבר לו וליתן מענה לאישום בפרק זמן של כחודש מאותו מועד: "תשובה לאישום אוכל להשיב בעוד כחודש, לאחר שאלמד את כל חומר החקירה". באותה ישיבה ניתנה החלטה, לפיה הטענות המקדמיות תישמענה ביום 3.1.10, וכן הותוותה מראש מתכונת שמיעת הראיות, ככל שתידרש, בכדי לאפשר לצדדים להיערך בהתאם לדיונים הרבים, שבהם אמורים להישמע עשרות עדים, ביניהם קטינים - נפגעי העבירות. נקבע, כי ככל שיכפור הנאשם בעובדות כתב-האישום, תישמענה הראיות שלוש פעמים בשבוע (בימי שני, שלישי ורביעי) החל מיום 15.2.10. מועדי הדיונים נקבעו בהתחשב בעובדה שהנאשם נתון במעצר, כמו-גם בהודעתו האמורה של הסנגור, עם פתיחת המשפט, לפיה ילמד את חומר החקירה שהועבר אליו בפרק זמן של כחודש ימים.

12. בפתח הדיון בטענות המקדמיות, שהתקיים ביום 3.1.10, עתר הסנגור לפסילת מלישב בדיון בתיק, זאת משני טעמים: האחד - מחמת היחשפות, על-פי הנטען, לסיקור תקשורת מוטה וחד-צדדי אודות הנאשם; והשני - בשל ההחלטה הדיונית על מתכונת שמיעת הראיות. הבקשה לפסילת שופט נדחתה. כן נדחה ערעורו של הנאשם לבית-המשפט העליון כנגד החלטה זו (ע"פ 200/10 אליאור חן נ' מדינת ישראל (17.1.10)). בפסק-הדין בערעור ציינה כב' הנשיאה ביניש, כי טענות הנאשם אינן מקימות עילה לפסילת שופט; ובאשר לטענתו הראשונה, הוסיפה כי זו "מקוממת ובלתי ראויה", וכי "דומה כי הסנגור מבקש להביא את בית המשפט לעיין בחומר התקשורת הבלתי קביל ולהקים באופן מלאכותי עילת פסלות כדי להביא להחלפת המותב הדין במשפטו של מרשו".

13. טענות מקדמיות שהעלה הנאשם, לפיהן בית-המשפט נעדר סמכות לדון במרבית האישומים שיחוסו לו, נוכח ההפרה, לשיטתו, של "סייג הייחודיות" שנקבע בסעיף 24 לחוק ההסגרה, תשי"ד-1954, נדחו בהחלטת מיום 7.2.10.

התנהלות ההגנה

התנהלותם של הסנגור והנאשם לאחר פתיחת המשפט

14. בדיון שהתקיים ביום 7.2.10, לאחר מתן ההחלטה בטענות המקדמיות, הודיע הסנגור, בשם הנאשם, על כפירה כללית בכל עובדות כתב-האישום. באותו מעמד ביקש הסנגור לבטל את עשרות ישיבות ההוכחות שנקבעו בחודשים פברואר עד יולי 2010, ולדחות את תשובת הנאשם לאישום ואת תחילת שמיעת הראיות לאחר פגרת הקיץ, לחודש ספטמבר 2010, דהיינו - כעשרה חודשים לאחר הגשת כתב-האישום; זאת נוכח טענתו, כי לא היה סיפק בידו לעיין במרבית חומר החקירה, וכי נתקל בקשיים בהעברת החומר לנאשם. הסנגור לא נתן הסבר, מדוע במשך כשלושה חודשים הספיק לקרוא, כטענתו, פחות מאלף עמודים מחומר החקירה. הוא אף לא הציג תשתית לביסוס טענתו בדבר הקשיים בהמצאת החומר למרשו. ב"כ המאשימה, עו"ד שהם, ציינה במענה לטיעוני הסנגור, כי פרק הזמן שנקבע עד לתחילת שמיעת ההוכחות היה סביר לצורך עיון ולימוד חומר החקירה, והעירה כי בת"פ 157/08, בעניינם של השותפים לעבירות, החלה שמיעת הראיות כשלושה חודשים לאחר הגשת כתב-האישום. עוד ציינה ב"כ המאשימה, כי קיים אינטרס שלא לדחות את שמיעת התיק בחודשים ארוכים, שכן בשל הימלטותו של הנאשם מן הארץ, נאלצים כיום עשרות עדי התביעה, שכבר העידו בת"פ 157/08, למסור עדויותיהם מחדש בפרק זמן שמתרחק מן האירועים. בהקשר זה הוסיפה והדגישה את העובדה שבין

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

העדים נכללים שלושה מהקטינים נפגעי העבירות, ושיש חשיבות לשמיעתם בהקדם - הן לצורך שיחזור האירועים והן לשם המשך שיקומם האישי. כן ציינה ב"כ המאשימה, כי יש מקום לשמוע את עדות האם בהקדם, היות שלפי הסדר הטיעון שנחתם עמה, מעוכב מתן גזר-הדין בעניינה עד לתום עדותה בתיק הנוכחי.

15. בהחלטתי מיום 8.2.10 נדחתה בקשתם האמורה של הסנגור והנאשם. בהחלטה נקבע, כי פרק הזמן שניתן להגנה להיערך למשפט הנו סביר, ובפרט בהתחשב בכך שהנאשם נתון במעצר; וכי לא הוצג טעם המצדיק ביטולם של עשרות הדיונים שנקבעו מבעוד מועד לשמיעתו הרצופה של התיק, לא כל שכן - לדחות את שמיעת הראיות לתקופה נוספת של למעלה מחצי שנה.

16. ביום 14.2.10, כשבוע לאחר מתן ההחלטה האמורה ויומיים לפני מועד ישיבת ההוכחות הראשונה, הגיש הסנגור לבית-המשפט בקשה חריגה ומתריסה, בשמו ובשם הנאשם, לשחרר אותו ואת הנאשם מהתייצבות לדיונים. בבקשה, הבוטה בניסוחה, צוין "כי הנאשם נואש מלזכות במשפט הוגן" (סעיף 6 סיפא), כי "לאור החלטת [בית המשפט] אין לנאשם כל אפשרות להגן על עצמו במשפטו ונוכחותו ונוכחות סנגורו תהיה פסיבית לחלוטין; שום עד לא יחקר ושום עד לא יישמע מטעם ההגנה" (סעיף 5); וכי "ברור לנאשם כי נוכחותו ונוכחות סנגורו באולם הדיונים מיותרת לחלוטין ואין בה כדי להעלות או להוריד לגבי תוצאות המשפט" (סעיף 6). הבקשה נדחתה בסמוך לאחר הגשתה.

17. בישיבת ההוכחות הראשונה, שהתקיימה ביום 16.2.10, העידה עדת המדינה, אמם של הילדים הנפגעים. בפתח הדיון שב והודיע הסנגור, כי לא יחקור את עדי התביעה, לא יעיד עדים מטעם ההגנה, לא ישמיע סיכומים ונוכחותו תהיה פסיבית לחלוטין. הוא דחה את הצעת בית-המשפט לדחות את החקירה הנגדית של העדה במספר שבועות, ושב והודיע כי לא יחקור את העדים כל עוד לא יידחה הדיון לחודש ספטמבר 2010. לדבריו, הסביר לנאשם את משמעות הצעד הננקט על-ידם ואת הסיכונים הנובעים ממנו. כן צוין, כי אם יחויב על-ידי בית-המשפט לחקור את עדת המדינה, יוכל להפנות אליה שאלות כלליות שאינן קשורות לאישומים, כמו - "מה שלומך?". לאחר שבית-המשפט הבהיר לנאשם את משמעות ההתנהלות האמורה, ציין הנאשם כי הוא מודע לסיכון שישמשע מחמת היעדר חקירה נגדית, והוסיף כי אין לו ברירה אלא לנקוט בדרך זו משלא נענתה בקשת בא-כוחו לדחות את מועדי הדיונים. בהמשך הדיון העידה עדת המדינה, ועדותה בחקירה ראשית נמשכה גם למחרת, 17.2.10. כאשר ביקשה ב"כ המאשימה להגיש מסמכים באמצעות העדה, כמו למשל תמונות ילדיה, תצלומים מדירת הנאשם ויומן שכתב הנאשם, הגיב הסנגור במילים "אין לי עמדה", אמירות שחזרו על עצמן כ"מנטרה" במהלך כל העדות. בסיום עדותה של עדת המדינה בחקירה הראשית, הודיע הסנגור כי אין לו חקירה נגדית, והנאשם שב ואישר את הקו שנקט בו בא-כוחו, בציינו כי הוא מודע לסיכון שהתנהלות זו עלולה להביא להרשעתו. בית-המשפט הציע לסנגור ולנאשם, לא אחת, לדחות את החקירה הנגדית של העדה במספר שבועות, ואף דחייה של כחודשיים עד לאחר הפסח, והבהיר לסנגור כי יוכל לנצל את הארכה, ובכלל זה את מועדי הדיונים הרבים שיתפנו, להשלמת הכנת התיק. הסנגור והנאשם דחו את ההצעות החוזרות ונשנות, והעמידו את בית-המשפט בפני עובדה מוגמרת, לפיה לא יחקר אף עד על-ידם כל עוד לא תענה דרישתם להתחיל את שמיעת הראיות בחודש ספטמבר 2010.

18. על-רקע ההתנהלות האמורה של הסנגור והנאשם, נתבקשו הצדדים להתייחס לשאלה, האם יש מקום למנות לנאשם סנגור ציבורי. עו"ד עטרי טען, כי הנאשם מיוצג על-ידו, וכי הייצוג בא לידי ביטוי בהחלטה מושכלת ומדעת של הנאשם להיות פסיבי לחלוטין בכל שלבי המשפט. הנאשם הבהיר, כי שכר

את שירותיו של עו"ד עטרי, כי אינו מעוניין בסנגור ציבורי, וכי לא ישתף פעולה עם הסנגוריה הציבורית אם ימונה לו סנגור ציבורי.

ההחלטה מיום 22.2.10 בדבר מינוי סנגור ציבורי לנאשם

19. על-רקע ההתנהלות האמורה של הסנגור, ולנוכח הודעתו כי לא יחקור את עדי התביעה, לא יזמין עדי הגנה ולא ישמיע סיכומים, כל עוד לא תיענה דרישתו לדחות את הדיון לחודש ספטמבר, כמו גם הצהרתו כי הוא והנאשם יחרישו עד לשלב הכרעת-הדין, נקבע בהחלטה מיום 22.2.10, כי לנאשם אין ייצוג משפטי אפקטיבי בהליך הפלילי הנדון, והלכה למעשה הוא לא מיוצג, וכי יש למנות לו סנגור ציבורי.

במסגרת שיקוליי באותה החלטה, ציינתי את הדילמה שניצב בפניה בית-המשפט. מחד גיסא, מורה אמנם הפסיקה, כי אין פגם בניהול הליך פלילי בהיעדר נאשם או סנגור, כאשר ההיעדרות נעשית במופגן ביוזמת הנאשמים תוך המרית החלטת בית-המשפט (ע"פ 1632/95 משולם נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(5) 534 (1996); דנ"פ 1294/96 משולם נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(5), 1 (1998)), זאת על-רקע ההכרה באוטונומיה של הנאשם להחליט בעצמו על דרך הגנתו. מאידך גיסא, אזכרתי את החשש שהעלתה ב"כ המאשימה, כי אם יורשע הנאשם לאחר שמיעת הראיות, עלול הוא להעלות בערעור, בין בעצמו, בין על-ידי סנגור אחר, טענות בדבר כשל בייצוג או ייצוג תוך ניגוד אינטרסים; ובהקשר זה הערתי, מבלי לייחס את הדברים למקרה דנן, כי כשלים בהתנהלות סנגורים העלולים להביא לעיוות דין, כמו ייעוץ לנאשמים שלא להעיד או אי-נוכחות סנגורים באולמות הדיונים, יכול שיקימו עילה לשינוי פסק-דין ואף למשפט חוזר (מ"ח 7929/96 קוזלי נ' מדינת ישראל, פ"ד נג(1) 529, 568-569 (1999)). עוד ציינתי את החשש הנוסף שהעלתה המאשימה, כי אם יורשע הנאשם מחמת הימנעותו מחקירת העדים ואי-הבאת ראיות, ואם אף ייקבע בעתיד שהיה כשל בייצוג, יידרש בית-המשפט לשמיעת עשרות עדי התביעה פעם נוספת, על כל המשתמע מכך בהיבט של ביטול הזמן השיפוטי, והטרחתם של העדים הרבים, ביניהם הקטינים נפגעי העבירה, לדוכן העדים בפעם השלישית, והנאשם אף יזכה הלכה למעשה בבקשתו המקורית לפסילת שופט.

20. בהחלטתי האמורה ציינתי, כי השאלה, האם נאשם בהליך פלילי הנו מיוצג על-ידי סנגור, אם לאו, איננה שאלה פורמאלית גרידא, אלא מהותית; וכי ייצוג משמעו ייצוג אפקטיבי ("The right to counsel" (McMann v. Richardson, 397 U.S. is the right to the effective assistance of counsel." (1970 771 14 n)). סברתי, כי משהודיע הסנגור שלא יחקור עדים, לא יביע עמדה לענין הגשת מוצגים, לא יזמן עדי הגנה ולא ישמיע סיכומים, יצר הלה מצב לפיו מתנהל המשפט, הלכה למעשה, ללא ייצוג משפטי אפקטיבי, כאשר נוכחותו הפסיבית לחלוטין באולם, כמוה כהיעדרות ממנו. מהטעמים שבארו באותה החלטה, הוריתי על מינויו של סנגור ציבורי לנאשם. ההחלטה ניתנה חרף התנגדותו של הנאשם לכך. בהקשר זה ציינתי, כי המינוי אינו תלוי ברצונו של הנאשם, וככלל יש למנות לנאשם סנגור, ככל שקמה חובה לכך, גם אם הלה הודיע מראש כי אינו מעוניין בכך (ע"פ 7335/05 הסנגוריה הציבורית, מחוז נצרת והצפון נ' מדינת ישראל, פ"ד ס(2) 346, 354 (2005); ע"פ 307/72 עמיאל נ' מדינת ישראל, פ"ד כח(1) 622 (1974); ע"פ 406/78 בשירי נ' מדינת ישראל, פ"ד לד(3) 393, 467 (1980); וע"פ 2535/98 מנדורי נ' מדינת ישראל (14.5.02)). יחד עם זאת, אזכרתי את הוראת סעיף 17 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, המאפשרת לבית-המשפט להתיר לסנגור להפסיק לייצג את הנאשם בנסיבות המתאימות, אם הנאשם לא שיתף עמו פעולה, ואף שלא למנות סנגור אחר "אם ראה שאין בכך להועיל"; וכן את הוראת תקנה 8 לתקנות הסנגוריה הציבורית, תשנ"ו-1996, המסמיכה את בית-המשפט, לבקשת הסנגוריה הציבורית, להורות על הפסקת ייצוג על-ידי הסנגוריה הציבורית בנסיבות

של חוסר שיתוף פעולה מצד הנאשם. בהקשר האחרון אף הפניתי לפסיקה, לפיה החריגה מן הכלל בדבר חובת הייצוג מבטאת "הכרה בכך שקיימות נסיבות שבהן מינוי כזה לא יועיל, ולפיכך אין טעם להורות עליו", וכן "הכרה באוטונומיה של נאשם להחליט בעצמו על דרך ניהול הגנתו" (ע"פ 5889/01 נחום נ' מדינת ישראל, פ"ד נט(5) 817, 825 (2005); וכן ראו: ע"פ 406/78 בעניין בשירי, לעיל; וע"פ 10067/08 הסנגוריה הציבורית נ' אוהיון(15.12.08)). משכך, סברתי אותה עת, כי יש מקום למנות לנאשם סנגור ציבורי, וכך הוריתי. בשולי ההחלטה הבעתי תקווה, כי הסנגור הציבורי יבהיר לנאשם את המשמעות המשפטית של התנהלותו ואת החשיבות של שיתוף הפעולה עמו, וכי הנאשם ישכיל לשתף פעולה עם הסנגור שימונה לו.

תגובתם של הסנגור והנאשם להחלטה מיום 22.2.10

21. שעה קלה לאחר מתן ההחלטה, שלח עו"ד עטרי, בשמו ובשם הנאשם, "הודעה" לבית-המשפט שבה ציין, בין-השאר, כי "יחקור עדים, כדי לשמר את זכותו של הנאשם לייצוג ע"י סנגור שיבחר", וכי לאור זאת "יש לראות בנאשם מיוצג, לכל דבר ועניין, ע"י סנגור שמינה". בהחלטה שניתנה ביום 24.2.10 נקבע, כי אין בהודעתו הלקונית של עו"ד עטרי, לפיה יחקור עדים, כדי לשנות את ההחלטה בדבר היעדר ייצוג אפקטיבי על-ידו, זאת כל עוד לא יודיע הלה בנוסף, באופן ברור וחד-משמעי, כי עיין בחומר החקירה, או ישלים את העיון בו בפרק הזמן שהוצע לו בעבר (עד לאחר הפסח), וכי יהיה ערוך עד לאותו מועד לחקירה עניינית של העדים ולניהול הגנתו של הנאשם כראוי. בתגובה, שלח עו"ד עטרי ביום 25.2.10 לבית-המשפט הודעה נוספת, שבה ציין כי "ההתייחסות לזמן הנדרש ללימוד חומר החקירה - לא השתנתה, באופן טבעי, מאז הדיון בבקשה לדחיית הישיבות שנקבעו להבאת ראיות".

בקשת הסנגוריה הציבורית לביטול ההחלטה

22. הסנגוריה הציבורית הגישה לבית-המשפט בקשה בכתב לבטל את ההחלטה מיום 22.2.10 בדבר מינוי סנגור ציבורי לנאשם. בבקשת נטען, כי אין מקום למנות סנגור ציבורי שעה שהנאשם מיוצג על-ידי עו"ד פרטי, והייצוג המוענק לו הנו לשביעות רצונו; ובפרט כאשר עו"ד עטרי הודיע, לאחר מתן ההחלטה, כי יחקור את העדים. הסנגוריה הוסיפה וגרסה, בין-השאר, כי אין מקום להתערב באוטונומיה של הנאשם ושל סנגורו בבחירת דרך ניהול ההגנה, וכי אין לכפות עליה ייצוג בהיעדר נכונות לשיתוף פעולה מצד הנאשם.

23. ביום 9.3.10 התקיים הדיון בבקשת הסנגוריה. במהלך הדיון חזר והבהיר הנאשם, כי אינו מעוניין בייצוג מטעם הסנגוריה הציבורית. עו"ד עטרי שב וטען, כי לא יהיה ערוך לחקירת העדים לפני חודש ספטמבר 2010, ועל-כן לא יחקור איש מהם עד לאותו מועד; ואולם, הוא סרב למסור לבית-המשפט נתונים - אף לא נתונים כלליים - על היקף החומר שטרם עיין בו, לטענתו. כאשר הוצע לעו"ד עטרי על-ידי בית-המשפט, לדחות את תחילת חקירת העדים בשלושה חודשים נוספים, עד לחודש יוני, קרי - שבעה חודשים לאחר הגשת כתב-האישום, שב והצהיר כי לא יחקור את העדים. במענה לשאלת בית-המשפט, מדוע הצהיר בהודעתו בכתב לאחר מתן ההחלטה מיום 22.2.10 כי יחקור את העדים, השיב עו"ד עטרי כי ההודעה האמורה נשלחה על-ידו "מתוך אילוץ"; כי חקירתו של כל עד לא תימשך מעבר לחצי שעה, אף לא חקירתה של עדת המדינה, שעדותה בחקירה הראשית נפרשה על-פני שתי ישיבות; וכי העדים יחקרו על-ידו מבלי שיעיין בחומר החקירה. כן ציין עו"ד עטרי, כי טרם החליט אם החקירה הנגדית תהיה בנושא האישומים, ויגבש החלטתו בעניין זה רק בפתח חקירתו הנגדית של כל עד ועד. מדברים אלו

נתחוויר, כי לא היה בהודעה שמסר עו"ד עטרי לבית-המשפט לאחר מתן ההחלטה מיום 22.2.10, לפיה יחקור עדים, כל ממש; שכן ההודעה התייחסה למעשה לחקירה פיקטיבית, חסרת ערך.

24. בהחלטתי מיום 11.3.10 נדחתה בקשת הסנגוריה הציבורית לביטול ההחלטה בדבר מינוי סנגור ציבורי לנאשם. ציינתי, כי כל עוד לא חזר בו עו"ד עטרי מהודעתו - לפיה יימנע מחקירת עדים לגבי האישומים, זאת בהמשך להודעה הקודמת לפיה לא יעיד עדי הגנה ולא ישמיע סיכומים - אין לנאשם ייצוג אפקטיבי, ובנסיבות המיוחדות של תיק זה, שבוארו בהחלטה מיום 22.2.10, ראוי כי ימונה לו סנגור ציבורי. בגדרה של אותה החלטה הוריתי על ביטול כל הישיבות שנקבעו לשמיעת ראיות עד ליום 27.4.10, ונקבעה ישיבת טיעון נוספת, ליום 28.4.10, על-מנת לקבל דיווח מהסנגוריה אודות ייצוג הנאשם. בשולי ההחלטה ציינתי, כי עו"ד עטרי יוכל לפנות לבית-המשפט בבקשה לשינוי ההחלטה, אם יודיע כי ישלים את העיון בחומר החקירה עד לחודש יוני 2010, ויהיה ערוך לניהול הגנתו של הנאשם ולחקירה עניינית של העדים.

ערעור הסנגוריה הציבורית לבית-המשפט העליון

25. הסנגוריה הציבורית ערערה לבית-המשפט העליון, בתיק ע"פ 2936/10, על ההחלטה מיום 11.3.10 שלא לשחררה מייצוג הנאשם. בערעורה טענה הסנגוריה הציבורית, בין-השאר, כי הנאשם (משיב 2 בערעור) רואה בעו"ד עטרי סנגורו היחיד, ואין הוא חפץ בייצוג הסנגוריה הציבורית; כי ההחלטה למנות לנאשם סנגור ציבורי אינה עולה בקנה אחד עם תכליתו של חוק הסנגוריה הציבורית, התשנ"ו-1995, ואף פוגעת בתדמיתה של הסנגוריה הציבורית; וכי ההחלטה בדבר המינוי לא תתרום ליעילות הדיון, הואיל וגם לפרקליט שימונה מטעמה לייצג את הנאשם יידרש זמן ממושך ללימוד חומר החקירה, וספק אם העיון בחומר יסתיים לפני פגרת בית-המשפט. נוכח הסוגיות שהועלו בערעור, שחלקן עקרוניות, נעתר בית-המשפט העליון לבקשת לשכת עורכי-הדין להצטרף לערעור במעמד של "דיד בית-המשפט".

26. בדיון בערעור (לפני כב' השופטים א' א' לוי, א' חיות וי' עמית), שהתקיים ביום 5.5.10, נשאל עו"ד עטרי על-ידי בית-המשפט, האם הוא יכול, נכון למועד הדיון, לייצג את הנאשם, והשיב כי הוא מבקש לייצג את הנאשם, אך יכולת הייצוג נפגעה. במענה לשאלה נוספת של בית-המשפט, למה התכוון בהודעתו, כי יחקור עדים, ציין עו"ד עטרי: "שאלות תוכן, לפי המצב שבו אני ארגיש". במהלך הדיון הודיע הנאשם, כי אינו מעוניין בייצוג מטעם הסנגוריה הציבורית, והוסיף: "לשאלת בית-המשפט, ובהנחה שמועדי הדיון הקבועים לחודש יוני לא ישתנו, אני עדיין עומד על דעתי שבכל הכבוד הראוי לסנגוריה הציבורית, אינני רוצה להיעזר בה ואני מעדיף לעשות זאת באמצעות עו"ד עטרי, וככל שהדבר לא יתאפשר אני אשקול להתייעץ עם עו"ד אחרים. אולי מדובר במשפט ראווה" (ראו: פרוטוקול הדיון בבית המשפט העליון, שהוגש על-ידי המאשימה).

לאחר שמיעת טיעוני הצדדים, הורה בית-המשפט העליון, בפסק-הדין בע"פ 2936/10 הסנגוריה הציבורית נ' בית המשפט המחוזי בירושלים, שניתן ביום 6.5.10, לשחרר את הסנגוריה מייצוגו של הנאשם. בפתח פסק-הדין ציינו השופטים: "לא ראינו צורך להכריע בשאלות העקרוניות המונחות בפנינו, מאחר ולהשקפתנו מצוי הפתרון במקום אחר. בטרם נבחר את כוונתנו נקדים מספר הערות המתבססות על טיעוני הצדדים ופרוטוקול הדיונים בבית משפט קמא".

בשתי הערות מקדמיות, שתובאנה להלן, ביקר בית-המשפט העליון את התנהלות ההגנה בתיק:

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

"א) כאמור, הקדמנו והנחנו כי חומר החקירה בתיק זה הוא רב, ולעיון בו נדרש זמן לא מועט. אולם, גם אם תאמר כי המועד אותו קבע בית המשפט לתחילת שמיעתן של הראיות היה מוקדם מדי ולא אפשר הכנה ראויה, עובדה היא שמאז חלפו שבועות לא מעטים, ומיום הגשתו של כתב-האישום כ-6 חודשים, וחרף זאת נראה כי עו"ד עטרי, על פי דבריו-שלו, רחוק מהשלמת הלימוד של החומר. לעניין זה נבהיר כי להשקפתנו 6 חודשים, ויהא היקפו של התיק אשר יהא, די בהם כדי להיערך לתחילת המשפט, ואנו מצפים כי סנגור שאינו רואה עצמו יכול לעמוד בכך, יבהיר זאת עוד בתחילת הדרך לשולחו, כדי לאפשר לו להסתייע בסנגור אחר בו יבחר.

ב) מטעמים השמורים עמו, בחר עו"ד עטרי שלא לנהוג כך, ונכח ההליכים הנוספים בהם נקט, אנו נאלצים להוסיף, ובצער רב, כי הרושם העולה מהתנהלות ההגנה הוא שמטעמים זרים מניו וגמור עמה להקשות על בית המשפט המחוזי במלאכתו, ולשבש את סדר ההליכים שכפה על עצמו ועל הצדדים. מנגד, מצאנו כי השופט המלומד של בית משפט קמא גילה סבלנות ונהג באורך רוח במשיב ובא-כוחו, ולצורך כך היה אף מוכן לדחות את חקירתם הנגדית של עדים כדי לאפשר להם להיערך כראוי. סירובה של ההגנה גם להצעה זו מלמד יותר מכל על החלטתה לאכוף על בית המשפט את רצונה, ועם כך לא נוכל להשלים" (ההדגשות לא במקור).

27. בכל הנוגע לערעור גופו, החליט בית-המשפט העליון להיעתר לבקשת הסנגוריה הציבורית, ולו מן הטעם שייצוגו הכפוי של הנאשם על-ידי הסנגוריה הציבורית עלול לעכב את שמיעת התיק, ושהנאשם הודיע כי אינו מעוניין בשירותיה ולא ישתף עמה פעולה:

"ובאשר לערעור גופו - מינוי הסנגוריה הציבורית לייצג את המשיב, החלטה שניתנה כאמור לקראת סוף חודש פברואר 2010, חייב אותה להתחיל באיסוף חומר החקירה ומינוו, ומפיו של עו"ד ספיר למדנו כי אף החלה בכך. אולם, גם לה יידרש זמן נוסף ללימוד החומר, ועל כן התוצאה המעשית תהיה ששמיעת הראיות לא תוכל להתחיל אלא בסמוך לפגרת בתי המשפט. בנסיבות אלו העדפתו של ייצוג כפוי על ידי הסנגוריה הציבורית אין בה אפוא כדי לקדם את המטרה החשובה אותה הציב השופט המלומד של בית המשפט המחוזי לנגד עיניו - לקדם את שמיעת משפטו של נאשם הנתון במעצר.

יתרה מכך, המשיב הצהיר בפני בית המשפט המחוזי, וחזר על כך גם בפנינו, כי אין הוא מעוניין בשירותיה של הסנגוריה הציבורית, ואנו מתקשים לראות כיצד תוכל זו לבצע את מלאכתה ללא שיתוף פעולה של המשיב. בנסיבות אלו עלול להתממש דווקא אותו חשש מפניו התריע בית משפט קמא בדבר "ייצוג לא אפקטיבי"...

מהטעמים האמורים הורה בית-המשפט העליון כדלהלן:

"א) הסנגוריה הציבורית משוחררת מייצוגו של המשיב.

ב) שקלנו את האפשרות למנות למשיב סנגור אחר תחת הסנגוריה הציבורית, אולם נוכח עמדתו הנחרצת לפיה הוא מבקש להיות מיוצג על ידי עו"ד עטרי בלבד, לא מצאנו שבמינוי כזה יש כדי להועיל, ועל כן אנו נמנעים מכך הוראתו של סעיף 17(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982.

ג) לא נתבקשנו לשנות מלוח הזמנים אותו קבע בית המשפט המחוזי לשמיעת התיק, וכדי להסיר ספק נוסף, כי גם אם היינו מתבקשים לעשות זאת, היינו נמנעים מכך, באשר עניין זה מסור לסמכות ושיקול דעתה של הערכאה הדיונית בלבד.

ד) העולה מכך הוא שהדיון במשפטו של המשיב יימשך בפני בית המשפט המחוזי כפי שזה יורה. המשיב יהיה רשאי להיות מיוצג על ידי עורך-הדין עטרי או סנגור אחר בו יבחר, ואף לנהל את הגנתו בעצמו. אנו מצפים כי ההגנה תכלכל את צעדיה בתבונה, וזאת לאחר שלמשיב הובהרו היטב הסיכונים הכרוכים בהתנהלותו עד כה. לכך נוסף, כי נוכח הדחייה הממושכת שנכפתה בשמיעת התיק, אנו סבורים כי למשיב היה זמן די והותר להיערך למשפטו, ועל כן ספק בעינינו אם יוכל להישמע בעתיד בטענה כי הגנתו נפגעה או שהוא לא זכה ליומו בבית המשפט" (ההדגשות לא במקור).

התנהלות הסנגור והנאשם במהלך שמיעת הראיות והסיכומים

28. לאחר מתן החלטתו האמורה של בית-המשפט העליון, חודשו הדיונים בתיק ביום 24.5.10. או-אז נתחוו, כי הסנגור והנאשם החליטו להימנע מלהפנות לעדים שאלות כלשהן בחקירה נגדית, זאת בניגוד להצהרותיהם הקודמות בבית-משפט זה ובבית-המשפט העליון. הסנגור והנאשם דחו את הצעות בית-המשפט לעכב את שמיעת הראיות בחודש נוסף, עד לחודש יוני 2010, דהיינו - שבעה חודשים ממועד הגשת כתב-האישום, והבהירו באורח נחרץ, כי כל עוד לא תחל שמיעת הראיות בחודש ספטמבר - יימנעו מחקירת העדים. הואיל ולא הייתה כל הצדקה לדחייה ממושכת זו, נתחדש שלב שמיעת הראיות ביום 24.5.10.

29. בתום עדותו של כל עד ועד, הובהר לסנגור, ובפרט לנאשם, הבהר היטב, כי זכותם לחקור את עדי התביעה בחקירה נגדית, ככל שהם חולקים על גרסאות העדים; כי הימנעות מחקירה נגדית עשויה להביא לקביעת ממצאים על-יסוד העדויות; וכי עליהם להיות ערים להשלכות של התנהלותם, בהתאם לאזהרה דומה שניתנה לנאשם על-ידי בית-המשפט העליון. כן הוצע לשניים, פעמים רבות, לדחות את החקירה הנגדית של כל עד לתקופה של כשבועיים מתום החקירה הראשית. ואולם, הסנגור והנאשם הודיעו, נחרצות, לאחר כל עדות, כי לא יחקרו איש מהעדים, אם לא יידחה הדיון, כבקשתם, לחודש ספטמבר 2010, וכך נהגו עד לתום פרשת התביעה. הנאשם אף הבהיר, לא אחת, כי הוא מודע היטב להשלכות של התנהלותו האמורה, ולסיכון שהוא נוטל על עצמו בכך. בנסיבות אלו, העידו שלושים וששה עדי תביעה במהלך שלוש-עשרה ישיבות עד ליום 21.6.10, זאת בנוסף לעדות עדת המדינה שנשמעה, כאמור, בשני מועדים בחודש פברואר 2010. במהלך העדויות הגישה המאשימה, הן באמצעות העדים, והן בהסכמת הסנגוריה, מוצגים רבים.

30. למרות הקו הפסיבי שבו נקטו, עת נמנעו מלחקור את עדי התביעה, מצאו הנאשם והסנגור להגיש לבית-המשפט ארבע-עשרה בקשות נפרדות לגילוי ראיות וחומר חקירה. שתיים מהבקשות נדחו בהחלטתי מיום 22.2.10, ושתיים-עשרה הנוספות נדחו בהחלטתי מיום 21.6.10. בהחלטתי ציינתי, כי אין מדובר בחומר חקירה, אך פתוחה לפני הנאשם הדרך להגיש בקשה להזמנת הראיות והעדויות בפרשת ההגנה.

יצוין, כי במהלך שמיעת הראיות, בחודש יוני 2010, הודיע הסנגור כי סיים לקרוא את כלחומר החקירה. בשלב זה הצעתי לו ולנאשם להחזיר לדוכן העדים לחקירה נגדית את כל עדי התביעה שסיימו עדותם עד לאתה עת, וכן לדחות את המשך שמיעת הראיות לתכלית זו לחודשים יולי ואילך, קרי - כשמונה חודשים ממועד הגשת כתב-האישום. השניים דחו את ההצעה בהמשך להתנהלותם המתריסה; והסנגור מסר, כי

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

יהיה ערוך לתחילת החקירה הנגדית של העד הראשון רק בחודש אוקטובר 2010, דהיינו - כאחד-עשר חודשים מעת הגשת האישום, ולא בחודש ספטמבר - כפי שהודיע עד אותה עת.

31. עם תום שמיעת עדויות המאשימה, ביום 21.6.10, הודיעו הסנגור והנאשם, כי הנאשם לא יעיד להגנתו, ואף לא יביא ראיות כלשהן מטעמו; זאת לאחר שהובהר לנאשם, בהתאם לסעיף 162 לחוק סדר הדין הפלילי, כי הימנעותו ממתן עדות עשויה לשמש חיזוק למשקל ראיות התביעה, ואף לשמש סיוע לראיות הטעונות סיוע.

סיכומי הצדדים נשמעו בששה מועדים בסוף חודש יוני ובמחצית הראשונה של חודש יולי 2010. הסנגור השמיע סיכומים מפורטים במהלך שלוש ישיבות, שבגדרם התייחס לסוגיות עובדתיות ומשפטיות השנויות במחלוקת, ובין-השאר הפנה לחומר החקירה, לעדויות ולסתיירות בגרסאות העדים. הסיכומים הצביעו על שליטה מקיפה של הסנגור בחומר החקירה, ועובדה זו טופחת על-פני טענתו לפיה לא יהיה ערוך לתחילת החקירה הנגדית של העד הראשון לפני חודש אוקטובר 2010. ההגנה העדיפה להשמיע סיכומים מפורטים, על-פני ההצעה החריגה ויוצאת הדופן של בית-המשפט, שנדחתה כאמור על-ידה, לפיה כל העדים יוחזרו לחקירה נגדית החל מחודש יולי 2010. בכך המשיכו הסנגור והנאשם בניסיונם לאכוף על בית-המשפט את רצונם, כאשר יצרו עובדה מוגמרת, לפיה עדי התביעה העידו בחקירה ראשית בלבד, ובהימנעותם מהשמעת עדויות מטעם ההגנה, זאת מתוך מטרה ברורה, להעלות בבוא היום טענות כי הגנתו של הנאשם קופחה ולא היה לו יומו בבית-המשפט.

סיכום התנהלותם של הסנגור והנאשם

32. ולסיכום התנהלות ההגנה: לכל נאשם הזכות למשפט הוגן, שהנה זכות יסודית ומרכזית בשיטתנו המשפטית. מזכות יסוד זו נגזרות, בין-השאר, הזכות לייצוג בהליכים פליליים, ומתן האפשרות להיערך מבעוד מועד למשפט, ובכלל זה לעיין בחומר החקירה. מנגד, עומד אינטרס הציבור כי דיונים שנקבעו יתקיימו במועד, וכן האינטרס של העדים, ובפרט נפגעי עבירה בתיקים פליליים, כי עדויותיהם תשמענה בסמוך לאירועים.

בענייננו נקבע, בין-השאר נוכח מורכבות התיק והיקפו, כי תהייה שמיעה רצופה של הראיות שלוש פעמים בשבוע. על יתרונותיה של השמיעה הרציפה של ראיות, ועל התועלת שהיא מביאה לאינטרס הציבורי, לאינטרס של הנאשם ולעניינם של העדים, בהיבטים של יעילות ובכל הנוגע ליכולתו של בית-המשפט לעשות משפט צדק, עמד בית-המשפט העליון בע"פ 4865/09 עו"ד אביגדור פלדמן נ' בית המשפט המחוזי (9.7.09). הסנגור לא חלק על עצם קביעת השמיעה הרציפה, ואף ציין, כי פינה ביומנו את כל המועדים שנקבעו לשמיעת התיק. עיקר טרונייתו התמקדה בתקופה שנקצבה לו להיערך לשמיעת הראיות.

33. הזכות להתכונן למשפט אינה בלתי מוגבלת. לסנגור ניתנה התראה, כבר בתחילת המשפט, כי שמיעת ההוכחות תחל כשלושה חודשים לאחר הגשת כתב-האישום, זאת, כאמור, בהתחשב בכך שהנאשם נתון במעצר, ובהודעתו של הסנגור כי יעלה בידו לקרוא את כל חומר החקירה בפרק זמן של כחודש ימים. מדובר בפרק זמן סביר להיערכות למשפט, שהיה דומה לפרק הזמן שנקצב בהליך המקביל בעניינם של השותפים. מכל מקום, משהחליט עו"ד עטרי ליטול על עצמו את מלאכת הסנגוריה בתיק מורכב ורב היקף זה, היה עליו להיערך בהתאם ללימוד התיק והכנתו, על-פי לוח הזמנים שנקבע, זאת בהתאם לחובות האתיות שחלות עליו, הן במישור היחסים עם לקוחו, והן במישור היחסים שבינו לבין בית-המשפט, כאמור בסעיף 54 לחוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א-1961, המורה כי "במילוי תפקידו יפעל

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

עורך הדין לטובת שולחו בנאמנות ובמסירות, ויעזור לבית המשפט לעשות משפט". גם אם נתקלה ההגנה בקשיים להיערך לתחילת שמיעת הראיות במועד המקורי שנקבע, בחודש פברואר 2010, הרי שהוצע להגנה לדחות את תחילת המשפט, בתחילה לחודש יוני, ובהמשך - לחודש יולי 2010; ואולם ההגנה דחתה הצעות אלו, והודיעה פעם אחר פעם, בבחינת "אולטימטום", כי כל עוד לא יידחה הדין לאחר פגרת הקיץ, תמשיך לנקוט בקו הפסיבי של נוכחות מחרישה. ההגנה נקטה עמדה זו בכל מהלך המשפט, גם בשלב שבו אישר הסנגור כי קרא את כל חומר החקירה, ובהמשך אף שינתה את מועד ה"אולטימטום" לתחילת חודש אוקטובר 2010, דהיינו - כאחד-עשר חודשים לאחר הגשת כתב-האישום.

34. לא הייתה כל הצדקה להיעתר לבקשה לבטל את עשרות הישיבות שנקבעו לשמיעת העדויות ולעכב את שמיעת התיק בכשנה, ובפרט כאשר הסנגוריה לא הראתה כי הייתה סיבה כלשהי, לא כל שכן סיבה מוצדקת, לעיכוב בלימוד החומר. בהחלטות הביניים ציינתי, כי היענות לבקשה תפגע באינטרס של העדים, שיאלצו להעיד בפרק זמן שמתרחק ממועד האירועים, זאת לאחר שכבר מסרו עדויותיהם בתיק המקביל, ת"פ 157/08, בשעה שהנאשם שהה בחו"ל. כן הוספתי, כי דחייה ממושכת של שמיעת הראיות תפגע במיוחד בילדים, נפגעי העבירה, אשר אמורים להעיד אף הם בפעם השנייה על האירועים, ולמותר להכביר מילים על החשיבות שבשמיעת עדויותיהם בהקדם, הן לעניין שיחזור האירועים והן לצורך שיקומם האישי. על-כן, משהבהירה ההגנה, לאחר מתן פסק-הדין בבית-המשפט העליון בתיק ע"פ 2936/10, כי לא תחקור נגדית את העדים, ודחתה את ההצעה לדחות את תחילת החקירות לחודש יוני 2010, נשמעו הראיות ברצף החל מיום 24.5.10, דהיינו למעלה מחצי שנה מאז הגשת האישום. כפי שקבע בית-המשפט העליון בפסק-דינו בע"פ 2936/10 (לעיל), פרק הזמן האמור של שישה חודשים, היה בו די והותר כדי לאפשר להגנה להיערך לתחילת המשפט בתיק זה.

הרושם העולה מהתנהלות ההגנה, כפי שציין בית-המשפט העליון בפסק-דינו, הנו כי מטעמים זרים החליטה להקשות על בית-המשפט בשמיעת התיק ולשבש את סדר ההליכים שנקבע. רושם זה התחזק מהתנהלות ההגנה לאחר מתן פסק-הדין של בית-המשפט העליון, עת דחתה, בדרך מתריסה, הצעות חוזרות ונשנות של בית-המשפט, שניסה ללכת כברת דרך ארוכה לקראתה, להחזיר את כל עדי התביעה לחקירה נגדית החל מחודש יולי 2010, ושעה שהבהירה כי לא תחקור איש מהעדים אלא אם יידחו הדיונים לחודש אוקטובר ואילך.

ההגנה העמידה, אפוא, את בית-המשפט במצב בלתי אפשרי, לפיו המשפט יתנהל על-פי לוח הזמנים המוכתב על-ידה. אין להשלים עם התנהלות כזו, המשבשת את הליכי המשפט, והקוראת תיגר על סמכותו של בית-המשפט בניהול ההליכים המשפטיים. בהקשר זה ציין בית-המשפט העליון בפסק-הדין בע"פ 2936/10, כי סירובה של ההגנה להצעות בית-המשפט "מלמד יותר מכל על החלטתה לאכוף על בית-המשפט את רצונה, ועם כך לא נוכל להשלים".

35. בשעתו, בעת מתן ההחלטה על מינוי סנגור ציבורי, ציינתי את החשש לפיו תועלה על-ידי הנאשם, בבוא היום, טענה בדבר כשל בייצוג, בכל הנוגע להימנעות מחקירה נגדית. חשש זה הוסר, לאחר הדין בבית-המשפט העליון ומתן פסק-הדין בדבר שחרור הסנגוריה הציבורית מייצוג הנאשם. בדין בבית-המשפט העליון הובהרו לנאשם הסיכונים הכרוכים בהתנהלותו, ובית-המשפט העליון ציין בפסק-דינו, כי ספק בעיניו אם הנאשם יוכל להישמע בעתיד בטענה כי הגנתו נפגעה או שהוא לא זכה ליומו בבית-המשפט. גם בהמשך ההליכים לפניי, הבהרתי לנאשם, פעם אחר פעם, את משמעות הסיכונים הנובעים מהתנהלותו, קרי - הימנעות מחקירת עדים ואי-הבאת ראיות מטעמו. הנאשם הבין היטב הדברים, והוא אף ציין לא אחת, כי הוא ער לכך שהדבר עלול להביא להרשעתו. ניכר בעליל, כי

ההתנהלות האמורה של ההגנה הייתה פרי החלטה מושכלת של הנאשם, ונעשתה על-פי הנחייתו ובחירתו. לנאשם היה יומו בבית-המשפט, ומטעמים השמורים עמו, בחר שלא להתגונן במשפט באמצעות חקירת עדים או הבאת ראיות, ולהסתפק בהשמעת סיכומים. על נפקותה של התנהלות הנאשם אעמוד בהמשך הכרעת-הדין.

הרקע העובדתי

התגבשות חברתו של הנאשם

36. בטרם תיסקרנה הראיות בדבר מעשי ההתעללות והתקיפה שבוצעו על-פי הנטען בקטינים, אציג בתמצית הרקע העובדתי בעניין מערכת היחסים בין הנאשם וחסידיו, לבין משפחתם של הקטינים הנפגעים, כפי שהוכח בעדויות עדי המאשימה. מעדויות עדי התביעה עולה, כי במהלך השנים 2007 ו-2008 קיבץ הנאשם סביבו חבורה שמנתה תחילה כחמישה-עשר איש, ביניהם קוגמן, מסקאלצ'י, גבאי וכן אביהם של הקטינים. הנאשם, שהכתיר עצמו כ"רב", הנהיג את חברי הקבוצה, ייעץ להם בענייניהם הפרטיים, וניהל, במשך תקופה, ישיבה ברחוב שרי ישראל בירושלים. חברי הקבוצה ייחסו לנאשם כוחות על-טבעיים, הבנה מעמיקה בקבלה מעשית ומעמד רוחני רם של קדושה, עד כדי קרבה לאל. הם העריצו אותו, סרו למרותו וצייתו, ללא עוררין, לכל הוראותיו ודרישותיו. הנאשם טיפח את הסגידה המוחלטת של מעריציו ואת הציות העיוור לכל הוראותיו, להמשך ביסוס מעמדו כמנהיג הקבוצה. בסמוך לחגי תשרי בשנת תשס"ז הצטמצמה החבורה לכדי ארבעה - הנאשם, קוגמן, מסקאלצ'י וגבאי. באותה תקופה נהגו חברי הקבוצה, בין-השאר, להתארח בדירתם של הורי הקטינים ברובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים (להלן - הדירה ברובע היהודי), וכך נוצרה ההיכרות בין הנאשם לבין אמם של הקטינים. הנאשם היה מעורב בחיי המשפחה ונתפש כרב הבלתי מעורער שלה. במהלך שנת 2007, על-רקע התדרדרות במערכת היחסים של הורי הקטינים, ייעץ הנאשם לאב להתרחק ממשפחתו, ושלח לדירה ברובע היהודי את חברי הקבוצה - קוגמן, מסקאלצ'י וגבאי - כדי שישהו שם ויסייעו לאם בגידול הילדים. בחודש ספטמבר באותה השנה נתן האב גט לאם, על-פי ייעוצו של הנאשם. האם ושמנת ילדיה המשיכו להתגורר בדירה ברובע היהודי, שבה שהו מעת לעת גם הנאשם וחלק מחברי הקבוצה. במהלך אותה תקופה נשא הנאשם את אמם של הקטינים לאישה, בעודו נשוי לרעייתו רות. בסמוך לחודש אוקטובר עברו ש' וחברי הקבוצה להתגורר בדירתו של הנאשם בבית"ר עלית (להלן - הדירה בבית"ר). בחודש ינואר 2008 הצטרפו האם ויתר הילדים לדירה האמורה. בדירה התגוררו אותה עת הנאשם, אשתו רות, שהייתה בהריון, שלושת ילדיהם, וכן חברי הקבוצה - קוגמן, מסקאלצ'י וגבאי. בסמוך ליום 4.3.08 חל שינוי במגורי חברי הקבוצה. האם, קוגמן וגבאי, עברו לדירה ברובע היהודי, ובדירה בבית"ר נשאר הנאשם, מסקאלצ'י וכל הילדים, למעט נ', שהועבר זמנית על-ידי האם לדירתה של עדת התביעה שרה ג'רופי. ביום 11.3.08 הועברו הילדים על-ידי חברי הקבוצה לדירת סבתם (אמה של האם) בבנייני וולפסון, ברחוב דיסקין בירושלים (להלן - הדירה ברחוב דיסקין), זאת בהתאם להוראותו של הנאשם, על-רקע העובדה שלרשויות הרווחה הגיע מידע אודות הפגיעות בנ'. באותו ערב איתרו גורמי הרווחה את נ', והלה אושפז בבית-חולים מחמת פציעותיו. במהלך אותו הלילה, הובהל א' מהדירה לבית-החולים בחוסר הכרה ובמצב אנוש. בעקבות אשפוז הילדים, פתחה המשטרה בחקירה אודות נסיבות פציעתם של השניים, אשר עם השלמתה הוגשו כתבי-האישום בפרשה זו.

הליכי החקירה

37. אסקור להלן את השתלשלות החקירה, כפי שהיא עולה מעדויותיהם של חוקרי המשטרה, ובכללם - סנ"צ מוטי אדרי, רפ"ק עדי מאיר, רס"ב עליזה ארוך, רס"ר שולי מזרחי ורס"ר עוז מוחה, וכן מעדויותיהם של חוקרי הילדים.

הפרשה נחשפה ביום 11.3.08, עם קבלת דיווח ברשויות הרווחה על הפגיעות בנ'. המשטרה הצליחה לאתר באותו מועד את הקטינים בדירה ברחוב דיסקין, יחד עם אמם וחלק מחברי הקבוצה. בתיאום עם גורמי הרווחה הועבר נ' לאשפוז בבית-חולים עוד באותו הערב. במהלך הלילה, שבו נשארו הילדים יחד עם קוגמן בדירה האמורה, פונה א' במצב אנוש לבית-חולים, לאחר פעולות החייאה שבוצעו בו על-ידי צוות מגן דוד אדום, שהוזעק על-ידי קוגמן.

38. ביום 12.3.08, נתגבש במשטרה החשד, כי שני הילדים שאושפזו עברו התעללות קשה. האם - שלא שיתפה פעולה עם המשטרה, וקוגמן - אשר שהה עם הילדים בדירה ברחוב דיסקין עובר לאשפוז של א', נעצרו לחקירה. באותו מועד ביצעה המשטרה חיפושים בדירה ברובע היהודי ובדירה ברחוב דיסקין, ונחקרו האם ושלושה מהילדים - ת', ח"ר ונ'. האם לא שיתפה פעולה, אך מסרה, כי קוגמן, גבאי ומסקאלצ'י, מסייעים לה בבית (ת/52 ו-ת/53). ת', הבת הבכורה, הייתה מפוחדת ובוכיה במהלך תחקורה על-ידי חוקרת המשטרה עליזה ארוך. היא נמנעה מלמסור פרטים, אך ציינה כי השלושה הנ"ל סייעו בחינוך הילדים, כי השניים הראשונים אף היכו את הילדים וכפתו אותם, ושהיא חוששת כי שיתוף פעולה שלה עם המשטרה ייתפס כבגידה (ת/54 ו-ת/54א). הילדה ח"ר, שנחקרה על-ידי חוקרת הילדים לי בר-לוי, הייתה מבוהלת ובוכיה אף היא, ועשתה כל מאמץ שלא לשתף פעולה ולהימנע ממסירת פרטים (ת/77, ת/77א ו-ת/77ב). הילד נ', שהיה פצוע קשה, ונחקר בבית-החולים על-ידי חוקר הילדים סאלח יוסף, מסר גרסה מקוטעת ולא ברורה (ת/64). בחיפושים שבוצעו באותו מועד בשתי הדירות על-ידי העד רפ"ק עופר שלוש, נתפסו מוצגים שונים, וביניהם: מספר תנורי חימום חשמליים - בשתי הדירות, ואזיקונים מפלסטיק - בדירה ברחוב דיסקין (ת/68).

39. ביום 13.3.08 הובאו כל הילדים, למעט השניים המאושפזים, לחקירת במרכז ההגנה של רשויות הרווחה. כפי שעולה מחקירות חוקרי הילדים ומתמלילי ההקלטות של החקירות, היו הילדים נתונים במצוקה נפשית קשה, והתנהגותם נתנה ביטוי להתפרקות ולכאוס המוחלט שבו היו נתונים. הילדים הפגינו עוינות כלפי החוקרים, והשתדלו להימנע ממסירת פרטים. חלקם מסר גרסה משותפת, בדבר פגיעתם של א' ונ' משריפה שפרצה בדירה ברובע היהודי; ואולם הגרסה הייתה בדויה, שכן בדירה לא פרצה כל שריפה. חוקרי הילדים התרשמו אותה עת, שהילדים מונחים מקשר של שתיקה, נמנעים במכוון מלספר על קורותיהם, ונתונים בעניין זה לשליטתו של אחיהם ש'. אותה עת, טרם אותרו גבאי ומסקאלצ'י, ושמו של הנאשם עדיין לא עלה.

בשלב זה הועברו הילדים למשמורת דודיהם, אחי האם, אשר ניכר מעדויותיהם כי הפגינו התגייסות מרשימה לקלוט את הילדים במשפחותיהם, לשקמם ולהעניק להם בית חם, על-רקע ההזנחה הקשה שבה היו נתונים. בהמשך החקירה ניסו החוקרים לדובב את האם, ומשלא צלח הדבר - הפגישו אותה ביום 18.3.08 עם בתה ת', במפגש מבוקר. בדיעבד נתחוו, מעדויותיהן של השתיים בבית-המשפט, כי המפגש נוצל על-ידן לשימור קשר השתיקה, ולהסתרת האירועים - בכלל, ומעורבותו של הנאשם - בפרט (שכונה על-ידן באותו מפגש בשם "אסתי"). גם ניסיונותיהם של החוקרים לקבל גרסה מקוגמן לא צלחו, והלה סכר פיו בחקירותיו בעצת עורך-דינו.

40. ביום 24.3.08, כשבועיים לאחר תחילת החקירה, נעשה ניסיון נוסף לדובב את הילדים, עת זומנו לחקירות בשירות המבחן לנוער. כפי שעולה מעדויותיהם של חוקרי הילדים, קרן לונדון, לי בר-לוי ומיכה הרן, וכן מתיעוד החקירות (ת/62, ת/79 ו-ת/95(2)), הילדים לא שיתפו פעולה בחקירה, והמשיכו לאמץ את חומת הסוד שבנו סביבם, זאת תחת שליטתו של ש' - כמתואר גם על-ידי דודו בעדותו.

כעבור יומיים, ביום 26.3.08, בעקבות שחרורו של נ' מבית-החולים, לאחר ניתוח מורכב של השתלת עור נרחבת בשתי רגליו, נחקר נ', על-ידי חוקר הילדים מיכה הרן, בבית דודתו של נ' - אחות אביו, שם שהה בנפרד מיתר אחיו. בחקירה זו, שתוכנה יובא בהמשך, פתח נ' צוהר לחשיפת האירועים, ובהקשר זה אף אזכר את שמות המעורבים, וביניהם "שמעון חן". ציון שם משפחתו של הנאשם השתלב עם שמועות שהגיעו למשטרה באותה תקופה, על מעורבותו של הנאשם באירועים. ביום 28.3.08 נעצר מסקאלצ'י, ולאחר שהכחיש בחקירתו את החשדות שהועלו נגדו, שוחרר בערבות על-ידי בית-משפט. בשלב זה, טרם אותר גבאי, והמשטרה המשיכה בחיפושיה אחריו.

41. ביום 31.3.08, בעקבות הגרסה שנמסרה מפיו של נ', החליטו גורמי החקירה במשטרה וחוקרי הילדים לחקור שוב את הילדים, הפעם בדירה ברחוב דיסקין, זאת מתוך הנחה של אנשי המקצוע כי מקום זה יהיה פחות "מאיים" כלפי הילדים, שהפגינו עד אותה עת עוינות כלפי גורמים מטעם רשויות המדינה. כן הוחלט שש' לא יוזמן לדירה, מתוך חשש להשפעתו השלילית על אחיו. בשלב הראשון של החקירות המשיכו הילדים להתבצר בסודם, ונמנעו מלמסור פרטים על קורותיהם. או-אז, החליט ראש צוות החקירה, סנ"צ אדרי, לנקוט תרגיל חקירתי חריג ויוצא דופן, לשם פריצת חומת השתיקה, זאת בשל הערכתו - על-יסוד המידע שקיבל מדודם של הילדים - כי ש' חושש מהנאשם, שברח לחו"ל, ואוסר על אחיו לשתף פעולה בחקירה. במסגרת התרגיל החקירתי, מסר אדרי לש' בשיחת טלפון, כי שניים מאחיו כבר דיברו בחקירה (וכוונתו, על-פי עדותו, הייתה לגרסה החלקית שנמסרה על-ידי נ' ועל-ידי ת'), והוסיף מידע, שלא היה נכון, לפיו הנאשם נעצר ואין עוד לחשוש מפניו. בעקבות הדברים האמורים, אישר ש' לאחיו, בשיחה טלפונית (שנשמעה על-ידי הילדים ברמקול של הטלפון), למסור לחוקרים את גרסתם. התרגיל החקירתי הסיר את עיקר חסם הפחד שמנע מהילדים לספר עד אותה עת על האירועים, הניב שיתוף פעולה מצדם בהמשך חקירותיהם באותו הערב על-ידי חוקר הילדים מיכה הרן, והביא לפריצת דרך ממשית בחקירה. הסרת החסם, שפרצה את חומת השתיקה, אפשרה לחלק מהילדים להתחיל בהליך של עיבוד החוויות וחשיפתן, כל אחד בהתאם לגילו, לתובנות שלו, למצבו הנפשי ולמידת הקונפליקט הפנימי שבו היה נתון. חלק מהילדים שיתפו פעולה בחקירה, וחלק - גילו טפח מהאירועים וחשפו טפחיים (ת/95(5)-(10)). אכן ראוי היה, כפי שצינינו ב"כ המאשימה בסיכומיה, כי ההחלטה בדבר עריכת התרגיל החקירתי יוצא הדופן תתקבל לאחר היוועצות עם חוקר הילדים, ובפרט כשמדובר בקטינים נפגעי עבירה. ואולם, לא היה בתרגיל החקירתי, כשלעצמו, כדי "לזהם" את החקירה, או להשתיל בידי מי מהילדים גרסה מפלילה נגד הנאשם.

באותו הערב, עם סיום החקירות, אפשרו החוקרים לילדים להיפגש עם אמם, זאת בשל המצוקה הנפשית הקשה שבה היו נתונים, על-רקע הנתק הממושך ממנה בעקבות מעצרה. המפגש המבוקר, כפי שעולה מצפייה בסרט שתיעד אותו, היה קשה וטעון רגשות, ובמהלכו מיררו הילדים בבכי (ת/22).

42. למחרת, ביום 1.4.08, בעקבות שיחות עם החוקרת שולי מזרחי, מסרה האם גרסה ראשונה על האירועים, חשפה במעט את אורח התנהלות המשפחה, ותיארה את "התיקונים" להוצאת "שדים" מהילדים, שכללו, לדבריה, טלטולים ומכות, כחלק משיטת החינוך שנקטה כלפיהם. ואולם, בשלב זה של החקירה, היא נמנעה מלציין מה היה חלקו של הנאשם באירועים, ולא סיפרה שאלו התרחשו בביתו

(ת/32). כעבור יומיים, ביום 3.4.08, ערכו החוקרים שולי מזרחי ועוז מוחה חיפוש בדירתו של הנאשם בבית"ר, בעקבות המידע שהצטבר עד אותה עת על מעורבותו של הנאשם באירועים (ת/10, ת/10א ות/45-48).

ביום 4.4.08 נחקר ש' על-ידי חוקר הילדים מיכה הרן, זאת לאחר שיום קודם לכן קיבלו חוקרי המשטרה דיווח מדוידהם של הילדים, כי ש' החל לדבר עמם על האירועים. ש', שהיה כבן שלוש-עשרה וחצי, תיאר בעדותו לפני חוקר הילדים (ת/95(11)) את מסכת ההתעללויות הקשה שעברו הוא ואחיו, על-ידי הנאשם וחברי הקבוצה, לאורך תקופה. בעדותו זו עדיין לא תיאר ש' את חלקו המלא של הנאשם באירועים, וסיפר, לראשונה, על מעורב נוסף בקבוצה, רועי צורף, אשר התעלל בו בתקופת לימודיו בישיבה ברחוב שרי ישראל. בחקירה נוספת על-ידי חוקר הילדים מיכה הרן, ביום 6.4.08, הוסיף ש' פרטים על האירועים ועל מעורבותו של הנאשם (ת/95(12)). בעקבות ההתפתחויות בחקירה, נעצרו בתחילת חודש אפריל 2008 מסקאלצ'י - ששוחרר בעבר בערבות, גבאי - אשר המשטרה חיפשה אותו מאז חשיפת הפרשה, וכן רועי צורף. הקטינים ש', מ' ונ', נחקרו פעם נוספת על-ידי חוקר הילדים מיכה הרן ביום 14.4.08, ומסרו עדויות על מסכת ההתעללות מצד הנאשם וחברי הקבוצה.

43. הנאשם, רעייתו רות וילדיהם, עזבו את הארץ ביום 16.3.08. לקראת העזיבה, השאיר הנאשם פתק בדירתו, בחתימת ידו, שבו הסביר את נסיבות נסיעתו ואת חוסר אמונו במערכות אכיפת החוק: "אני החתום מטה נאלצתי לעזוב את הבית מאחר שראיתי והבנתי שנעשים הליכים לא הוגנים וישרים לאנשים חפים מפשע ע"י תפירת תיקים והכפשה לא צודקת על הורים טובים וידידי משפחה שנתנו עזרה כשנתבקשו אני מקווה שהזמן יעשה את שלו והאמת תצא לאור והאשמים האמיתיים ירצו את עונשם" (ת/42).

ביום 17.4.08 זומנה ת' לחקירה נוספת, שבמהלכה מסרה גרסה כללית בלבד על "תיקונים" שבוצעו בילדים, ועל אלימות שננקטה כלפיהם בגדרם של אותם תיקונים (ת/85). משיחתה של ת' עם החוקרת שולי מזרחי, שתועדה בתרשומת (ת/41), עולה כי ת' נמצאה אותה עת בקונפליקט נאמנות, והיא חשה רגשי אשמה לנוכח הערכתה כי הגרסאות שמסרו היא ואחיה גרמו למעצרה של אמה.

כאן המקום לציין, כי בכל מהלך החקירה שהו הילדים בבתייהם של דודיהם. נ' שהה לאחר שחרורו מהאשפוז בבית דודתו - אחות אביו; ויתר הילדים, למעט א' שנותר בבית-חולים, התגוררו בבית אחיה של האם. כפי שצוין, וכעולה מן העדויות, נרתמו הדודים לשקם את הילדים. הדודים, אחי האם, ניסו לשכנע את הילדים למסור בחקירותיהם את אשר על לבם, מתוך הבנה שהדבר יסייע לשיקומם, אך לא הדריכו את הילדים במסירת גרסה כלשהי. במקביל, וגם לאחר שהילדים מסרו את גרסאותיהם, ניסו הדודים לשכנע את האם, אחותם, במפגשיהם עמה בבית-המעצר, למסור את גרסתה על האירועים ולא לחפות על איש (ת/21 ו-ת/25). גם אותה, כמו את הילדים, לא הדריכו הדודים מה לומר. הם רק ניסו לדובב אותה, בכדי שתוכל לאזור כוחות לסייע לעצמה ולילדיה.

ההליכים המשפטיים המקבילים בפרשה הנדונה

44. כאמור, ביום 6.4.08 הוגשו לבית-משפט זה שני כתבי-אישום: האחד - בת"פ 158/08 - נגד האם, והשני - בת"פ 157/08 - נגד קוגמן, מסקאלצ'י, גבאי וצורף.

האם הגיעה עם המאשימה להסדר טיעון במשפטה ביום 26.2.09 (ת/2), לפיו יוענק לה מעמד של עדת מדינה במשפטם של חברי הקבוצה, על-פי המתווה המפורט בהסכם עד המדינה (ת/1). בגדרו

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

של הסדר-הטיעון הוסכם, כי האם תודה בעובדות כתב-אישום מתוקן שיוגש נגדה ותורשע; כי הצדדים יעתרו להטלת עונש מוסכם של חמש שנות מאסר מיום המעצר; וכי גזר-הדין יינתן רק לאחר שהאם תמסור עדות כנגד חברי הקבוצה. בהתאם להסדר, הודתה האם בעובדות כתב-אישום המתוקן (ת/3), והורשעה ביום 1.3.09 בחמש עבירות של התעללות במחדל בקטין, הזנחת ילדים ומושגחים ושיבוש מהלכי משפט - לפי סעיפים 368 סיפא, 362 ו-244 לחוק העונשין (ת/4). במסגרת ההסדר מסרה האם הודעה מפורטת במשטרה על האירועים, ועל מעורבותו של הנאשם בהם (ת/35). עדות מפורטת זו של האם, נתנה לחוקרים תמונה ראייתית שלמה וברורה יותר של האירועים, מנקודת מבט של אדם מבוגר, על-פני רצף של זמן, והיא השתלבה עם עדויות הילדים, שקדמו לה, עם הראיות הרפואיות ועם יתר המארג ראייתי. חתימת האם על הסכם עד מדינה, והודאתה במשפטה, שחררו את החסם שהיה לחלק מהילדים מפני שיתוף פעולה בחקירה.

במהלך שנת 2009 נשמעו הראיות בת"פ 157/08 בעניינם של ארבעת חברי הקבוצה, ובגדרם עדויותיהם של האם, ש' ות'.

45. הנאשם הוסגר לישראל מברזיל ביום 28.10.09, לאחר הליכי הסגרה ממושכים. מאז הסגרתו ועד למועד הגשת האישום דנן, ביום 9.11.09, נחקר הנאשם מספר רב של פעמים וסכר את פיו. את שתיקתו הסביר בפתח חקירתו הראשונה, שבה ציין: "המשטרה כבר הודיעה שהיא מביאה נגדי כתב אישום, ולכן את כל מה שיש לי אני אגיד בית-המשפט" (ת/36א). בשש חקירותיו בכתב (ת/36א-((i)), שבמהלכן נשאל שאלות והוטחו בו הראיות המפיללות אותו, בחר הנאשם לשתוק, וסירב לענות לשאלות החוקרים. דפוס זה, של סירוב למסור גרסה, נמשך, כאמור, גם במשפט עצמו.

מבט-על אודות הראיות

46. משבחר הנאשם שלא למסור תשובה מפורטת לכתב-האישום, ולהימנע מחקירת כל עדי התביעה, ומשהודיע מראש כי לא ישמיע עדים מטעמו, ראתה המדינה את כל העובדות הנטענות בכתב-האישום כשנויות במחלוקת, והביאה את כל ראיותיה לשם הוכחתן. במהלך חמש-עשרה ישיבות העידו שלושים ושבעה עדי תביעה והוגשו מוצגים רבים, ובמשך שש ישיבות נוספות נשמעו סיכומיהם של שני הצדדים. במסגרת הראיות נשמעו, בין-השאר, עדויותיהם של עדי התביעה הבאים: שלושה מהילדים הנפגעים - ש' ת' ומ', וכן האם, עדת המדינה - שהעידו, בעדויות מפורטות, במשך שעות ארוכות, על האירועים שחוו ושהיו עדים להם; חוקרי הילדים - מיכה הרן, קרן לונדון, לי בר-לוי ויוסף סאלח - שגבו עדויות מילדי המשפחה, הן מש' ומ' שהעידו בבית-המשפט בסופו של יום, והן מילדים שעדויותיהם הוגשו כראיה לפי החוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), תשט"ו-1955; שלושה מהדודים של הילדים הנפגעים - שהתייחסו להליך שיקומם של הילדים ולאופן ההדרגתי שבו חשפו את האירועים; מומחים רפואיים - פרופ' יהודה היס, ד"ר עידו יציב וד"ר יורם בן יהודה - אשר העריכו את הגורמים לפגיעות הקשות שהוסבו לא' ולנ'; עדי ראיה לפגיעות ברגליו של נ' - שרה ג'רופי ואברהם קאפ; עדים בעניין הוצאתו של ילד בלילה חורפי למרפסת הדירה - שמואל וולנר וחיים בן עזרא; עדים על מחקרי התקשורת הטלפונית - איש חברת התקשורת הסלולרית פנחס אלבז, והשוטרים אבי פרץ ושולי מזרחי; השותפים לעבירות קוגמן וגבאי - ששתקו מעל דוכן העדים; ושורה של אנשי משטרה - שביצעו פעולות חקירה שונות ותפסו מסמכים ומוצגים. כמו-כן הוגשו תעודות עובד ציבור, בדבר מועד יציאתו של הנאשם מן הארץ; וארבע תעודות רופא, ערוכות כדין - של פרופ' מ' גומורי, ד"ר א' ענתבי, ד"ר ל' דותן וד"ר ב' קופולוביץ - אשר שימשו בסיס להערכה המקצועית הרפואית של פרופ' היס. המוצגים שהוגשו כללו, בין-היתר: דו"חות ותצלומים על ממצאי חיפושים שבוצעו בדירות הרלבנטיות; רשומות רפואיות בדבר הפגיעה

בשני הילדים הקטנים א' ונ'; תצלומי הפגיעות בילדים; תיעוד חקירות הילדים; הקלטות של חקירות ומפגשים; ואסופת פלטי מחשב בעניין מחקר התקשורת הסלולרית.

שיבוש החקירה

47. ממכלול העדויות - הן עדויותיהם של הקטנים והאם, שהיו אמינות עליו כפי שיבואר בהרחבה בהמשך, והן עדויותיהם של חוקרי המשטרה, שלא מצאתי מקום לפקפק באמינותן - עולה, כי הנאשם פעל לשיבוש החקירה, וכי שיבוש זה עיכב את פענוח הפרשה ואפשר לו להימלט מן הארץ. למרות שהנאשם לא הואשם בעבירה של שיבוש הליכי משפט, זאת משום שעבירה זו לא נכללה בבקשת ההסגרה, יש לשיבוש החקירה מצדו נפקות לשאלת אחריותו הפלילית לעבירות ההתעללות והתקיפה שיוחסו לו בכתב-האישום.

למן הרגע שבו הגיע מידע לרשויות הרווחה בדבר הפגיעות בנ', החל הנאשם לשבש את החקירה, יחד עם רעייתו רות, שהייתה חלק מהקבוצה. השיבוש כלל הרחקת הילדים לזירה אחרת, ומתן הנחיות מפורטות למסירת גרסה שתסתיר את האירועים. כפי שעולה מעדויותיהם של ש', מ' ות', הורו הנאשם ורות לחברי הקבוצה להעביר את הילדים מהדירה בבית"ר לדירת סבתם של הילדים ברחוב דיסקין; אסרו על הילדים לציין את שמו של הנאשם, ולהזכיר כל קשר אליו ולנוכחותם בדירתו; והתוו להם גרסה שעליהם יהיה למסור לגורמי הרווחה, לפיה עברו לדירת הסבתא מחמת שריפה שפרצה בדירתם ברובע ביהודי, וכי א' ונ' נכוו ונפצעו במהלך אותה שריפה. הנאשם אף הנחה את ש', ת' וחברי הקבוצה, כיצד לסדר את תכולת הדירה, כך שזו תחזה כמקום שבו התגוררו מזה זמן. ת' אף ציידה על-ידי הנאשם ורות בפתק (שנמצא בכיס מעילה), בדבר "סיפור הכיסוי" שבו עליה ועל אחיה לדבוק. בהנחייה בכתב נרשם: "אמא נסעה אתמול לחברה וחברים של אבא שמרו עלינו. חזרה בצהריים ונסעה איתם לרובע לסדר ולשפץ. היתה שריפה ונשרפה שמיכה מהתנור לפני חודש וחצי. לסדר בגדים בארון ולהחביא מזוודה. שמעון ואברהם חברים של אבא היו איתנו כל הלילה..." (ת/68, תצלום מס' 26). רות שוחחה טלפונית עם ש' בערב המעבר לדירה ברחוב דיסקין, והזהירה אותו מפני אזכור שמו של הנאשם. היא שוחחה טלפונית עם ש' ועם ת' גם במהלך השלבים הראשונים של החקירות, והנחתה אותם שלא לומר דבר לחוקרים. השיבוש צלח: הילדים ציינו להוראותיו של הנאשם, סידרו את הדירה על-פי ההנחיות האמורות, מסרו את הגרסה הכוזבת בדבר השריפה שכביכול פרצה בדירתם ברובע היהודי, ונמנעו בשלבים הראשונים של החקירה מלמסור פרטים אודות האירועים ומלהזכיר את הנאשם.

48. כך נולד, עוצב והוצא אל הפועל, מה שכונה על-ידי המאשימה "קשר השתיקה" של הילדים. בהיבט הטרמינולוגי אעיר, כי הואיל והילדים היו נפגעי העבירה, והיות שהשתיקה נכפתה עליהם, ולא הייתה פרי יוזמתם, סבורני כי ראוי לכנות את התנהלותם בשלבים הראשונים של החקירה כמבטאת מחסום של שתיקה, ולא "קשר" של שתיקה. סכר השתיקה לא נפרץ כשלושה שבועות, עד לתרגיל החקירתי מיום 31.3.08. בתקופה זו נאלצו הילדים לשמור על סודם, להתבצר בחומות של שתיקה ולדבוק בגרסה שהוכתבה על-ידי הנאשם. את הציות של הילדים לתכנית שיבוש החקירה שהתווה הנאשם ניתן להבין על-רקע הסיטואציה הקשה שבה היו נתונים אותה עת, זאת לנוכח הטרומות הקשות שחוו, לרבות הפגיעות הקשות בשניים מהאחים, קריסת המסגרת המשפחתית ומעצרה של אמם. לכך יש להוסיף, כי באותה העת, הם היו עדיין תחת השפעתם של הנאשם וחברי הקבוצה, ששלטו בחייהם, וראו בנאשם סמכות עליונה, במעמד מעין-אלוהי, וחששו מפניו. לילדים הקטנים חודד המסר על-ידי ש', שהזהירם כל העת שלא לומר דבר בחקירה, בעקבות אזהרות דומות ששמעו מרעייתו של הנאשם רות

בשלבים הראשונים של החקירה. את שיבוש החקירה ניצל הנאשם, כאמור, להימלטותו מן הארץ עם משפחתו ביום 16.3.08.

49. כפי שצוין, שיבוש החקירה נתן אותותיו במשך מספר שבועות. לאחר התרגיל החקירתי מיום 31.3.08, שבו נאמר לש' כי הנאשם נעצר, וש' אישר לאחיו למסור גרסתם, החל תהליך איטי והדרגתי של חשיפת האירועים ומעלליו של הנאשם על-ידי הילדים. כל אחד מהילדים מסר גרסאותיו, בהתאם לגילו, וליכולתו לדלות מזיכרונו את האירועים. החשיפה התעצמה עם חלוף הזמן, עת החלו הילדים להשתחרר מהשפעת הנאשם כסמכות רוחנית עליונה, להתגבר על חששם הכבד ממנו ומעושי דברו, ולנטרל תחושות אשם עצמי, בלתי מוצדקות, שהיו לחלק מהם, כתוצאה ממעורבותם האקטיבית או הפסיבית, בעל כורחם, באירועים. עם זאת, בחשיפת האירועים בחרו הילדים שלא להתייחס למעורבותם של אמם. ניכר היה שהדבר נעשה על-רקע קונפליקט נאמנות שבו היו נתונים, ומהקושי הנפשי להתמודד עם העובדה שאמם, שהייתה אמורה לגונן עליהם, החרישה אל מול התעללות חברי הקבוצה.

העדויות הישירות - עדויות הקטינים ואמם על האירועים

על עדויות ילדים

50. הנאשם הופלל, במעשי האלימות וההתעללות, בעדויותיהם של חמישה מהילדים, נפגעי העבירה, וכן בעדותה של אמם, עדת המדינה, כאשר לעדויות אלו נתווספו ראיות תומכות ומסייעות רבות. שלושה מהקטינים, ש', ת' ומ', שהנם שלושת הילדים הגדולים במשפחה, מסרו גרסתם המפלילה בעדויות מפורטות ונרחבות בבית-המשפט. ש' ות' העידו בבית-המשפט בעבר גם במשפטם של השותפים, ואילו מ' העיד לראשונה בבית-המשפט בתיק זה, עת מלאו לו ארבע-עשרה שנים. שניים מהילדים, נ' ונ"ש, הפלילו את הנאשם בעדויותיהם שנגבו על-ידי חוקר ילדים, והוגשו לבית-המשפט כראיה לפי חוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים).

51. הילדים התייחסו בעדויותיהם למעשי התעללות אכזריים וברוטאליים, שננקטו נגדם דרך קבע במהלך תקופה לא קצרה, בשגרת חיים יומיומית קשה ואלימה. נוכח מהות האירועים, גילם של הנפגעים והישנות המעשים, אין לזקוף לחובת מי מהעדים באורח אוטומטי סתירות בגרסאות והיעדר פירוט. בתי-המשפט הכירו בכך, שבאירועים טראומטיים, ובפרט כאשר קורבנות העבירה הנם צעירים בשנים, מתאפיינת לא פעם העדות בחוסר בהירות ובקשיים למסור תמונה מפורטת ומלאה של האירועים, ובפרט כשמדובר באירועים חוזרים ונשנים, שעם חלוף הזמן חלקם נחרטים בזיכרון, וחלקם מתעמעמים ואף נשכחים ומודחקים (ראו והשוו: ע"פ 6643/05 מדינת ישראל נ' פלוני (3.7.07) בפסקאות 12 ו-14 לפסק-הדין; ע"פ 347/07 פלוני נ' מדינת ישראל (18.11.07); וע"פ 8624/08 פלוני נ' מדינת ישראל (20.9.10) בפסקה 12 לפסק-הדין). הקשיים האמורים מתעצמים, כאשר מדובר בעדויות של ילדים רכים בשנים, הנוטים לציין את התכנים המרכזיים של האירועים, ללא הרחבה משמעותית של הפרטים באופן רצוף וסדור; זאת, בין-השאר, בהתחשב בגילם, בתובנות שלהם לגבי ההתרחשויות ובכושרם הוורבלי (תפ"ח (ת"א) 1072/05 מדינת ישראל נ' בורובסקי (10.1.08) בפסקה 27). קשיים אלו אף מתעוררים כאשר מוסר הנפגע את גרסתו בהזדמנויות שונות, ואין הכרח שהגרסה תימסר באותה רמת פירוט ודיוק בכל הזדמנות, ודי בכך שסיפור התלונה נמסר באורח כללי דומה. כן נפסק, לגבי הערכת עדויות בכלל - הן של בוגרים והן של קטינים - כי "ניסיון החיים מלמד שנדירים המקרים שבהם אין בתום עדות, בייחוד עדות ארוכה, קטע זה או אחר של אי-דיוק, שכחה או אף הינתקות מתיאור האירועים לאשורם, בדרך כלל שלא מדעת, ולעיתים אף מדעת - במיוחד מקום שהמדובר בעדות שנמסרה זמן רב לאחר האירוע עצמו" (ע"פ מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

5612/92 מדינת ישראל נ' בארי, פ"ד מח(1) 302, 317 (1993)). בנוסף, הודגש בפסיקה, לא אחת, כי סתירות בין עדויות לגבי אותו אירוע, אינן בהכרח פוגמות באמינות גרסאות העדים, שכן מטבע הדברים כל עד מתאר בעדותו את הפרטים שצילם במבטו, מזווית ראייתו, כפי שנחרטו בזכרונו (ראו והשוו: ע"פ 872/76 יוסף ישראל נ' מדינת ישראל, פ"ד לא(3) 573, 578 (1977)).

52. כל הילדים מסרו גרסה זהה על האלימות וההתעללות שחוו לאורך זמן תחת שרביט הטיפול והפיקוח של הנאשם. כל אחד מהם תיאר את האירועים מנקודת מבטו שלו - בין קורבן, בין כעד הצופה מן הצד, ובין כ"שותף" בעל כורחו להתעללות. לכל ילד הייתה יכולת שונה לקלוט את הסיטואציות בעת התרחשותן, ולדלות את האירועים מזכרונו לצורך שחזורם, זאת בהתאם לגילו, לכושרו הקוגניטיבי, ליכולתו הוורבלית ולאפשרות שלו להביע רגשות. כל ילד ראה מזווית שונה את האירועים, ואופן השחזור אף הושפע ממידת הטראומה שחוה או שהיה עד לה. בנוסף, כל אחד מהילדים עבר תהליך של חשיפה הדרגתית של האירועים, בהתאם לגילו, לעצמת החוויות ולהשפעת שיבוש החקירה עליו. זאת ועוד: עיקר האירועים התרחשו במקומות שונים בדירה, ועל-כן מטבע הדברים, לא כל אירוע שהתרחש בחדר אחד נצפה על-ידי מי ששהו בחדרים האחרים, או שעסקו באותה עת בעניין אחר. בהקשר זה יצוין, כי לא כל הילדים היו עדים לכלל האירועים, שכן חלק מהם יצאו במהלך היום ללימודים. לא זו אף זו: כאשר בענייננו מדובר בביצוע מעשי אלימות והתעללות שחזרו על עצמם דרך קבע, לאורך זמן, וכשעסקין במספר אנשים פוגעים ובמספר קורבנות - לא כל אירוע שמתאר ילד אחד הנו אותו אירוע שמתאר מי מאחיו. הווריאציות שבתיאור האירועים על-ידי חמשת הילדים, אף נותנות נופך אותנטי לגרסאותיהם. כפי שיפורט בהמשך, הילדים מסרו תיאורים של מעשי האלימות והתעללות, שכללו, בדרך כלל, גם את האינטראקציות בין המעורבים השונים ואת הדינמיקה של התנהלות האירועים והתפתחותם.

53. כפי שצוין לעיל בסקירת השתלשלות החקירה, לגרסה המפלילה של הילדים קדמו גרסאות שבהן נמנעו מלספר על קורותיהם, על ההתעללות בהם ועל הנאשם. כאמור בעדותו של חוקר הילדים מיכה הרן, וכעולה מעדויות הילדים, המפנה בחקירה, שבעקבותיו החלו הילדים למסור גרסאות מפלילות, היה בתרגיל החקירתי ביום 31.3.08. אותו תרגיל חקירתי שחרר את הילדים ממחסום השתיקה, ואפשר לחלק מהם להתחיל בתהליך של עיבוד החוויות הטראומטיות - כל אחד בהתאם לגילו, לתובנות שלו, למצבו הנפשי, למידת הקונפליקט שבו היה נתון בתהליך עיבוד החוויה וחשיפתה, ולעצמת השפעת שיבוש החקירה והחשש מפני הנאשם וחבורתו. גם שחזור האירועים מהזיכרון, כפי שציין חוקר הילדים, היה הדרגתי, זאת כאשר מדובר בזיכרון טראומטי, שהוא זיכרון מודחק. בזיכרון טראומטי של ילדים, הדלייה של האירועים מהזיכרון היא בעיקרה של תמונות וקטעי אירועים, ולא דווקא על-פני רצף של זמן, ובפרט כאשר מדובר באירועים חוזרים ונשנים.

54. כמו-כן, הופלל הנאשם על-ידי אמם של הילדים, עדת המדינה. הדינמיקה בהתפתחות גרסתה של עדת המדינה, מהכחשה מוחלטת של האירועים ואף נטילת חלק בשיבוש החקירה, עד למסירת הגרסה המפלילה המפורטת בעקבות החתימה על הסכם עד מדינה והסדר הטיעון במשפטה, הובהרה בהרחבה בעדות האם. עדות זו, משתלבת בעדויות הילדים, ותומכת בהן.

55. אסקור להלן את עדויותיהם של האם והילדים על האירועים הנדונים. הואיל ומדובר בריבוי אירועים, במעשים חוזרים ונשנים, בחבורה של פוגעים ובמספר ילדים נפגעים, והיות שכל עד תיאר בעדותו את הקטעים או האירועים שצילם במבטו, ואשר נחרטו בזיכרונו, אביא להלן את גרסתו של כל עד ועד בנפרד מזווית ראייתו. אפתח בגרסתה של האם, שכן ממנה נתקבלה תמונה ברורה וסדורה על הרקע לאירועים ועל המעשים הקשים, מנקודת מבטו של אדם מבוגר; בהמשך, אסקור את עדויות שלושת

הנערים - שני האחים והאחות - שהעידו בבית-המשפט; ולבסוף אביא את העדויות שנגבו מהילדים הקטנים על-ידי חוקרי הילדים.

עדות האם

56. אמם של הילדים, עדת המדינה, מסרה במהלך שתי ישיבות עדות נרחבת ומפורטת על מעמד הנאשם בחייה, על אירועי ההתעללות והתקיפה שהייתה עדה להם, ועל הליך ההתפכחות שעברה עד להחלטתה לשמש כעדת מדינה. בתחילת עדותה ציינה האם, כי ראתה בנאשם צדיק בעל כוחות נשגבים לתקשר עם האל, ועל-כן היא ובעלה לשעבר הקנו לו מעמד של מנהיג בלתי מעורער, שקבע את כל אורחות חיי משפחתה. נאמנותה המוחלטת של העדה לנאשם נשמרה גם כאשר גרם לגירושיה, נשא אותה לאישה בחשאי, והביאה לעזוב את ביתה המרווח ולהעתיק את חייה וחיי ילדיה לדירתו הקטנה בבית"ר. לדבריה, אפשרה לו לשלוט בה ובילדיה, מתוך אמונה שנפלה בחלקה זכות לשכון תחת חסותו, והיא אף התנתקה מכל מכריה, מתוך הנחה, שהטמיע בה הנאשם, כי העולם שמחוץ לביתו איננו "מתוקן".

האם ציינה, כי ילדיה היו נתונים לשיטת חינוך שהנהיג הנאשם, אשר כללה ביצוע "תיקונים" בחלק מהם, בכדי להטיב את מידותיהם, הואיל והיו, כלשונו של הנאשם, "מטורפים" ו"בעלי יצר הרע". כן ציינה, כי הנאשם אף הורה לחברי הקבוצה לסייע לו בכך, ולעיתים די היה במבטו, או בהנהון ראשו, לעבר אחד מהם, כדי להוות אות וסימן לביצוע "תיקונים" - מעשי התעללות - באחד מילדיה. האם העידה, כי ה"תיקונים" שבוצעו כלפי ש', החלו עוד כאשר הלה נשלח לישיבתו של הנאשם ברחוב שרי ישראל בירושלים, שם סבל מאלימות שננקטה כלפיו על-ידי גבאי וצורף, זאת כפי שדווח לה על-ידי ש' ועל-ידי הנאשם. על-פי עדותה, ההתעללות בש' נמשכה והתעצמה גם בדירה בבית"ר, שם נהגו חברי הקבוצה להכותו, לרבות באגרופים, להשקותו בכוח בעראק, לאלצו ללמוד שעות ממושכות בעמידה, לכלוא אותו במחסן, לכפות עליו לצום ולמנוע ממנו שינה במשך שעות ארוכות. כן ציינה האם, כי לאחר ביקור במקווה ראתה את ש' חבול, כאשר אחת משיניו שבורה, אך לא שעתה לניסיונו לשוחח עמה על כך. באשר לנ"ש העידה האם, כי בעת ביקור שערך הנאשם בדירתה ברובע היהודי, סטר לילד, השקה אותו בכוח בעראק והורה לו לקפוץ עד שהקיא. כן ציינה, כי גם לאחר מעבר המשפחה לדירתו של הנאשם בבית"ר, הישקו הנאשם וחברי הקבוצה את נ"ש בעראק, ואילצו אותו ללמוד שעות ארוכות. בעניינו של מ'סיפרה, כי על-אף שהתנהגותו הייתה לשביעות רצונו של הנאשם, סטר לו הנאשם והכהו באגרופים, כאשר הילד פרץ בבכי במעמד שבו בוצע "תיקון" בנ'. בהתייחסה ל"י ציינה האם, כי הלה היה הילד המועדף על הנאשם, וכי הנאשם נהג להשתמש בו לצורך פעולות שונות בטקסי קבלה, בחדר ששימש את הנאשם לצורך זה (להלן - חדר הקבלה).

57. בכל הנוגע לא', העידה האם, כי מעשי התקיפה וההתעללות כלפיו החלו עוד בעת ביקוריו של הנאשם בדירת המשפחה ברובע היהודי, שם סטר לא' בחוזקה, השקה אותו בעראק והכה אותו יחד עם מסקאלצ'י. לדבריה, בדירה בבית"ר החריפו מעשי ההתעללות. הנאשם נהג לתקוף את א' בסטירות, אגרופים, מכות וצביטות, ואף הורה לחברי הקבוצה לנהוג כמותו. כן ציינה, כי הנאשם הכה את א' באמצעות מקל עץ, השקה אותו בעראק יחד עם חברי הקבוצה, ומנע ממנו שינה ומזון במשך שעות ארוכות. על-פי עדותה, הנאשם וקוגמן אילצו את א' לעמוד שעות רצופות, ואגב כך הכו וצבטו אותו. עוד תיארה האם מקרים שבהם נהג קוגמן, בהנחיית הנאשם, להאביס את א' בכמויות מזון אדירות, תוך מילוי פיו עד להתפקע, וכן להחזיק את ראשו תחת זרם מים חזק עד שכמעט ונחנק. העדה הוסיפה וציינה, כי חברי הקבוצה טלטלו דרך קבע את ראשו של א'. בהקשר זה תיארה כיצד הנאשם, וכן קוגמן על-פי

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

הנחייתו של הנאשם, נהגו לאחוז את א' בכתפיו, ולהניעו בעוצמה לפניו ולאחור תוך שראשו נשמת ומתנדנד. בנוסף תיארה האם מקרה שבו חיפשה את א', ועל פי הפניית הנאשם, מצאה את א' שוכב על רצפת חדר הקבלה, כשלגופו גופיה וחיתול בלבד, גפיו קשורות זו לזו ובפיו כיפה. כאשר ביקשה מהנאשם הסבר לפשר הדבר, הגיב הלה, בהביעו פליאה על תמיהתה ורחמיה: "מה יש לך?... אני עוזר לו סך הכל... איזו רחמנות" (עמ' 144). כן תיארה האם, מעשי התעללות קשים נוספים בא'. היא ציינה, כי הנאשם הוציא את א' יחד עם נ' למרפסת במזג-אוויר חורפי, כשלגופם גופיה ומכנסיים קצרים בלבד, תוך שקוגמן וגבאי שופכים עליהם מים והנאשם אוסר על כניסתם לדירה (שהותרה רק לאחר שהגיע רכב ביטחון של היישוב לרחוב בעקבות דיווח של שכנים בבניין); כי הנאשם שבר את ידו של א', תוך שסובב אותה בחוזקה, זאת לאחר שהכה אותו יחד עם קוגמן, ובהמשך הכריחו השניים את א' להשתמש בידו הפצועה, הוסיפו להכותו, ומנעו ממנו טיפול רפואי; כי בנסיעה משפחתית למירון הותירו הנאשם וחברי הקבוצה את א' לבדו בחורשה והפחידוהו; וכי לאחר שנכוו רגליו של א', עת עמד בצמוד לתנור חשמלי, הורה הנאשם לקוגמן לנעול לא' את נעליו על-גבי השלפוחית של הכוויות, וכתוצאה מכך נגרם לא' כיב מוגלתי נרחב בגב כף הרגל. כן מסרה האם, כי בעקבות מעשי האלימות נגרמו לא' חבלות בכל חלקי הגוף ופניו התנפחו, וכי הנאשם וחברי הקבוצה נהגו להקניטו בשל כך, לצלמו וללעוג לו על מראהו.

58. באשר לנ', העידה האם, כי ההתעללות בו התבטאה בטלוליים, שבוצעו על-ידי הנאשם, וכן על-ידי גבאי, אשר מונה על-ידי הנאשם כ"אחראי" על נ'; במכות ואגרופים מצד כל חברי הקבוצה, שנהגו "להעיף" אותו ולהפילו ארצה; בהכאה בידיו באמצעות מקל עץ; בהשקאתו בעראק על-ידי הנאשם וגבאי; ובמניעת מזון למשך שעות ארוכות, ולעיתים למספר ימים, עת אולץ נ' להסתפק בכמות מזון מזערית - דבר שהביא לירידה דרסטית במשקל גופו. כן העידה האם, כי הנאשם נהג להעמיד את נ' בפניה למשך שעות ארוכות, שבמהלכן אסר עליו לשבת ואף לגשת לשירותים; כי בעקבות זאת הפסיק נ' לשלוט על הסוגרים ונאלץ להשתמש בחיתולים; וכי בשל אי-השליטה על הצרכים ספג נ' מחברי הקבוצה מכות, אגרופים, דחיפות וניעורים, ואף אולץ לשתות עראק. האם הוסיפה, כי נ' הוצא למרפסת תדיר, גם בימים קרים וגשומים, ולאחר הכנסתו לתוך הדירה הועמד בפניה מבלי שייבשו את בגדיו. כן תיארה האם מקרה שבו חיפשה אחר נ', ולאחר ששאל אותה הנאשם "את רוצה לראות אותו?" - הובילה לחדר הילדים, והוציא מזוודה שהייתה מונחת מתחת ללול, אשר בתוכה שכב נ', כשידיו ורגליו כפותות זו לזו ופיו חסום בכיפה. לדבריה, לאחר אירוע זה היה חצי מגופו של נ' "כמעט משותק", והוא התקשה להשתמש בידיו. עוד העידה האם, כי באחד הימים, כשחזרה בערב אל הדירה בבית"ר, דיווח לה הנאשם כי נ' נכווה ברגליו. לשאלתה - מה קרה - השיב לה הנאשם, כי הוא וגבאי הוציאו את נ' מהאמבטיה, ולפתע ראה כי רגליו של נ' שרופות, בשעה שעמד ליד התנור. על-פי עדותה, למרות הכוויות הקשות, עליית חום גופו של נ' ובכיו, המשיך הנאשם לבצע בו "תיקונים", לרבות העמדתו על רגליו למשך זמן רב, "הטבעתו" באמבטיה והכאתו תוך שהוא שוכב חסר-אונים על הרצפה. בשבוע שלפני חשיפת הפרשייה, העבירה האם את נ' לטיפולה של שרה ג'רופי, הואיל ולדבריה חשה כי הוא מכביד על בני הבית ואינו מתקן את מידותיו, על-אף שהנאשם שינה את שמו בטקס מתאים. לבקשתה של שרה, העלתה האם על הכתב את כל הפציעות והחבלות שהיו בגופו של נ', ושבה להתגורר בביתה ברובע היהודי, מתוך חשש שגרופה מנסה להתשלט עליו. האם הוסיפה והעידה, כי במהלך שבוע זה דיווחה לה שרה שיצרה קשר עם גורמי הרווחה בקשר לנ'. עוד ציינה האם, כי שוטרים הגיעו לדירתה ברובע היהודי, אך היא סרבה לפתוח את הדלת, בעצת הנאשם; כי שמרה על קשר הדוק עם הנאשם, והשאירה את כל יתר ילדיה תחת השגחתו בדירה בבית"ר; וכי בעצת הנאשם אף הוציאה את נ' מהשגחתה של שרה, ביקרה עמו בקופת-חולים, כדי שאם יתערבו שירותי הרווחה תוכל להראות שהלה טופל כראוי, ומסרה אותו ליחיאל ג'רופי, מי שהיה בעבר מחסידיו של הנאשם (שאינו לו קשר לשרה ג'רופי). כששבה לדירתה ברובע היהודי, פגשה העדה

בשוטרים, וסיפרה להם את סיפור הכיסוי, כפי שהורה לה הנאשם, לפיו פרצה דליקה בדירה, שבמהלכה נפצעו נ' וא', ולכן העתיקה המשפחה את מגוריה לדירה ברחוב דיסקין. במקביל, נסעו לשם ילדיה, ובשיחה טלפונית עם חברי הקבוצה נאמר לה, שאם תישאל על מצבו של א' - עליה לומר כי נפל בגן סאקר. האם ציינה בעדותה, כי לא הבינה במה מדובר, שכן כאשר ראתה לאחרונה את א' הוא נראה "אפאתי, אבל רגיל... לא משהו חריג". לדבריה, נלקחה על-ידי השוטרים לדירה ברחוב דיסקין, ומשם לבית-החולים הדסה עין-כרם, יחד עם נ'. חרף הפצרות הרופאים, סירבה תחילה האם כי נ' ינותח, זאת בעצת הנאשם, אך לפנות בוקר קיבלה את אישורו של הנאשם לטיפול. בה בעת, הודיע לה קוגמן, כי א' נפל ממיטתו ואיננו נושם, וכשהגיע א' לבית-החולים - נעצרה האם על-ידי המשטרה לחקירה.

59. באשר לחקירותיה, סיפרה עדת המדינה, כי בתחילה דבקה בקנאות בסיפור הכיסוי של השריפה, תוך שניסתה אף לטפול על שרה ג'רופי את האשמה בעניין מצבו של נ'. אולם, היות שסיפור זה תואם עם הנאשם אך בקצרה, נאלצה היא "להעשיר" את הגרסאות שמסרה לחוקרים בפרטים שהתרחשו במציאות, אך לא העזה להזכיר את הנאשם והגנה עליו בחירוף נפש - הן משום שסברה, כי מעשיו לא יתקבלו בהבנה, והעדיפה לסכור פיה כדי לשמור לו אמונים גם בשעת צרה; הן בשל אמונתה, כי הלה יבוא להצילה, והם ישובו לחיות יחד; והן מכיוון שנאמר לה כי בחורים שההנו להפיל את הנאשם לפני מספר שנים, עדיין נחשבים "מקוללים" ו"ארורים". העדה תיארה בעדותה בהרחבה את התהליך הממושך וההדרגתי שעברה, מאז סברה כי "התיקונים" ייטיבו עם הילדים ויסייעו להם, ואטמה לבה לסבלם, מתוך אמון מוחלט בנאשם, וציינת עיוורת להוראותיו, עד לשלב ההתפכחות, עת החליטה ליטול אחריות על מעשיה, להודות בהם ולשאת עונש כבד בגינם, במסגרת הסדר טיעון והסכם של עדת מדינה.

60. את עדותה של האם יש להעריך בזהירות, הואיל ומדובר בעדות של עדת מדינה, שהייתה אחראית במחדל לחלק ממעשי ההתעללות בילדיה, ואשר דבק בהתנהגותה פגם מוסרי בשל נטישת והפקרת פרי בטנה; ובפרט כאשר העדה לא רק כיזבה בשלבי החקירה הראשונים, אלא אף נטלה חלק פעיל בשיבוש החקירה. בהיבט הראייתי אף נדרשת בעניין עדות זו, כעדות של עדת מדינה שקיבלה טובת הנאה בגין עדותה, תוספת של סיוע, כאמור בסעיף 54א(א) לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 (להלן - פקודת הראיות). לאחר בחינה מוקפדת של עדות האם, התרשמתי מאמינות גרסתה, וכי זו תיארה את האירועים כהווייתם - החל מהשלב שבו התגייסה יחד עם אנשי הקבוצה למילוי רצונותיו של הנאשם, מתוך הערצה עיוורת, זאת בתקופה שבה הייתה נתונה במשבר משפחתי ואישי; המשך בשלב שבו הייתה שותפה לחלק מהמעשים וכן לשיבוש החקירה, זאת תחת השפעתו של הנאשם והוראותיו; וכלה בהליך ההתפכחות שעברה, אשר במהלכו הצליחה להינתק מבועת האשליה ההזויה שבה הייתה נתונה. העדה מסרה עדותה בכנות, בפתיחות ומבלי להסס לתאר את חלקה במעשים ואת אחריותה לאירועים - אחריות שבגינה משלמת היא כיום מחיר כבד של מאסר ממושך שהסכימה כי יושת עליה. עדותה הייתה קולחת, קוהרנטית וסדורה, וניכר כי היא הקפידה לתאר לפרטים את האירועים שחוותה, כפי שנחרטו בזכרונה. עדות האם נתמכת באופן מלא בעדויות הילדים ובראיות נוספות שתובאנה להלן, ומשתלבת וארוגה היטב בהן, וניתן למצוא בראיות האמורות סיוע, בשפע ולמכביר, לגרסתה.

עדויות הילדים

עדויות של ש'

61. ש', יליד 1994, היה כבן שלוש-עשרה וחצי בעת חשיפת האירועים, וכבן חמש-עשרה וחצי במועד עדותו. עם התערערות מערכת היחסים במשפחה, נשא ש' בקרב הילדים, כבכור הבנים, בתפקיד "המנהיגותי". באותה תקופה הוא היה בתחילת גיל ההתבגרות, חווה משברים ונפלט ממערכת החינוך החרדית.

להלן תמצית עדותו של ש' על האירועים, מזווית ראייתו שלו. ש' העיד, כי על-רקע המשברים האמורים שחווה, ובעקבות תקרית בחג הפורים - עת יצאו הוא ומ' מהבית ללא רשות ובתגובה הוכו על-ידי הנאשם - עבר לדור, בעצת הנאשם, בישיבה ברחוב שרי ישראל. בישיבה, אשר התנהלה תחת שרביטו של הנאשם, בין בביקוריו שם ובין באמצעות הוראות ששיגר לחברי הקבוצה בשיחות טלפוניות, ננקטה נגד ש' אלימות קשה על-ידי הנאשם וחברי הקבוצה. הנאשם נהג להכות את ש' במקל בעת ביקוריו בישיבה, ומינה את גבאי כאחראי עליו, כך שהלה נהג לעדכן את הנאשם בכל התנהגות "פסולה" של הנער בשיחה טלפונית, שבסופה היה מפליא בו את מכותיו, ובין-השאר - צובט אותו, בועט בו ומכופף בחוזקה את אצבעותיו. בהמשך, מינה הנאשם את צורף כאחראי על ש' בישיבה, והנחה "לבטל" אותו. על רקע זה, הורה צורף לש' למצוץ את אגודלו, לשתות מכוס אליה ירקו תלמידי הישיבה, ללגום קפה שעורבבו בו פפריקה או מלח ולשתות שאריות קפה של התלמידים. כשסרב ש' לעשות זאת, נהג צורף להכות אותו במקל; ופעם אף שלח את ידו למבושיו של ש', והניח ידו על איבר מינו. ש' הוסיף והעיד, כי גם בחגיגת בר-המצווה שלו הכוהו חברי הקבוצה, וציין כי האלימות, לבד מהמכאוב שהסבה, דיכאה את רוחו. לדבריו, הדכאון שפקד אותו הביאו למחשבות אבדניות, עת התכוון להשליך עצמו לכביש מתחת לגלגלי משאית. בתקופה זו ביקר ש' בביתו רק בליווי חברי הקבוצה, וכאשר ניסה לרמוז לאביו על הקשיים בישיבה - הוכה על-ידי צורף. נוכח הפחד מחברי הקבוצה והחשש שאביו לא יאמין לדבריו - העדיף ש' לסכור פיו ולא להתלונן על האלימות שחווה.

62. ש' המשיך ותיאר בעדותו את מעשי ההתעללות בו לאחר שעבר להתגורר, החל מחג הסוכות, בדירת הנאשם בבית"ר, שם המשיכו חברי הקבוצה להכותו תדיר ולהתעלל בו; זאת תחת הנחייתו של הנאשם, אשר "מלך" עליהם, כלשון העד, ולעיתים גם נכח בעת האירועים ונטל בהם חלק פעיל. כך העיד ש', כי מסקאלצ' הכריחו לשתות פפריקה, שום או מלח מהולים במים, ואף ללעוס מסטיקים שנלעסו על-ידי אחרים; כי בנסיעה משפחתית לטבריה הכריחוהו הנאשם וחברי הקבוצה לשתות עראק, ואף הכוהו משום שרצה לנסוע עם אביו על טרקטורון; כי הוכה כשניסה ליצור קשר עם אביו; כי מסקאלצ' הכריחו לעמוד בתנחות מסוימות וללמוד שעות רבות; וכי כאשר לא עמד בכך - נעלו מסקאלצ' במחסן קטן ונטול חלונות מעל דירת הנאשם, למשך יומיים בכל פעם. לדבריו, במהלך כליאתו, ניתנה לו קערה לעשות בה את צרכיו, ונאסר עליו להירדם במחסן או לצאת ממנו, למעט לקבלת מזון או לענישה בדרך של מכות, והכל בידיעת הנאשם, שהאזין לשיחותיו מהמחסן בטלפון נייד. באחד המקרים בהם ננעל במחסן, ניסו חברי הקבוצה אף לכפות עליו ליטול תרופת ריטלין. כן ציין ש', כי בנסיעה למקווה הכו אותו חברי הקבוצה באמצעות מכשיר טלפון נייד, שברו את אחת משיניו ופצעו את פניו עד זוב דם; כי כשניסה לדבר עם אמו, ספג אלימות נוספת; וכי כאשר תכנן לברוח יחד עם אחיו מ', הכוהו מסקאלצ' וגבאי בהוראת הנאשם, השקו אותו בעראק, כלאוהו במחסן, ולבסוף אף הנאשם הפליא בו את מכותיו.

63. ש' גם תיאר בעדותו את "התיקונים" שבוצעו באחיו, משעברו להתגורר בדירה בבית"ר. בכלל זה ציין, כי גבאי הכה את ח"ר; כי נ"ח הוכה על-ידי חברי הקבוצה ואולץ לשתות עראק; וכי י' היה "נער הקבלה", שהנאשם השתמש בו לצורך פעולות בטקסי קבלה. בכל הנוגע לאלימות כלפי א', העיד ש', כי הבחין בה לראשונה באחד הלילות, עת הורה הנאשם לקוגמן להכות את א' במשך שעות, בנוכחותו. בהמשך מינה הנאשם את קוגמן כאחראי על א', וזה נהג להכותו באגרופים, סטירות ובעיטות; לחבוט בו

באמצעות מקל עץ, ששימש בעבר כפטיש, עד זוב דם, לעיתים בנוכחות הנאשם; לשרוף את קצות אצבעותיו; למלא את פיו במזון עד להתפקע; ולהזרים לפיו מים מברז הכיור עד שכמעט נחנק - זאת אף בעזרתו של ש' עצמו, אשר הוכה כשניסה למנוע זאת, ואולץ לסייע לחברי הקבוצה. ש' הוסיף והעיד, כי הנאשם צפה לפרקים באלימות שננקטה כלפי א' כשעל פניו הבעת שביעות רצון, ואף הכה את א' בעצמו בין-השאר, באמצעות מקל עץ שנועד להקשה על תוף. כן תיאר ש' את ה"טלטולים" שבוצעו בא' בתדירות גבוהה, בגדרם היו חברי הקבוצה והנאשם אוחזים יחד בגפיו ומניעים את גופו בחוזקה מצד לצד, תוך שראשו היה מיטלטל לכל הכיוונים. עוד העיד ש' על הכנסתו של א' למזוודה בחדר הילדים, כשגפיו קשורות זו לזו ופיו חסום בכיפה, והעריך שהתעללות זו נמשכה יומיים רצופים, שבהם כלל לא ראה את א'. ש' הוסיף וסיפר - בתארו מעשי התעללות נוספים בא' - כי הנאשם וקוגמן זרקו את א' למקווה לבדו; כי א' הוצא למרפסת ביום קר כשלגופו מכנסיים וגופיה בלבד; כי הנאשם הנחה את ש' לקלח את א' במים קרים בלבד; כי בנסיעת המשפחה לחאלקה של א' במירון, הריצוהו חברי הקבוצה והפחידו אותו בהוראת הנאשם ובנוכחותו; וכי בנסיעת המשפחה לקבר ישעיהו הנביא הורה הנאשם להשאיר את א' בחושך לבדו. כן ציין, כי הילדים, לרבות הפעוטות, אולצו לצאת לריצות סביב היישוב בית"ר; כי במהלך הריצות התעלף א' לא אחת; וכי באחד המקרים ניסה הנאשם להעירו מעלפנו באמצעות מריחת אבקה על פניו ושריפת אצבעותיו במצית. ש' הוסיף ותיאר בעדותו, כיצד שבר הנאשם את ידו של א', תוך שסובב אותה בחוזקה, ובהמשך הכריחוהו הנאשם וגבאי לאכול בידו השבורה בלבד. עוד העיד ש', כי שמע את הנאשם אומר שא' נכווה בכף רגלו מתנור; וכי לאחר מכן פתח קוגמן את שלפוחית הכוויות, ונעל לא' את נעליו על גבי הפצע הפתוח, חרף זעקות הכאב. בשבוע האחרון לשהות המשפחה בדירת הנאשם בבית"ר, קשר הנאשם את א' לכסא באמצעות אזיקונים כדי שלא יגרד את פצעיו, ואף הורה לש' לעשות כן. כן ציין ש', כי עקב האלימות שננקטה כלפי א', "התנפח" ראשו והפך "סגול", ועל-רקע זה חברי הקבוצה נהגו לכנותו "מונגולואיד" ו"קיקלופ".

64. עוד גולל ש' בעדותו את מעשי האלימות וההתעללות שננקטו כלפי נ' במהלך שהותם של ילדי המשפחה בדירה בבית"ר. לדבריו, באחד הלילות ראה לראשונה אלימות שננקטה כלפי נ', עת הכוהו חברי הקבוצה בכל חלקי גופו, והוציאוהו למרפסת לבוש בתחתונים בלבד, תוך שמסקאלצ'י שפך עליו מים רותחים וקרים לסירוגין וסגר עליו את תריס החלון שפגע בראשו, הכל בהוראת הנאשם. בהמשך, הוצא נ' למרפסת פעמים נוספות, כאשר באחת מהן נקשר באזיקון למעקה בעודו עומד בתוך דלי מים; ובאחרת - עמד בקור יחד עם א' והוכנס לתוך הדירה רק לאחר שאחד השכנים בבניין הזעיק את רכב הביטחון של היישוב. כן העיד ש', כי נ' הועמד בפינה למשך ימים שלמים, תוך שלעיתים נזרקו לעברו שאריות מזון, וכשנרדם נהגו חברי הקבוצה, כמו גם ש' עצמו, לבעוט בו ולהכותו. בנוסף סיפר ש', כי באופן שיטתי מנע הנאשם מזון מנ'; כי הנאשם וחברי הקבוצה הכו את נ' תדיר בגפיהם או במקלות; וכי נ' אולץ להתקלח במים קרים בלבד. ש' הוסיף והעיד, כי נ' חווה גם התעללות קשה בדרך של טלטול ראשו, בדומה לאחיו א'; וכי הנאשם מינה את גבאי כאחראי על נ', שהכה אותו בכל גופו. עוד ציין ש', כי נ' הפסיק לשלוט בסוגריו, משום שפחד מהנאשם ומחברי הקבוצה ומפני שלא הותר לו לגשת לשירותים בעמידותיו הממושכות; כי הנאשם הכריח את ש' להאכיל את נ' בצואתו שלו, וכשסירב הורה הנאשם לחברי הקבוצה לדאוג שש' יעשה כמבוקשו; וכי נ' אף נאלץ לשתות את שתנו של מסקאלצ'י. ש' הוסיף והעיד, כי חברי הקבוצה קשרו את נ' לכסא בסמוך לנאשם וזרו לעיניו פפריקה, פלפל ומלח; וכי נ' נקשר בתוך מזוודה סגורה בחדר הילדים, בצורה זהה לזו שבה נקשר א', זאת ככל כנראה למשך יומיים, במהלכם כלל לא ראה את נ'. באשר לכוויות על שוקיו של נ', סיפר ש', כי הבחין בהן כשנכנס לחדר הקבלה ומצא את נ' שוכב על בטנו, ואת מסקאלצ'י ממולל בידיו עור שנשר מרגליו של נ', זאת כאשר הנאשם לצדם; וכי בהמשך חיטא קוגמן את הכוויות באלכוהול וחבש אותן. לדבריו, גם לאחר שנכווה ברגליו אולץ נ' לעמוד

בפינה, עם ידים מורמות, תוך ש"האחראים" עליו מקרב חברי הקבוצה מכים אותו באזור הכוויות; והוא אף נקשר על-ידי הנאשם וחברי הקבוצה לארון ולול בחדר הילדים. כן העיד ש', כי עם הזמן הפך נ' לאפאתי ולא הגיב לאלימות שננקטה כלפיו. ש' ציין, כי ביום האחרון לשהותה של המשפחה בבית"ר, הורה הנאשם לילדים לספר שנ' נכוה משריפת ביתם ברובע היהודי, ואף אמר למסקאלצ'י ש"יש להפוך את א' לנכה", זאת "כדי שלא ידבר". באשר לאירועי הלילה, שבו שהו הילדים בדירה ברחוב דיסקין, העיד ש' כי במהלך הלילה שוחח קוגמן עם הנאשם בטלפון; כי לאחר השיחה נכנס קוגמן לחדר שבו ישן א'; וכי לאחר מכן ראה את א' מוטל על הרצפה חסר הכרה, כשקוגמן מנסה להנשימו. בימים הבאים שמר ש' על קשר טלפוני עם אשת הנאשם, רות, אשר הנחתה אותו שלא לדבר, להימנע מלהזכיר את הנאשם ולהנחות גם את אחיו לנהוג כך. לדבריו, מילא אחר הוראות אלו, הואיל וחשש מ"תיקונים" נוספים שיופעלו כלפיו בעתיד, ועל-רקע זה סרב לשתף פעולה עם החוקרים וניסה למנוע מאחיו למסור גרסה. ואולם, משנתחוויר לו כי הנאשם ברח לחו"ל, נאות לספר לחוקרים על האירועים שחוווה.

בעדותו נתבקש ש' להבהיר, מדוע סיפר לחוקר הילדים, כי ראה את קוגמן מכה את א' בדירה ברחוב דיסקין, בעוד שבעדותו בבית-משפט ציין כי נכנס לחדר רק לאחר מכן; ומדוע מסר לחוקר הילדים, כי ראה את חברי הקבוצה שורפים את רגלו של נ', בעוד שבבית-המשפט סיפר שנכנס לחדר רק לאחר מעשה. ש' הבהיר, כי העובדות היו כפי שתיאר בעדותו בבית-המשפט, וכי בהודעות בחקירה השלים פרטים כהסקת מסקנה מהעובדות.

65. ומכאן להערכת עדותו של ש'. כעולה מעדותו, עבר ש' התעללות, החל מעת השתלבותו בחבורה של הנאשם - הן בישיבה של הנאשם ברח' שרי ישראל, הן בביתו ברובע היהודי והן בדירתו של הנאשם בבית"ר. מחד, הוא ספג את "רוח הקבוצה", של חוסר אמון במוסדות המדינה ושל הערצה לנאשם; ומאידך, בשל אופיו ונטייתו למרדנות, ספג התעללות קשה מהנאשם וחבורתו, ונאלץ לאמץ דפוסים הישרדותיים. הוא גם היה נתון בתחושת אשם עצמי כבד, של מי שהיה עד למעשי ההתעללות, ואף נטל בעל כורחו חלק בהם. על-רקע זה, ניתן להבין את חוסר שיתוף הפעולה מצדו והמניפולטיביות שלו בשלבים הראשונים של החקירה, עת היה נתון ללחצים, פחד מהנאשם וחבורתו וחשש ששיתוף פעולה עם החוקרים יפגע באמו. הדבר בא לידי ביטוי בחקירותיו הראשונות על-ידי חוקרי הילדים, עת הפגין, בצד זלזול במערכות הרווחה ואכיפת החוק וחוסר אמון בהן, גם מצוקה נפשית קשה. בהמשך, עבר ש' תהליך של התפכחות והסרת חסמים, זאת בין-השאר על-רקע התרגיל החקירתי מיום 31.3.08, שבו נמסר לו כי הנאשם נעצר. בחקירתו על-ידי חוקר הילדים מיכה הרן, מסר ש' תיאור של האירועים, בהליך של דלייה הדרגתית מהזיכרון. בעדותו בבית-המשפט הייתה גרסתו מפורטת יותר. ריחוק הזמן מהטראומה, אפשר לו להעמיק בפרטים, ולמסור גרסה סדורה בנוייה על רצף כרונולוגי. עדותו, שנמסרה במשך יום שלם, נשמעה מהימנה ונעדרת מניפולטיביות. היא נמסרה בפתיחות ובכנות, והעד לא הסתיר את חלקו בביצוע חלק מהמעשים, זאת, כאמור, על-פי הוראתו של הנאשם. ניכר, כי ש' ביקש לדייק בפרטים, ונזהר מלהפליל את מי מהמעורבים בדברים שלא היה בטוח בהם. כך למשל, חזר בו ש' מהגרסה שמסר לחוקר הילדים בדבר האופן שבו נגרמה כווייתו של נ' ברגליים, ובעניין האירועים שהתרחשו בדירה ברחוב דיסקין עובר לפגיעתו האנושה של א', עת הסביר כי בעניין שני האירועים הנ"ל, השלים בעובדות שתיאר גם מסקנות נסיבתיות. עדותו האמינה של ש' על האירועים, אשר הנאשם בחר שלא להעמידה במבחן של חקירה נגדית, זוכה לסיוע ותימוכין בעדויותיהם של אחיו ואמו, המשתלבים זה בזה למארג ראיתי אחד, ומהווה, אפוא, נדבך נוסף לקביעת ממצאים באשר למעשי ההתעללות והתקיפה הנדונים. כן נתמכת עדותו על ההתעללות שחוווה הוא עצמו, ברישומים שערך במחברת, בזמן

אמת, בהוראת הנאשם, שבכללם התייחס, בין-השאר, להעמדתו במשך שעות ארוכות, למניעת שינה ממנו במהלך כל הלילה ולמכות שספג (ת/11).

עדותו של מ'

66. מ', האח השלישי, יליד 1996, היה בן שתיים-עשרה בעת האירועים, ואת עדותו מסר בסמוך לאחר שמלאו לו ארבע-עשרה. באופיו, מ' צייתי יותר מאחיו, ועל-רקע זה לא נקלע לעימותים עם הנאשם וחברי הקבוצה. אף הוא, כמו אחיו, נמנע מלשתף פעולה בחקירות הראשונות של חוקרי הילדים. עם תחילת החקירה הוא היה נתון במצב של התכנסות והסתרה על-רקע הכאוס שחוותה המשפחה, וכן בקונפליקט של נאמנות, שמא יחזור לביתו של הנאשם. על-רקע זה, נמנע מ' מלדווח על האירועים בחקירותיו הראשונות ביום 13.3.08 וביום 31.3.08 (ת/78 ות-95/7)). גם לאחר התרגיל החקירתי ביום 31.3.08 נזהר מ' מלספר על ההתרחשויות, ובמענה לשאלות החוקרים לא שלל את האירועים אך גם לא אישר אותם (ת/95/8)). רק ביום 14.4.08 חל שינוי בגרסתו של מ'. בחקירתו על-ידי חוקר הילדים מיכה הרן באותו מועד, נמנע מ' מלמסור פרטים מיוזמתו וביקש שהחוקר יפנה אליו שאלות. בעקבות השאלות נפרץ מחסום השתיקה, ומ' מסר גרסה מפורטת וברורה על האירועים, אגב תיאור הדינמיקה של התרחשותם ומה היה חלקו של כל אחד מהמעורבים, ככל שיכול היה להיזכר בכך (ת/95/16)). בעדותו בבית-המשפט, שנמסרה לאחר כשנתיים, כבר תיאר העד את האירועים על רצף של זמן, ואף הוסיף פרטים שדלה עם הזמן מזכרונו, אשר לא צוינו בשעתו בחקירתו על-ידי חוקר הילדים.

67. עתה אפנה לסקירת עדותו של מ' בבית-המשפט, המתארת את האירועים מזווית ראייתו. תחילה, העיד מ' אודות האלימות שננקטה כלפיו וכלפי ש' על פני תקופה ארוכה, שהחלה בחג הפורים - בו נעדרו השניים מן הבית שברובע היהודי ללא רשות, וכששבו הוכו על-ידי הנאשם. לדבריו, האלימות נמשכה עם מעברו של ש' לישיבה ברחוב שרי ישראל, שבה מ' ביקר לעיתים. בביקוריו הבחין מ', כי הנאשם שולט בנעשה בישיבה ביד רמה, לרבות באמצעות מתן הוראות טלפוניות לחברי הקבוצה. מ' סיפר, כפי שהעיד גם ש', כי ראה את הנאשם מכה את ש' בערב בר-המצווה שלו בבעיטות ובמקל, זאת בנוכחות מרבית מחסידיו של הנאשם דאז, והוסיף כי בתקופה זו נהג ש' להגיע לביקורים בבית ברובע היהודי אך בלוי חברי הקבוצה. מ' העיד, כי עם פתיחת שנת הלימודים שלאחר מכן, לא נשלח למוסד חינוכי, אלא שהה בביתו בחסות הנאשם, נצטווה ללמוד תיקוני זוהר, לרוב בעמידה, ובתוך כך ספג מחברי הקבוצה, באופן תדיר ויומיומי, שאף דווח לנאשם, בעיטות וצביטות בכל חלקי גופו, שגרמו לחבלות ולחבורות. כמו ש', גם מ' תיאר בעדותו את ניסיון הבריחה שרקמו השניים; אך בעוד שמ' לא נענש מכיוון שגילה את האמת כשנשאל על כך, הוכה ש' על-ידי חברי הקבוצה עד שהתעלף, ולאחר מכן נגרר על-ידם לרכב, והובא לדירת הנאשם בבית"ר, שם הוכה על-ידי הנאשם בפטיש. מ' העיד, כי הנאשם וחברי הקבוצה היו מכים את ש' רבות בבעיטות ובאגרופים, חובטים בו במקל ואף כולאים אותו במחסן צר מימדים, למשך שעות רבות - תוך שהאזינו לו באמצעות טלפון סלולרי; וכי הוא וש' הורעבו, נאלצו לצום ונדרשו ללמוד במשך שעות ארוכות. באשר לאלימות שננקטה כלפיו, ציין מ' כי הנאשם נהג לסטור לו ולהכותו, וכי גם קוגמן בעט בו וצבט אותו. כן העיד אודות מעשי התעללות חד-פעמיים כלפיו, כגון מקרה שבו הורה לו הנאשם לעמוד בקור במרפסת הדירה בבית"ר כשגופו מכנסיים בלבד, תוך שנאלץ לאחוז בברזל קר כשידיו מונפות כלפי מעלה למשך כארבעים דקות; אירוע שבו הכה אותו הנאשם בפטיש מטבח מעץ; ומקרה שבו העביר הנאשם מצית בוערת תחת אמת ידו של מ', בדומה למעשה שביצע גם באח נ"ש. מ' הבהיר, כי כל שנעשה בדירה בבית"ר היה בשליטתו המלאה והמוחלטת של הנאשם, כאשר חברי הקבוצה מלאו בציינתות אחר הוראותיו. לדבריו, הוא נמנע מליצור קשר עם אביו או משפחתו, תחילה -

הואיל ולא הייתה לו גישה לטלפון, ומאוחר יותר - היות שהפך לאחד מה"תלמידים", ולא רצה לבגוד באמונם.

עוד סיפר מ' בעדותו, כי שמע את הנאשם חוזר ואומר שמשפחתו של מ' "דפוקה"; כי הילדים מלאים "שדים ורוחות"; וכי "זה נס" שהסכים לקחת אותם תחת חסותו; ובני המשפחה האמינו לאמרות אלו, היות שראו בנאשם שליט בלתי מעורער. מ' הבהיר, כי כשהגיעה משפחתו לבית"ר היו הוא ואחיו "שובבים" ובריאים, אולם במהלך השהות תחת חסות הנאשם הפכו הילדים לחבולים, פצועים ו"מסכנים", כלשונם. בהקשר ל"תיקונים" שבוצעו בילדים, הדגיש מ', כי על-אף שלעיתים היו חברי הקבוצה מבצעים את הפעולות האלימות בעצמם, נעשו הדברים בידיעת הנאשם.

68. בכל הנוגע לא' העיד מ', כי ראה לראשונה את האלימות שהופעלה כלפיו בדירה בבית"ר, כאשר הנאשם סבר כי א' גרם לשקית הזבל לטפס. בתגובה, הנאשם סטר לא'; טלטל אותו - כך שאחז בכתפיו בחוזקה וניער נמרצות את גופו לפנים ולאחור, תוך שראשו התנועע לכל הכיוונים; קשר אותו לרגל השולחן בחדר הקבלה, בעוד א' יושב על הרצפה; וניסה להפחידו באמצעות נרות. לדברי מ', למן אותו הערב מונה קוגמן כאחראי על א', דהיינו - הופקד על-ידי הנאשם לביצוע הוראותיו להפעלת אלימות כלפיו. בעדותו תיאר מ' מעשי אלימות שננקטו כלפי א' הדומים לאלו שש' סיפר אודותיהם. לדבריו, קוגמן נהג למלא את פיו של א' בכמויות אדירות של מזון; לקמץ את אצבעותיו ולהכותן בפטיש מטבח מעץ, בנוכחות הנאשם שצפה בכך ונהנה; לסטור לא' ולחבוט בו בעוצמה יחד עם הנאשם; להכריח את א' לבלוע כמות גדולה של כדורי "רב-קשב" ואומגה 3; להניח את ראשו של א' תחת ברז כיוור המטבח, בעוד שהנאשם פותח את זרם המים, שזרמו בשצף על פניו; ולאליץ את א' לרוץ מסביב לישוב, בהוראת הנאשם, עד שלפעמים התעייף והתעלף. כמו-כן ציין מ', כי א' טולטל כדבר שבשגרה, לעיתים על-ידי חברי הקבוצה והנאשם יחד בעודם אוחזים בגפיו ומנערים אותו בחוזקה, ולאחר הטלטולים היה א' מטושטש מאוד; וכי הנאשם וקוגמן אף נהגו לקשור את ידיו של א', משום שלא התנהג כשורה ובכדי שלא יגרד פצעים. בדומה לעדים הנוספים, אף מ' העיד כי ראה את א' כשהוא כפות בתוך מזוודה שהונחה מתחת ללול בחדר הילדים; כי בנסיעת המשפחה לטבריה לטקס החאלקה של א', הריץ קוגמן את א' והכה אותו בהוראת הנאשם; כי בנסיעה משפחתית נוספת, הורה הנאשם להשאיר את א' לבדו ביער לצד הכביש, ולאחר שנאסף לרכב הוכה על-ידי חברי הקבוצה; וכי קוגמן השליך את א' למקווה, בהוראת הנאשם, על אף שאינו יודע לשחות, והטביע אותו לסירוגין, במשך כעשר דקות, כאשר הנאשם צופה במעשה. מ' אף תיאר בעדותו כיצד שבר הנאשם את ידו של א', תוך שסובב אותה בחוזקה, זאת לאחר שגם קוגמן סובב את היד, אם כי, להערכתו של מ', בעוצמה נמוכה יותר, ולאחר מכן נאלץ א' לתפקד עם ידו השבורה, שלא טופלה. עוד תיאר מ' כיצד הצמיד הנאשם את גב כף רגלו של א' לתנור חשמלי עד שנוצרה בו שלפוחית, וציין כי קוגמן נעל לא' את נעליו על השלפוחית, בהוראת הנאשם, כמה וכמה פעמים, עד שנוצרו במקום כוויה וזיהום שגרמו לא' לצלוע. בהזכירו את השבוע האחרון לשהות המשפחה בבית"ר, ציין מ', בדומה ליתר העדים, כי הנאשם נהג לקשור את א' לכסא באזיקונים משום שגרד את פצעיו, זאת למשך ימים רצופים, וכן לסטור לא' בפניו בחוזקה עד שהיה גורם לו לעלפון, וכי במקרים אלו ניער מסקאלצ'י את א' בעוצמה בכדי להעירו. כן ציין מ', כי קוגמן הורה לו לעיתים לנקות מהרצפה את כתמי הדם של א', שדימם מההכאות.

69. באשר לאלימות שננקטה כלפי נ', ציין מ', כי הנאשם מינה את גבאי כאחראי עליו, והלה נהג לבצע בנ' "תיקונים", שכללו הכאות, צביטות, בעיטות, טלטולים ואילוצו ליטול כדורי "רב קשב" רבים. בדומה לאחיו ואמו, גם מ' העיד כי הנאשם הורה להרעיב את נ', למרות תחנוניו של הפעוט, אשר ניזון לעיתים רחוקות בעיקר משאריות מזון שהשליך לעברו הנאשם מצלחתו; כי על-פי הוראתו של הנאשם,

הועמד נ' בפניה למשך שעות ארוכות, כשפניו מופנות לקיר וידיו מורמות, לעיתים בעודו לבוש אך במכנסיים קצרים וגופיה, וכאשר התעייף או כשקרב לאחר שלא ישן יממה רצופה, היו הנאשם או קוגמן מכים אותו בפטיש. בנוסף סיפר מ', כי נ' הוצא למרפסת מספר פעמים במזג אוויר קר מאוד, כשגלגול חולצה ומכנסיים קצרים בלבד, כאשר בפעם אחת ירד ברד, ובמקרה אחר סגר עליו גבאי את תריס חלון המרפסת, על-פי הוראת הנאשם. מ' הוסיף וציין, כי הנאשם נהג לבעוט בנ' בחזקה עד שהיה "ממש עף" מהבעיטות; כי ראה את נ' כשידיו קשורות למיטה ולארון בחדר הילדים; וכי נ' הפסיק לשלוט על הסוגרים כתוצאה מההתעללות בו. בהקשר האחרון העיד מ', כי באחד הימים הורה לו מסקאלצ' להשגיח שנ' יאכל את צואתו שלו, וכי בהמשך דיווחו קוגמן ומסקאלצ' לנאשם על האירוע, שהיה לשיעור רצונו. באשר לכוויות שנגרמו ברגליו של נ', העיד מ' כי שמע את הנאשם מורה לקוגמן לחבוש אותו, תוך שימוש בדבש ובסוכר; כי בעת הטיפול בכוויות זעק נ' מכאבים וקוגמן השתיקו במכות; וכי חרף הכוויות הקשות ולמרות שנ' נראה "חצי מת", כלשון העד, והיה כחוש וחלש, המשיכו חברי הקבוצה לבצע בו תיקונים, עד למועד עזיבתו את הדירה בבית"ר, משום שהיה לדבריהם "מלא שדים", ובכלל זה היכו אותו, בעטו בו ואילצו אותו לרוץ.

70. בהמשך דבריו ציין מ', כי הנאשם נהג להניח אבנים חמות על פלטה, כחלק ממעשי תיקון וקבלה; להשקות את כל ילדי המשפחה בעראק; ולהורות גם לחברי הקבוצה לעשות כן. עדותו של מ' באשר לאירועי היום האחרון לשהות המשפחה בבית"ר תאמו את גרסאותיהם של אחיו. הוא העיד, כי הנאשם התיר את נ' מהקשירות, עיסה את פרקי ידיו כדי להעלים את סימני הקשירה, ואף נתן לו עצצועים וסוכריות, כדי "שיגיד שלא קרה כלום". כן ציין מ', כי הנאשם הורה לילדים לספר את "סיפור השריפה", לפיו נכווה נ' משריפה שפרצה בדירה ברובע היהודי, ולסדר את הדירה ברחוב דיסקין כך שתיראה כמקום שבו גרו מזה זמן רב. באשר לקורותיהם בדירה ברחוב דיסקין בלילה האחרון, ציין מ' כי הוא ות' נשאו את א' לדירה ברחוב דיסקין על כפותיהם, היות ש"כבר היה חצי מת", כלשונו, ולא הלך בכוחות עצמו; כי במהלך הלילה שמע את קוגמן משוחח בטלפון עם הנאשם ומעדכנו על המתרחש; וכי ראה את קוגמן נכנס לחדר שבו ישן א', ולאחר זמן קצר יצא קוגמן מהחדר כאשר א' בידיו, מחוסר הכרה ופניו כחולים. בהמשך שמע את קוגמן מתקשר למד"א, ולאחר מכן לנאשם.

71. בכל הנוגע להתנהלותו בחקירה, ציין מ' כי בחקירתו הראשונה על-ידי חוקר הילדים שתק, הואיל וש' הורה לכל בני המשפחה לסכור את פיותיהם, ושאם לא ינהגו כך ידווח לנאשם, באמצעות אשתו רות, והלה יענישם לכשישובו לבית"ר. בהמשך החקירה מסר מ' לחוקר הילדים פרטים דלים אודות חברי הקבוצה, זאת לאחר שהובטח לו כי יפגוש את אמו. בחקירתו השלישית נפרץ סכר השתיקה, לאחר שמ' שמע כי הנאשם נמצא בחו"ל, ושאחיו החלו למסור את גרסאותיהם. ואולם, בשלב זה עדיין לא מסר מ' את מלוא גרסתו על האירועים, הואיל וחשש שלימים ישוב להיות תחת חסותו של הנאשם. ימים ספורים לפני עדותו בבית-המשפט, העלה מ' גרסה מפורטת אודות האירועים, ובמהלך עדותו מסר פרטים שלא אוזכרו על-ידו בחקירותיו הקודמות, כגון: הוצאתו למרפסת יחד עם נ'; הטלטולים שבוצעו בנ' ובא'; הצבתו של א' תחת ברז המים במטבח; האירועים במעבר לדירה ברחוב דיסקין; שבירת ידו של א'; הרצת הילדים בבית"ר ובנסיעה לצפון; ואירועים נוספים הקשורים בא'. בעדותו הסביר מ' את הפער שבין גרסאותיו בחקירה לבין עדותו בבית-המשפט. לדבריו, בתחילת החקירות שתק כדי שלא להפיל את הנאשם; ובהמשך השמיט פרטים בתיאור האירועים, הן משום שחשש מ"תיקונים" אלימים שיחווה בעתיד, והן מכיוון שחש שהחוקרים כופים עליו לדבר. כן ציין, כי מעולם לא מסר תיאור של כל ההתרחשויות ברצף כרונולוגי, ועל-רקע זה חלק מהאירועים נשכחו מלבו בעת שמסר גרסתו לחוקרים,

וחלק הושמטו מגרסתו הואיל ולא ראה אותם כרלבנטיים. מ' הוסיף והעיד, כי עם הזמן התבגר, הבין את משמעות האירועים ונתחוויר לו עד כמה משפחתו נפגעה מהמעשים.

72. עדותו של מ' הותירה עליי רושם מהימן, כמי שהקפיד לתאר את האירועים שנחרטו בזיכרונו. העד מסר גרסתו בכנות ובפתיחות. בשונה מש' ות', שני אחיו המבוגרים יותר, היה מ' משוחרר מרגשי אשם - בהיותו בחלק ניכר מהאירועים צופה מן הצד. עדותו הייתה רצופה וקולחת, וכללה תיאורים של אינטראקציות בין הנפשות הפועלות ושל דינמיקות בהתפתחויות, המצביעים על האותנטיות שבה. בניגוד למצבו בעת מסירת עדותו לפני חוקר הילדים מיכה הרן ביום 14.4.08, עת תיאר קטעי אירועים שדלה מזיכרון טראומטי, בבית-המשפט יכול היה העד למסור תיאור סדור ומפורט של האירועים, זאת עקב התבגרותו בשנתיים, ויכולתו כנער בן ארבע-עשרה לעבד את האירועים שחווה, להציבם על-פני רצף של זמן ומקום, ולהציגם בצורה ברורה ומפורטת. בנוסף, כפי שציין מ' בעדותו בגילוי לב, בעדותו בחקירה נמנע מלחשוף את מלוא הפרטים בשל החשש כי הדבר עלול לסבך את אמו. אשר-על-כן, גרסתו המהימנה של מ', המשתלבת והארוגה בעדויות האחים ובעדות האם, מהווה בסיס לקביעת ממצאים בדבר מעשי התקיפה וההתעללות שבוצעו על-ידי הנאשם ואנשי הקבוצה, כמתואר בעדותו.

עדותה של ת'

73. ת', ילידת 1993, הייתה כבת חמש-עשרה בעת האירועים. במועד עדותה בפעם השנייה בבית-המשפט, קרי - בתיק שלפנינו, הייתה ת' כבת שבע-עשרה, ועברה שינוי משמעותי באורחות חייה, לאחר שיצאה בשאלה. בשונה מאחיה ש' ומ', ששהו בביתו של הנאשם במרבית שעות היממה, נהגה ת' לצאת מן הבית לבית-הספר, ומן הסתם נחשפה פחות מאחיה לאירועי התקיפה וההתעללות. בשלבי החקירה המשטרית הייתה ת' מפוחדת, נמנעה מלהפיל את הנאשם ואף חששה לסבך את אמה. על-רקע זה הצטרפה ת' לחומת השתיקה של בני המשפחה, ודבקה "בסיפור הכיסוי" שהוכתב לה, לשם מניעת חשיפת מעורבותו של הנאשם, ואשר אף נרשם עבורה על-גבי פתק שנתפס בכיס מעילה. במהלך החקירה המשטרית חשפה ת' טפח על האירועים, אך כיסתה טפחיים (ת/85). היא אמנם מסרה גרסה על "תיקונים" שבוצעו כלפי אחיה, שכללו גם מעשי אלימות, אך נמנעה מלספר על מעורבותו של הנאשם בהם, זאת על-פי עדותה, מתוך פחד ואימה מפניו, שכן אותה עת הוא ורעייתו עדיין היו הדמויות הסמכותיות בחייה. עם הזמן, ולאחר שאמה הגיעה להסדר הטיעון, הוסר מחסום השתיקה, ות' נאותה לספר על האירועים הקשים שהייתה עדה להם.

74. ומכאן אפנה לעדותה של ת' על האירועים, כפי שנחרטו בזכרונו, מזווית ראייתה. בראשית עדותה תיארה ת' את האלימות שספג ש' בתקופה שבה למד בישיבה של הנאשם. היא העידה, כי בסמוך לבר-המצווה שלו, הגיע ש' מהישיבה לדירת המשפחה ברובע היהודי כשהוא "נפוח", כלשונה, ממכות; כי ביום עלייתו לתורה ראתה את שפתו העליונה מנופחת; וכי לאחר שאמה עזבה את הבית ראתה את חברי הקבוצה מתעללים בו. בין-השאר, תיארה ת' כיצד מסקאלצ'י "גלגל" את ש' בבעיטות במדרגות המובילות למחסן ביתם ברובע היהודי, שוב ושוב, בעוד שהיא נמנעה מלסייע לו, למרות בכיו, משום שסברה כי ש' "עבריין" שיש לחנכו. בהמשך העידה ת' אודות אירועי אלימות נוספים שהתרחשו בדירה ברובע היהודי. היא העידה, כי קוגמן השליך לעברה פטיש מטבח מעץ; תיארה כיצד נהג הנאשם להשקות את נ"ש בעראק, וגרם לו להתנדנד ולהקיא; וציינה כי הנאשם וחברי הקבוצה הכו את א' ובעטו בו באחד מביקוריהם בדירה. לדבריה, נמנעה מלפנות לאביה או לבני משפחה בבקשת עזרה, הואיל והנאשם הביאה להאמין, תוך הפנייה למקורות ולכתובים, כי היא איננה יכולה להתערב באלימות שנקטה נגד אחיה, וכי הוא אך מטיב עם משפחתה.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

75. על-פי עדותה של ת', לאחר שעברה המשפחה לדירת הנאשם בבית"ר, נסב סדר היום סביב ההתעללות בילדים. הנאשם קבע, כי בנ' ישנם "שדים"; כי יש "לתקן" את א'; וכי ככלל יש לבצע באחיה "תיקונים" כדי להוציא מהם "רוע" ולהפכם לצדיקים. באשר לאלימות שהופעלה כלפי א', העידה ת' כי ראתה את הנאשם מכה אותו נמרצות על פניו, ומורה לאחד מחברי הקבוצה לעשות כמותו, זאת לאחר שא' החביא את מפתחות הרכב של אמו. עוד העידה, כי לעיתים נכבל א' לכסא כשידיו קשורות באזיקונים, ובתוך כך סטרו לו הנאשם וקוגמן בחוזקה, עד שראשו היה נע בעוצמה לכיוון הנגדי, ואז היו סוטרים על לחיו השנייה - וחוזר חלילה; והוסיפה כי א' נקשר תדיר כדי שלא יוכל לגרד את הכווייה שבגב כף רגלו. כן ציינה ת' בעדותה, כי בתקופה זו הוכה א' פעמים רבות על-ידי חברי הקבוצה, "אלפי פעמים" כלשונה, עד שלפי תיאורה - פניו התנפחו, ראשו "נעשה מרובע", עיניו כמעט ונעצמו לחלוטין וניתן היה לראות רק את אפו בולט מתוך פניו. בהקשר זה ציינה, כי הנאשם העניק לא' את הכינוי "קיקלופ", כשם גנאי. אף ת', בדומה ליתר העדים, תיארה בעדותה את הנסיעה לטבריה לחאלקה של א', שם הכו אותו חברי הקבוצה, ובהוראת הנאשם הריצו אותו בלילה ברחבי העיר כשהוא "מנופח" ממכות; את הנסיעה המשפחתית, שבה הורה הנאשם להשאיר את א' לבדו ביער, ולהפחידו; את הוראתו של הנאשם לקלח את א' במים קרים בלבד; ואת "הניעורים" כלשונה, שביצעו קוגמן וגבאי בא', בהוראת הנאשם, במהלכם אחזו בכתפיו של א' וטלטלוהו בעוצמה כך שראשו א' נשמט לפניו ולאחור, עד שלעיתים התעלף. כן ציינה ת', כי הנאשם נהג לדרוש מא' שיקפוץ לידו; להורות לקוגמן לדחוף מזון רב לפיו של א'; ולהנחות תדיר את חברי הקבוצה להכות את א' בידיו באמצעות פטיש מטבח, ובין-השאר בקצות אצבעותיו כשידיו קפוצה, דבר שהביא להתפוררות הציפורניים. עוד תיארה ת', בדומה ליתר העדים, כיצד שבר הנאשם את ידו של א' לאחר שסובבה בחוזקה; ובהמשך - חרף הפגיעה הקשה וחבישת היד בתחבושת אלסטית - המשיך להורות על קשירתו של א' לכסא.

76. באשר לנ', ציינה ת', כי הנאשם מינה את גבאי כ"אחראי" עליו, והלה נהג להתעלל בו על-פי הוראותיו של הנאשם. לדבריה, נ' הועמד בפינה בתדירות גבוהה, ולמשך שעות כה ארוכות עד שהיה מעין "רהיט" בדירה, כאשר ידיו מונפות ופניו לקיר, ובמקרים אלו עשה את צרכיו במכנסיו. כן העידה ת', כי הנאשם הורה לחברי הקבוצה להכות את נ' כשלא שלט בסוגריו; הנחה אותם לנקות את גופו של נ' מהצואה במקלחת קרה בלבד; ואף אמר למסקאלצ'י להאכילו בצואה ובשתן. ת' הוסיפה וציינה, כי בזמן העמדתו של נ' בפינה, נהגו הנאשם וגבאי לבעוט בו בחוזקה, על-פי גחמותיהם, עד שהיה נופל לרצפה ונדרש לקום; כי הנאשם הוציא את נ' למרפסת שענה שירד גשם או שלג בחוץ, כשהוא לבוש בתחתונים בלבד, כדבר שבשגרה; וכי הוא נהג להשקותו בעראק. כן העידה ת', כי הנאשם הנחה את חברי הקבוצה "לנער" את נ' כפי שנוער א', ותיארה כיצד באחד המקרים עשה זאת בעצמו, כאשר נ' נתפס ברגליו, וראשו נשמט כלפי מטה. ת' הוסיפה וציינה, כי הנאשם נהג להורות לנ' לקפוץ לידו לשם השעשוע, וכשנמאס לו בעט בו בחוזקה לכיוון פינת החדר; כי הלה הנחה את חברי הקבוצה, באופן קבוע, להכות את נ' בידיו באמצעות פטיש מטבח, תוך שהילד קימץ את אצבעותיו, ובעקבות זאת נפגעו ציפורני ידיו; כי כדבר שבשגרה נמנע מנ' מזון, והוא קיבל, אם בכלל, שיירי אוכל מצלחתו של הנאשם; וכי באחד מהאירועים החליט הנאשם "לעשות חסד" עם נ' ולהאכילו, עת הורה למסקאלצ'י לדחוף מזון לפיו ולהשקותו כמות רבה של עראק, ולאחר שנ' הקיא אמר למסקאלצ'י להאכילו בקיא שפלט. כן סיפרה ת', כי לאחר ששמעה קול בוקע מבין המזוודות שאוכסנו תחת הלול בחדר הילדים, מצאה את נ' קשור "כמו תרנגולת" בתוך אחת מהן, כשפיו חסום בכיפה, אך אחד מחברי הקבוצה הורה לה להשאירו במצב זה. עוד העידה, כי למחרת הבחינה בכך שנ' צולע, והנאשם סיפר לה שהילד עמד קרוב לתנור וסרב לזוז, על אף הפצרותיו; וכי זו גם הייתה תשובת הנאשם לשאלתה אודות הכוויית על שוקיו של נ', לאחר שראתה את קוגמן חובש אותן. לדבריה, לאחר קרות הכוויית המשיך הנאשם למנוע מנ' מזון; להכריחו לקפוץ;

להעמידו בפניה עם ידים מונפות כלפי מעלה; ולבעוט בו. היא ציינה, כי הנאשם גרם לנ' להיות מנודה מיתר אחיו, גרם להם לשנוא אותו, כינהו "מסריח", החליף את שמו ואף אמר מספר פעמים ש"הרוג אותו בסוף".

77. בנוסף העידה ת', כי חברי הקבוצה אילצו את הילדים לצאת לריצות בבית"ר ומנעו ממנה לעזור לא'; כי הנאשם הכה את מ' בפטיש; כי ש', מ', נ"ש, נ' וא' הושקו תדיר בעראק; וכי בעת ש-נ"ש למד במשך שעות ארוכות הכו אותו הנאשם או חברי הקבוצה במכה בודדת, כבדרך אגב, כאות הערכה או עידוד להמשיך וללמוד. כן תיארה כיצד הכה גבאי את ח"ר בפקודת הנאשם; וכן אירוע שבו הורה הנאשם לגבאי לעשות לח"ר "תיקון", בגדרו הכה אותה במקל ופטיש במשך שעות. עוד ציינה, כי חברי הקבוצה בעטו בש' והכו אותו, בהוראת הנאשם, בנסיעה לחאלקה של א'; והוסיפה כי הנאשם אף תקף אותה, עת חבט בגבה עם מקל בסלון הבית, באמרו כי "הוא נהנה לשמוע את הפלאק שזה עושה".

78. באשר לשבוע האחרון לשהותה של המשפחה בבית"ר, העידה ת', כמו אחיה, כי בשבוע זה הוצא נ' מהדירה, ואף אמה, קוגמן וגבאי לא נכחו בה. לדבריה, במהלך שבוע זה ראתה כיצד הנאשם ומסקאלצ'י הרבו להכות את א' בעוצמה רבה; והבחינה כי הנאשם אף חימם אבנים על פלטה, לתכלית לא ברורה. ת' הוסיפה וציינה, כי ביום האחרון לשהותם בבית"ר, לקראת המעבר לדירה ברחוב דיסקין, הקפידו הנאשם ואשתו רות להלביש היטב את א', לסרקו ולטפחו; והנחו אותה לסדר את חפצי הילדים בדירה ברחוב דיסקין ולספר את "סיפור השריפה", לפיו נ' נפגע בשריפה שפרצה ברירה ברובע היהודי. ת' העידה כי שכנעה עצמה להאמין בסיפור, וכאשר שאלה את אשת הנאשם אם אכן כך היה - כעסה עליה האחרונה ורשמה את גרסת השריפה על פתק, אותו הטמינה ת' בכיס מעילה. ת' הדגישה, כי מצבו של א' במועד זה כבר היה קשה. היא העידה, כי עיניו התמקדו בנקודה אחת והיו "מסובבות", מרבית חלקי גופו היו "מנופחים", הוא התקשה מאוד לנשום, ללכת ולדבר, והיה לגמרי "גמור" ו"מפורק" (כלשונה). באשר לאירועים בדירה ברחוב דיסקין, ציינה ת', כי במהלך הלילה שמעה את א' צועק, ובבוקר ראתה את אנשי מד"א מטפלים בו. היא הוסיפה והעידה, כי בימים שלאחר מכן, היא וש' שוחחו עם אשת הנאשם, רות, שהורתה להם לא להזכיר את שמו של הנאשם, וכי העבירה את המסר לאחיה הקטנים.

79. בשלהי עדותה סיפרה ת', כי במהלך התקופה הרלבנטית האמינה, בלב שלם, כי אין פסול בתיקונים שבוצעו באחיה; כי העריכה שהאלימות שנגקטה כלפי הילדים נועדה להטיב עמם; וכי לא סברה שניתן להתנהג אחרת בחינוכם. כן העידה, כי בחקירתה הראשונה לא ציינה את שמו של הנאשם, הואיל ופחדה כי תשוב לביתו; כי גם בהמשך החקירה בחרה לכזב ולספר "חצאי אמיתות" מעורבים בבדיות; ובכלל זה אף ניסתה לרקום עם אמה תוכנית אשר תטפול את האשם באירועים על אבי הילדים. במהלך עדותה תיארה ת' בהרחבה, כיצד לאחר הליך הדרגתי של התפכחות והכרה במשמעות החוויות הקשות שפקדו את המשפחה, החלה לספר למקורבים לה אודות האירועים הקשים, עד שנפרץ סכר השתיקה לחלוטין, עת החליטה לפתוח את סגור לבה בחקירה.

80. עדותה האמורה של ת' הן על אירועי ההתעללות והאלימות, הן על התהליכים שעברה המשפחה, והן על הליך התפכחותה ושיתוף הפעולה שלה בחקירה, הובאה בצורה קוהרנטית וסדורה, והייתה אמינה עליו. העדה גוללה את סיפורה ברגש ובכנות, עת חשפה בגילוי לב גם את רגשי האשמה וייסורי המצפון שלה, כבת הבכורה שלא מנעה את האירועים. היא השתדלה לדייק בתיאור האירועים, והקפידה לייחס לנאשם או למי מחברי החבורה רק מעשים שנחרטו בזכרונה באופן ברור. עדותה משתלבת היטב במארג הראייתי של עדויות אחיה ואמה, ונתמכת על-ידו; ומשכך, עדות זו מהווה בסיס איתן לקביעת ממצאים עובדתיים בעניין מעשי ההתעללות והאלימות, כפי שתוארו בה.

עדויות הקטינים שנגבו על-ידי חוקרי הילדים

המסגרת הנורמטיבית

81. ההסדר החקיקתי הקבוע בחוק הגנת ילדים, בדבר חקירת ילדים על-ידי חוקר ילדים בעבירות המנויות בתוספת לחוק האמור, ובכללן העבירות הנדונות, נועד לאזן בין שלושה אינטרסים המגולמים בו: "האינטרס החברתי בהבאת עבריינים לדין והענשתם; האינטרס החברתי והפרטי להגן על הילד מנזק נפשי נוסף כתוצאה מחשיפתו להליכים משפטיים, ובכללם חקירתו הנגדית; והאינטרס - המשותף לנאשם ולחברה - בקיומו של הליך הוגן ובגילוי האמת" (רע"פ 3904/96 מזרחי נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(1) 385, 395 (1997); וכן ראו: ע"פ 1121/96 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(3) 353, 362 (1996)). ההסדר מעניק לחוקר הילדים שיקול-דעת רחב שלא להתיר העדתו של הילד בבית-משפט. החוק מאפשר לחוקר הילדים להביא בפני בית-המשפט לא רק את עדות הילד שנגבתה על-ידו, אלא גם את הערכתו בדבר מהימנות העדות, וזו נסמכת על שיקול-דעתו, כישוריו, מקצועיותו והתרשמותו הבלתי-אמצעית מהילד. כבר נפסק, כי למרות "שהמסקנה הסופית בדבר מהימנות דברי הילד היא לעולם זו של בית-המשפט" (דנ"פ 3750/94 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד מח(4) 621, 626 (1994)), הרי ש"התרשמותו של חוקר הילדים מעדותו של הקטין היא ראיה קבילה - ולא אחת ראיה מרכזית - מבין הראיות המשמשות לגיבוש המסקנה בדבר מהימנות העדות" (ע"פ 446/02 מדינת ישראל נ' קובי, פ"ד נז(3) 769 (2002)). כאשר חקירת הילדים מתועדת, על-פי הוראות החוק, בהסרטה ובהקלטה, כמו בחקירות דן, יש בידי בית-המשפט יכולת מוגברת להתרשם ממהימנות גרסאות הנחקרים.

גרסתו של נ'

82. נ', יליד 2003, היה כבן ארבע-וחצי בעת שנחקר על האירועים. חקירתו הראשונה נערכה בבית-החולים הדסה ביום 12.3.08 על-ידי חוקר הילדים יוסף סאלח (ת/64). בשלב זה נ' היה פצוע קשה מהכוויות הנרחבות בשתי שוקיו, והושפע משיבוש החקירה על-ידי אמו, אשר העידה בבית-המשפט, כי הורתה לו במהלך הנסיעה לבית-החולים שלא לספר דבר ושלא להזכיר את הנאשם. בחקירה ראשונה זו המעיט נ' לדבר אודות החבלות שעל גופו, ומסר גרסה כללית וללא ברורה, לפיה נכווה מתנור ואמו הצילה אותו.

83. חקירתו השנייה של נ' התקיימה כשבועיים מאוחר יותר, ביום 26.3.08, לאחר שעבר ניתוח השתלת עור ברגליו ושוחרר לבית דודתו, אחות אביו. החקירה נערכה בבית הדודה על-ידי חוקר הילדים מיכה הרן (ת/95(3)). בתחילת החקירה מסר נ' הסברים שונים, סותרים ומבולבלים, על הגורמים לחבלותיו, ואף טען כי א', אחיו הפעוט, היה זה שפגע בו. בנוגע לכוויות שעל רגליו סיפר נ', כי א' דחפו מאחור לעבר התנור, אך בהמשך חזר בו מגרסה זו. באשר לפצע על מצחו, סיפר, בין-היתר, כי קיבל מכה ("פומפה" כלשונו) כאשר א' דחפו והוא נפל לרצפה; כי נפל במהלך תחרות ריצה; כי אינו יודע מי גרם לפצע; כי א' הכה את ראשו בפטיש, ואף "שם לו בורג" במצח וביד; וכי נ"ש גרם לפצע ומרח משחה על מצחו כדי שלא יכאב לו. בנוגע לפצע על ידו השמאלית, סיפר נ', בין-השאר, כי נפל; כי "מישהו עשה לי בום, עם פטיש חזק"; כי אינו יודע מי עשה לו את הפצע; וכי א' הכה אותו עם פטיש. ניכר היטב, כי בתחילת החקירה ביקש נ' להימנע מלספר כיצד נפגע, עת היה נתון תחת השפעת שיבוש החקירה של אמו, ועל-כן נמנע מלהזכיר את הנאשם וייחס את הפגיעות בו לא' - אחיו הפעוט בן השלוש.

ואולם, בהמשך אותה חקירה, לאחר שחוקר הילדים אמר לו שגרסתו על הגורם לפגיעות אינה נשמעת הגיונית, ואף נקב בשמותיהם של חלק מהאנשים שהיו עמו בבית, החל נ' לספר על ההתעללות שנקטה

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

כלפיו ועל "התיקונים" שחווה. אט אט נפרץ סכר הסתרת המעשים, אך גרסתו הייתה ראשונית ועצורה, אגב מסירת קטעי אירועים ושברי התרחשויות שנדלו מהזיכרון הטראומטי, ללא תיאור קונקרטי מפורט. הוא אזכר את אברהם קוגמן ואת שמעון (לו קרא הן "שמעון חן" והן "שמעון גבאי") אשר עשו לו "תיקונים" וקילחו אותו במים קרים ובמים חמים, משום שלא הקשיב להוראותיהם. כן סיפר, בין-היתר, כי שמעון גרם לכוויה בשוק אחת, וקוגמן - בשנייה, כאשר "שמו" את רגליו בתנור; כי "שמעון חן" שרף את רגליו ו"עשה לו תיקונים"; כי קוגמן לקח "משהו מיוחד" ו"עשה לו" "בום-בום-בום כמו מנוף"; כי קוגמן אף גרם לפצעים שבמצחו ובידו; וכי אדם נוסף, שהוא אינו יודע את שמו, דחף אותו מאחור. גם בחקירה זו היה נ' נתון תחת השפעת שיבוש החקירה מצד אמו, שאסרה עליו להזכיר את הנאשם. על-כן, הוא נמנע מלהזכיר את הנאשם ומעורבותו באירועים, למרות פליטת הפה, עת ייחס, בטעות, לשמעון גבאי את שם שם משפחתו של הנאשם.

84. בחקירתו השלישית של נ', מיום 14.4.08 (ת/95(15)), שנערכה אף היא בבית דודתו על-ידי חוקר הילדים מיכה הרן, הוסרו החסמים שהיו לילד מפני חשיפת האירועים, והוא מסר גרסה מפורטת ורחבה על מעשי ההתעללות והתקיפה ועל מעורבותו של הנאשם בהם. הוא תיאר את מעשי ההתעללות שבוצעו בו, אגב פירוט אינטראקציות שהיו במהלכם, ותוך יכולת דיפרנציאציה בדבר חלקו של כל אחד מהמעורבים באירועים השונים. בתחילת החקירה אמנם חזר נ' על "גרסת התאונה", לפיה הכוויות ברגליו הוסבו משמיכה שנתפסה בתנור; ואולם, מיד לאחר שחוקר הילדים ביקש ממנו לספר רק אמת, אמר נ' כי הכוויות נגרמו על-ידי גבאי וקוגמן, והחל לחשוף, אט אט, את מסכת ההתעללות שחווה. הוא ציין, כי גבאי וקוגמן שרפו את רגליו באמצעות תנור, כאשר כל אחד מהם אחז בכוח ברגל אחרת; כי הנאשם (אותו כינה "הרב" או "הרב חן") לא הסכים לכך, ולכן כעס על גבאי וקוגמן ואף הכה אותם; וכי לאחר קרות הכוויות הטבילו אותו גבאי, קוגמן והנאשם, באמבטיה עם מים קרים. כשנשאל נ' על-ידי חוקר הילדים, מדוע נהג כלפיו הנאשם בדרך האמורה, השיב: "הוא רק רצה שאני אהיה ילד טוב ולא הקשבתי לו, אז הוא שם אותי בדברים לא טובים". במענה לשאלות חוזרות ונשנות של החוקר, תיאר נ' מסכת של התעללות קשה שחווה לאורך כל התקופה. הוא ציין, כי לאחר קרות הכוויות "אמרו [לן] לעמוד כל הזמן"; כי עמד רבות בפינה; וכי גבאי זרה מלח על פצעיו, מרח על רגליו שמן והכניס מלח ופלפל לפיו. עוד מסר, כי קוגמן העמידו במרפסת, שם נתנו לו רק עראק ולחם יבש מאוד; כי נמנע ממנו מזון; וכי הנאשם לא הסכים שמי' יאכילו "והביאו [לן] קצת אוכל". כן ציין, כי הנאשם, גבאי וקוגמן, הורו לו לאכול את צואתו, ובאותה העת קוגמן השקה אותו בעראק; וכי גם אחיו ש' ומ' אמרו לו לאכול את צואתו - "לאכול את הגדולים" כלשונו. הוא העיד, כי בכל המקרים הללו "לא כל-כך אכלתי". באשר לאירוע הכנסתו כפות לתוך מזוודה, מסר נ' בעדותו לפני חוקר הילדים, כי קשרו את כל גופו בחבל, סחבו אותו לחדרו של הרב ו"עשו לי סיבובים"; כי לאחר מכן "האכיל" אותו הנאשם בכיפה "עד הסוף"; וכי שמו דבק על פיו. הוא המשיך והעיד, כי קוגמן והאחרים הכניסוהו לתוך מזוודה למשך זמן רב; כי הנאשם הוציאו מהמזוודה ושרף אותו; וכי לאחר שהבטיח שיחזור בתשובה - התיר הנאשם את החבל שנקשר סביב גופו. לדבריו, בהמשך לקחוהו קוגמן וגבאי לעיר; שמו אותו "בזבל"; ואמרו לו לרוץ. כשנשאל נ' על-ידי חוקר הילדים כיצד נגרם הפצע על-ידו, השיב כי היה אצל שרה [שרה ג'רופי, אצלה התגורר בשבוע האחרון]; כי הובא לאבריימי [אברהם קאפ, אשר טיפל בפצעיו]; ולבסוף סיפר כי גבאי פצע אותו. הוא ציין שראה את גבאי לוקח פטיש, מסרק ומברג; כי לפתע "נתן לי פיצוץ במצח... פומפה, עם הפטיש הזה..."; וכי בהמשך נתן לו גבאי גם "פומפה" עם הפטיש בידו. עוד סיפר נ', כי גם הנאשם הכה אותו עם פטיש; כי לאחר שנרדם בשירותים "דפקו" לו גבאי, קוגמן והנאשם בפטיש "ענק מברזל", שנלקח מחדרו של הנאשם, ועשו "בום-בום-בום בידים"; וכי מסקאלצ'י נתן לו לשתות עראק.

85. בטופס סיכום העדות, ציין חוקר הילדים הרן, כי בדבריו של נ' התקיים מבנה הגיוני של התרחשות האירועים, ונראה כי הילד דלה מזיכרונו הטראומטי אירועים אליהם נחשף בעוצמות חזקות וחריגות. בבית-המשפט העיד הרן, כי מדובר בזיכרון טראומטי של ילד צעיר, המתאפיין באוסף של חוויות המבוססות על זיכרון תחושתית, או על חלקים מתוכן של אירועים, ולא בסיפור רציף המשתלב עם מאפייני זמן ומקום. כן הוסיף, כי באירועים טראומטיים מתעורר לעיתים מנגנון הגנה אשר מנתק את הרגשות והתחושות מן הגוף, וכך הסביר את יכולתו של נ' לנתק את תחושת הכאב בכל הנוגע לחוויותיו; אם כי, יתכן הסבר נוסף לכך, לפיו לנ' סף כאב גבוה במיוחד, ואפשר אף שמדובר בשילובם של השניים. בסיכום הערכתו ציין חוקר הילדים, כי עדותו של נ' כללה תחושות וחוויות שאותן ניתן היה לבסס על היגיון, אפיון שיטות פעולה, וכן הדגמות ותיאורים משכנעים, הכל בזיקה לדמויות ספציפיות.

86. לאחר צפייה בתקליטורים של החקירות האמורות, התרשמתי, כפי שהתרשם חוקר הילדים מיכה הרן, כי גרסתו של נ' אודות האירועים, כפי שנמסרה בחקירתו האחרונה מיום 14.4.08, הנה אמינה ומשקפת אירועים שחווה. הגרסה הייתה מפורטת ורחבה, וכללה תיאור חי ואסוציאטיבי של האירועים, לרבות אינטראקציות שהיו במהלכם, כפי שנדלו מהזיכרון הטראומטי של נ'. אמנם הגרסה לא הייתה סדורה ברצף כרונולוגי, ולגבי חלק מהאירועים הוצגו רק פרגמנטים וקטעי תמונות מהאירועים. ואולם, הדבר אך טבעי, זאת נוכח המגבלות בשחזור אירועים על-ידי פעוט כבן ארבע-וחצי, בהיבט הוורבלי, ומבחינת היכולת הקוגניטיבית, כמו-גם האפשרות להביע רגשות; ובפרט כאשר מדובר בריבוי אירועים על-פני תקופה, שחלקם חזרו על עצמם. עדותו המהימנה של נ' משתלבת היטב ביתר הראיות, ונתמכת על-ידן, וניתן לסמוך עליה ממצאים בדבר האירועים הנדונים.

גרסתו של נ"ש

87. נ"ש, יליד 2001, היה כבן שש בעת שנחקר על-ידי חוקרי הילדים. בחקירה הראשונה, שהתקיימה ביום 13.3.08 במרכז ההגנה לילדים בירושלים באמצעות חוקר הילדים יוסף סלאח (ת/65), מיעט נ"ש לדבר; למרבית השאלות השיב "לא יודע", או שהניד את ראשו לחיוב או לשלילה. ניכר, כי הלה היסס ואף חשש מלדווח על האירועים.

נ"ש נחקר גם ביום 31.3.08. במועד זה נגבו ממנו שתי עדויות על-ידי חוקר הילדים מיכה הרן. החקירה השנייה התקיימה לפני התרגיל החקירתי, והחקירה השלישית - בתכופ לאחוריו. בחקירה השנייה השתדל נ"ש שלא למסור כל מידע, והיה מוטרד בעיקר מקריסת המשפחה ומהעובדה שאמו מצויה בכלא. מדובר בחקירה לא קלה, שבה התבצר נ"ש בעמדתו שלא לומר דבר; וכצעד אחרון לדיבובו, אמר לו חוקר הילדים מיכה הרן, שנ' ות' מסרו גרסאותיהם, ושנ' אף העיד כי עשו לו "תיקונים" ושרפו את רגליו. גם מידע זה לא הביא לשינוי בקו השתיקה שבחר בו נ"ש באותה עת.

88. חקירתו השלישית של נ"ש התקיימה, כאמור, בערב של יום 31.3.08, לאחר התרגיל החקירתי שבעקבותיו אישר ש' לאחיו למסור את גרסתם לחוקרים. בחקירתו זו מסר נ"ש גרסה מפורטת וברורה על האירועים (ת/95(8) ו-ת/95(6)) - חקירה שהוקלטה בהמשך רצוף לחקירתו של מ', על-גבי אותו התקליטור, היות שלחוקר הילדים מיכה הרן היה מחסור בקלטות בזמן גביית העדויות). משקיבל נ"ש את אישורו של ש' למסירת הגרסה, הוסר החסם שמנע ממנו לדבר, נפרץ סכר השתיקה וגרסתו נמסרה בשטף ובגילוי לב. בכל הנוגע לנ', מסר נ"ש, כי קוגמן וגבאי הכוהו בידיו וברגליו פעמים רבות, לפעמים באמצעות פטיש; כי גם הנאשם הכה את נ' פעמים רבות באמצעות פטיש עשוי עץ; כי במקרה אחד "שלושתם" הכו את נ' באמצעות פטיש עשוי ברזל; כי ההכאות נעשו כ"תיקונים" על-ידי "כל המבוגרים" -

לפעמים רק אחד מהם הכה, ולעיתים כמה מהם יחד; וכי הללו גם שפכו על נ' מים קרים ורותחים. במענה לשאלת חוקר הילדים ציין נ"ש, כי נ' הוכה מכיוון "שלא התנהג טוב", למשל - כאשר ישב בעת שאמרו לו לעמוד; או כשלא רצה לשחק עם ילדיו של הנאשם, אז הורה הנאשם להכותו. כנשאל נ"ש אודות הכוויות על רגליו של נ', ענה, כי עשו לנ' "תיקונים"; כי הנאשם הורה לגבאי ולקוגמן "להרביץ לו ברגלים"; וכי הללו שרפו את ידיו, כמו גם את רגליו, עם מצית. כשציין החוקר של סיפר לו שנכווה ברגליו מתנור - סיפר נ"ש כי שרפו את נ' גם במצית וגם בתנור, וכי מי ששרף את נ' באמצעות תנור היה קוגמן, אך הבהיר שראה "רק קצת" "ולא את הכל", כלשונו. באשר לאלימות שננקטה כלפי א', ציין נ"ש, כי הכוהו פעמים רבות (אם כי פחות משהוכה נ') - לעיתים רק אדם אחד ולעיתים כמה אנשים יחדיו, ובכלל זה הזכיר את קוגמן, הנאשם וגבאי. בכל הנוגע לאופי האלימות כלפי א' ציין נ"ש, כי קוגמן וגבאי שרפו את קצות אצבעותיו; כי הנאשם הכהו בפטיש; כי קוגמן וגבאי הכוהו ונתנו לו "פומפות" (כלשונו) בראש (אגב הצבעתו על המצח והקרקפת), בידיהם או באמצעות פטיש מעץ, ולשאלה מדריכה של חוקר הילדים השיב כי גם הנאשם עשה זאת - והכל מכיוון שא' "לא התנהג יפה", כלשונו. לגבי עצמו ציין נ"ש, כי גם הוא חווה "תיקונים", ובכללם - קוגמן וגבאי שפכו עליו מים קרים ורותחים; סתמו את פיו ואפו; והכו אותו. כשנשאל נ"ש על הסיבות לתיקונים, השיב כי אלו ננקטו משלל סיבות, וביניהן - כי לא ניגב; כי אמר את התפילה לאט; או כי לא ביקש יפה את האוכל בשעת הסעודה. כן ציין, כי קוגמן שרף את קצות אצבעות ידו באמצעות מצית, משום שלא עשה "מים אחרונים" (מנהג נטילת ידיים).

89. בתום חקירתו השלישית של נ"ש, ציין חוקר הילדים מיכה הרן, בטופס סיכום העדות, כי בגרסתו של נ"ש יש מבנה הגיוני ומתקבל על הדעת, המעוגן בתיאורים ספציפיים ובשיטות הפעולה של "החשודים". על אף שהעדות הייתה כללית, ולעיתים מוגזמת, העריך חוקר הילדים, כי נ"ש סיפר בדרכו על אירועים שראה וחווה, והדגיש כי מדובר בזיכרון טראומטי, השונה בתכלית מזיכרון רגיל, שיש בו כדי להשפיע על צורת הדיווח. על כך הוסיף בעדותו בית-המשפט, כי בזיכרון טראומטי, המקשה על דליית פרטים מהזיכרון בצורה קוהרנטית, קיימת נטייה לזנוח את האופי הסיפורי; וכי לילד קל יותר לשחזר מסכת של אירועים שחוזרים על עצמם - כפי שניתן לראות בעדותו של נ"ש, שסיפר על סדרה של מכות, מקלחות או התעללויות ברצף - מאשר להתייחס בפירוט לסיטואציה מסוימת. כן ציין מיכה הרן בעדותו, כי נ"ש היה נכון לשתף פעולה ולמסור תיאורים מפורטים ועשירים של האירועים, תוך ציון של זמן, מקום, דמויות ספציפיות ואת הסיבות להתרחשות האירועים - המהווים לדעת הרן מרכיב חשוב של מהימנות. לאור כל אלו, ועל-רקע השפה הייחודית לילדים בה השתמש נ"ש בתיאוריו את האירועים, התרשם חוקר הילדים כי נ"ש דיווח בעדותו לפניו על חוויות אותנטיות.

90. חוות-דעתו של חוקר הילדים בעניין אמינות גרסתו של נ"ש מקובלת עליו. התרשמותי מצפייה בתקליטור החקירה הייתה, כי אכן מדובר בעדות אותנטית וקולחת, בכפוף למגבלות הוורבליות והקוגנטיביות של ילד בן שש. העדות הכילה תיאורים ואינטראקציות, כללה דינמיקה של סיבה ותוצאה, והייתה בה אבחנה, ככל הניתן, בחלקו של כל אחד מהמעורבים באירועים. ניכר, כי הילד תיאר את האירועים שחוהו כפי שנדלו מזיכרונו הטראומטי, ולא כתוצאה מדיבובו על-ידי חוקר הילדים; מה גם, שהוא מסר מידע מפליל רב שלא נשאל עליו על-ידי חוקר הילדים. אמנם, בגרסתו של נ"ש לא נמסר תיאור כרונולוגי של האירועים; ואולם, הילד מסר, אגב דלייה אסוציאטיבית מהזיכרון, מגוון של תיאורים נקודתיים המעוגנים בזמן, בסיבה ובתוצאה. כפי שהתרשם חוקר הילדים, גם התרשמותי הנה שגרסתו של נ"ש מהימנה, וניתן לקבוע על יסודה ממצאים לחובת הנאשם; ובפרט, כאשר העדות משתלבת היטב במארג הראיות הכללי ונתמכת על-ידו.

גרסתו של י'

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

91. בחקירתו הראשונה של י', שהנו יליד 1998, אשר נערכה על-ידי חוקר הילדים מיכה הרן ביום 13.3.08 במרכז ההגנה בירושלים (ת/95(1)), סרב י' לשתף פעולה, נמנע מלהשיב לשאלות, התעקש לראות את אמו והקניט את חוקר הילדים. בחקירתו השנייה, שנערכה אף היא על-ידי מיכה הרן, ביום 31.3.08 (ת/95(9)), סיפר י', כי בילה שעות ארוכות בבית-הספר, ולכן אינו יודע מה התרחש בדירה, אך הוסיף כי ראה את קוגמן, או את גבאי, פעם אחת בלבד, סוטר לא' בפניו בבית ברובע היהודי. גם את האמירה הזו סייג י' לקראת סוף החקירה, בציינו כי אינו בטוח שאכן התרחשו הדברים. ניכר, כפי שהתרשם חוקר הילדים מיכה הרן, כי י' היה נתון תחת השפעת שיבוש החקירה שנגקט מטעם הנאשם והאיומים לבל יוזכר שמו, ומטעם זה סכר את פיו ולא סיפר על האירועים. דומה, כי י' גם בחר לגונן על הנאשם, נוכח קונפליקט הנאמנות שבו היה נתון כלפיו, זאת בין-השאר, גם בשל היחס המיוחד לו זכה ממנו. על-רקע האמור, שתיקתו של י' בחקירתו של חוקר הילדים אינה מכרסמת בתשתית הראייתית שהובאה בעדויותיהם של אמו וחמישה מאחיו - עדויות שנתמכו גם בראיות חיצוניות, ובכללן עדויות רפואיות על הפגיעות בילדים.

חקירותיה של ח"ר

92. הילדה ח"ר, ילידת 1999, הייתה כבת תשע בעת האירועים. אף היא, כמו אחיה י', לא מסרה בחקירות על-ידי חוקרי הילדים פרטים על מעשי האלימות וההתעללות.

לראשונה נחקרה ח"ר על-ידי חוקרת הילדים לי בר-לוי, במרכז ההגנה לילדים ביום 12.3.08 (ת/77), וסיפרה כי בחדר שבו שיחקו היא ואחיה פרצה שריפה בשל שמיכה שהונחה על תנור. לדבריה, עם פרוץ השריפה ברחו כל הילדים מהחדר, פרט לשני אחיה הקטנים, אשר קפצו ממיטת הקומותיים ונפגעו. בהמשך עדותה הוסיפה ח"ר, כי לא ראתה את שני אחיה קופצים מהמיטה, אלא רק שמעה על כך מש'. האירוע האמור התרחש, לדבריה, כחודש לפני החקירה, ומאז שני אחיה נמצאים בבית-החולים. כשציינה החוקרת לפני ח"ר, כי רק אתמול התאשפזו השניים, שתקה שתיקה ממושכת, ולאחר מכן סיפרה כי משפחתה נמצאת בדירת סבתה (ברחוב דיסקין) מזה כחודש וחצי. מאוחר יותר, נחקרה ח"ר בשנית (ת/77), זאת לאחר שאחותה הבכורה ת' מסרה עדות מפורטת במשטרה על מעשי התעללות בילדים. במשך כל החקירה התייפחה ח"ר ומיררה בבכי, ביקשה שוב ושוב ללכת לביתה, ולא הסכימה לספר דבר עד אשר תשמע מפי החוקרת מה הייתה הגרסה המדויקת שמסרה אחותה ת'. לבסוף, ציינה ח"ר, כי היא רק שמעה אודות השריפה שפרצה בדירה ברובע היהודי, אך איננה יודעת מפי מי, והיא "כבר מבולבלת", כלשונה; כי כל מה שת' אמרה נכון; וכי היא איננה מבינה מדוע הובאה לחקירה וכיצד הפציעות של אחיה קשורות אליה. בחקירה זו הייתה העדה נסערת, וניכר כי הדבר נבע ממצוקה קשה, עקב הכאוס המשפחתי, השפעת שיבוש החקירה עליה וחומת השתיקה שנגזרה על הילדים.

93. חקירתה השלישית של ח"ר התקיימה אף היא על-ידי חוקרת הילדים לי בר-לוי, ביום 24.3.08 בשירות המבחן לנוער בירושלים (ת/79), לשם הגיעה ח"ר מלווה בש', מ' ושני דודיה. גם בחקירתה זו סירבה ח"ר לשתף פעולה, שתקה שתיקות ממושכות וענתה תשובות לקוניות. באמצע החקירה יצאה ח"ר מהחדר, פגשה באחיה ש' ומיאנה להיכנס בחזרה. לבסוף, כששבה לחדר, סירבה שהחוקרת תתעד את דבריה בתצלום, בהקלטה או ברישום, ולא שתפה פעולה בחקירה.

חקירתה האחרונה של ח"ר נערכה ביום 31.3.08 על-ידי חוקר הילדים מיכה הרן. חקירה זו לא הוקלטה, שכן ח"ר דרשה שהחקירה לא תצולם, ולפי טופס סיכום העדות - אף לקחה את עטו של החוקר מידי, לא שיתפה פעולה, ובאורח הפגנתי ובוטה סירבה להשיב לשאלות (ת/95(4)). חוקר הילדים העיד, כי לא

חקר את ח"ר פעם נוספת לאחר התרגיל החקירתי שבוצע בשעות הערב של אותו היום, הואיל והתרשם כי הילדה, שהייתה נתונה במצוקה נפשית קשה ומיררה כל העת בבכי, לא מוכנה ואינה יכולה להיכנס לסיטואציה חקירתית. בנסיבות אלו, שתיקתה של ח"ר וסירובה להיחקר, לא רק שאינה מכרסמת בעדויות של חמשת אחיה ואמה, אלא שהיא מתיישבת עם הגרסה בדבר שיבוש החקירה שננקט על-ידי הנאשם, והשפעתו הקשה של השיבוש על חלק מהילדים.

העדויות הרפואיות

94. על הפגיעות בילדים, ובפרט אלו הקשות שהוסבו לא' ולנ', ובכלל זה הפגיעה האנושה בא', העידו שלושה מומחים רפואיים. ראשון העיד ד"ר יורם בן יהודה, מנהל היחידה לרפואה דחופה לילדים בבית-החולים הדסה עין-כרם, שהנו אף מומחה בחקר מקרי התעללות בילדים. ד"ר בן יהודה, אשר בדק את א', נ', ש' ו-נ"ש, בבית-החולים הדסה עין-כרם, תיאר בעדותו את מצבם הרפואי של הארבעה, תוך הסתמכות על התייעוד הרפואי (ת/18 א-ב) ותמונות (תקליטור ת/69). שני העיד פרופ' יהודה היס מהמכון לרפואה משפטית, שהנו מומחה לרפואה משפטית ופתולוגית. פרופ' היס בדק את הילדים א' ונ', וערך חוות-דעת בעניינם (ת/76), שעליהן עמד בהרחבה בעדותו בבית-המשפט. שלישי העיד ד"ר עידו יציב, מנהל היחידה לטיפול נמרץ בילדים בבית-החולים הדסה עין-כרם. דר' יציב, שבדק את א' וטיפל בו מרגע הגעתו לבית-החולים, תיאר בעדותו את מצבו הרפואי, ואת כלל הממצאים הרפואיים שנאספו במסגרת הטיפול בו (ת/18ב). נוסף על אלו, נשמעה עדותו של מר חנן מאיר - פרמדיק מצוות מד"א שהגיע לדירה ברחוב דיסקין בבוקרו של יום 12.3.10, ואשר ערך דו"ח על הטיפול בא' עד להעברתו לבית-החולים (ת/82). כמו-כן הוגשו, ללא התנגדות הסנגוריה, ארבע תעודות רופא, ערוכות כדין - של פרופ' מ' גומרי, ד"ר א' ענתבי, ד"ר ל' דותן וד"ר ב' קופולוביץ (ת/89, ת/90, ת/96 ו-ת/97) - ששימשו בסיס לחוות-הדעת הרפואית של פרופ' היס, ואשר התייחסו, בין-השאר, לממצאי בדיקות CT, MRI, ורנטגן שבוצעו לא', וכן לבדיקות תוך עיניות. אסקור להלן את העדויות הרפואיות בזיקה לחבלות שנגרמו לכל ילד בנפרד.

החבלות בא'

95. הפרמדיק חנן מאיר העיד, כי כאשר הגיע צוות מד"א לדירה ברחוב דיסקין, היה א' במצב קריטי של דום לב. הוא היה מוטל על הרצפה חסר הכרה, ללא נשימה ודופק, ואדם מבוגר ביצע בו עיסוי לב. לאחר כרבע שעה של פעולות החיאה שבוצעו על-ידי צוות מד"א, חזר לבו של א' לפעום, והוא הובהל תחילה לבית-החולים שערי צדק, שם הבחין הפרמדיק בנגעים רבים על גופו. לאחר מכן, כך על-פי עדותם של ד"ר יציב וד"ר בן יהודה, הועבר א' לבית-החולים הדסה עין-כרם, שהוא המרכז הרפואי היחידי באזור ירושלים שבו קיימת מחלקה נירוכירורגית לילדים.

96. בכל הנוגע לחבלות החיצוניות על גופו של א', אזכרו ד"ר בן יהודה ופרופ' היס פצעים על המצח, אשר להערכתו של ד"ר בן יהודה נגרמו ככל הנראה מכוויה; דימומים תת-עוריים בזרוע שמאל, שלסברת פרופ' היס נגרמו מחבלות קהות וישרות בכוח רב יחסית; וסימנים מאורכים אדומים על האמות (כמו גם פסים היקפיים שהופיעו על שורש כף, אותם ציין ד"ר בן יהודה), אשר לדעת שניהם מתאימים לסימני כפיתה. בהקשר האחרון ציין פרופ' היס, כי בצקות שנתגלו על ידיו של א', מתיישבות עם לחץ על האמות שמנע החזר דם ורידי מכף היד, וכי ניתן להסיק, אפוא, כי גם הבצקות נגרמו מכפיתה. כן הזכירו שני המומחים כי גדול ועמוק על גב כף רגל ימין של א', שנגרם להערכתם מכוויה. לדברי פרופ' היס, לא ניתן להעריך את מנגנון היווצרותו של נגע זה. ואולם, ד"ר בן יהודה חיווה דעתו, כי מדובר בפציעה שאינה תאונתית; זאת הואיל ואזור גב כף הרגל אינו נפגע לרוב מחפצים לוהטים, והיות שנגעים מפציעות

מקריית מאופיינים בשוליים מטושטשים, הודות לנסיגתו של הנפגע, בעוד שחבלות מכוונות, כמו זו שעל רגלו של א', הנן בעלות גבולות ברורים ומדויקים. עוד העידו שלושת הרופאים על שני נגעים מאורכים סימטריים על גבו של א', אשר תוארו על-ידי ד"ר יציב כנגעים בצורת מגהץ. פרופ' היס סבר, כי לא ניתן להעריך את מנגנון היווצרותם של נגעים אלה, ולקבוע האם נגרמו כתוצאה מחבלה מכוונת או מתאונה. ואולם, ד"ר בן יהודה מצא, כי מדובר בכוויות בתהליך של החלמה, זאת נוכח הצבעים השונים המופיעים על הנגעים, המעידים על קצב הריפוי השונה של אזור הכוויה - שכן המקום שנחשף לחום הרב ביותר מחלים לאט יותר ונראה כהה ביחס לשולי הכוויה. כן הוסיף ד"ר בן יהודה, כי מיקומם של הנגעים מצביע על כך שאלו נגרמו מפעולה מכוונת על-ידי חפץ בולט או במגע ישיר, שכן השכמות - התוחמות את אזור הפגיעה - לרוב מגינות עליו מפציעות. בנוסף אזכרו פרופ' היס וד"ר בן יהודה שני שברים בזרוע הימנית של א'; נגעים של שטפי דם בקצות האצבעות; שטף דם באפרכסת שמאל; וסימנים של שטפי דם תחת הציפורנים. באשר לנגעים האחרונים, העיד ד"ר בן יהודה, כי אלו נגרמים לרוב כתוצאה מקבלת מכה. פרופ' היס הרחיב וציין, כי הנגעים האמורים נוצרים בדרך כלל עקב לחץ חזק המופעל על קצה האצבע, כאשר היא ממוקמת בין שני משטחים נוקשים - כמו למשל שתי אצבעות של אדם אחר, ומדובר בפעולה המסבה כאב רב. לדבריו, יתכן שהנגעים מתחת לציפורניים נגרמו כתוצאה מתרחיש של חבלה, שתואר על-ידי העדים, לפיו ספג א' מכות באצבעותיו עת נדרש לקמץ אותן זו לזו. בהתייחסו למכלול החבלות החיצוניות בגופו של א', ציין פרופ' היס, כי לו היה נבחן כל נגע כשלעצמו, הייתה יכולה להתעורר השאלה, האם חבלה זו או אחרת הנה מכוונת, אם לאו. ואולם, הוא הגיע לכלל מסקנה, שאינה מותירה כל ספק, כי לנוכח ריבוי הפגיעות בגופו של א', אופיין ומיקומן, אין מדובר בפגיעות תאונתיות.

97. באשר לחבלת הראש של א', ציין ד"ר יציב, שעם הגעתו לבית-החולים הדסה עין-כרם, היה הילד שרוי בתרדמת עמוקה, וכי ממצאי הבדיקות שנערכו עוד בבית-החולים שערי-צדק הצביעו על שטף דם תת-דוראלי, בצקת מוחית והיעדר תגובה לאור באישונים. כבר בבדיקה ראשונית העריך ד"ר יציב, כי הדימום התוך-מוחי והתרדמת לא נגרמו כתוצאה מנפילה או מחבלה מחפץ קהה, הואיל ולא נמצאו סימנים המעידים על כך, כגון שבר או נפיחות בקרקפת. ואכן, בדיקה של רשתית וקרקעית העין, שנערכה על-ידי ד"ר אירן ענתבי יומיים לאחר הגעתו של א' לבית-החולים (ת/89), הראתה דימומים מרובים מפושטים על שתי הרשתיות. ממצא האופייני, לשיטתו של פרופ' היס, לטלטול הראש. ד"ר ענתבי העירה ברישומיה הרפואיים, כי גילו של א', שלוש שנים וחצי, אינו אופייני לטראומה מסוג ה-shaken baby, קרי - תסמונת "התינוק המטולטל".

ד"ר יציב הוסיף, כי אבחנות מבדלות נוספות המיוחסות לדימומים ברשתית, כגון אנמיה או מחלות נדירות, נבחנו בעניינו של א', אך נשללו. אף ד"ר בן יהודה, אשר בדק את א' למחרת הגעתו לבית-החולים, סבר, כי הדימומים התוך-גולגולתיים מהם סבל א', אשר ככל הנראה גרמו לאובדן הכרה קבוע, וכן הדימומים ברשתית העין - מתאימים לסימפטומים של פגיעת ראש בתסמונת "התינוק המנוער". בנוסף, גם פרופ' היס, הסיק - בהתייחסו לדימום מתחת לקרום הקשה במוח, לדימומים ברשתיות, וליתר הממצאים - כי הפגיעה האנושה במוחו של א' היא תוצאה של תסמונת הילד המטולטל, המופיעה, לדבריו, גם בקרב ילדים בני שלוש וארבע שנים.

98. שלושת המומחים הרפואיים פרטו בהרחבה בעדויותיהם אודות תסמונת התינוק המטולטל, וציינו כי ניעורו של תינוק, או פעוט, תוך החזקתו בבית השחי והנעת גופו לפנים ולאחור בעצמה, גורמים לראשו לנוע בתנועה סיבובית של האצה והאטה. כן הדגישו, כי הואיל וראשו של ילד הוא גדול ביחס לגופו, והיות שצווארו קצר יחסית, ושרירי הצוואר עדיין חלשים ואינם תומכים דיים ביציבות הראש, מתקשה הילד המטולטל לשמור על תנועה קווית של הראש בעת הטלטול, והראש נע בתנועה סיבובית. תנועה כאמור,

על-פי עדות המומחים, יוצרת תזוזה של המוח בתוך קופסת הגולגולת, אשר בעקבותיה נוצרים קרעים בורידים המגשרים (הורידים שבין הקרום הקשה לבין המוח), הגורמים לדימום תחת הקרום הקשה, שאי-ניקוזו המיידים עלול להוביל לנזק בלתי הפיך למוח, לנכות לצמיתות ואף למוות. תופעה נוספת בעקבות הטלטול, שהתגלתה אף היא במקרה של א', על-פי עדויות המומחים, הנה דימומים רבים ברשתיות שבשתי העיניים, המופיעים בצורה של להבות (זאת בניגוד לדימומים ברשתיות עקב חבלות ראש או מחלות, בעלי מאפיינים שונים מאלו), אשר עשויים לגרום לנזק לראיה עד כדי עיוורון. כן אופייניות לתסמונת האמורה, תופעות כגון בצקות מוחיות ופגיעות בסיבי העצבים. פרופ' היס הוסיף וציין, כי עם התפתחות חקר התסמונת, נתחוויר שלא די בטלטול הילד על-מנת שתתרחשנה התופעות האמורות, וכי לעיתים נדרשת גם חבטה בכדי שיווצרו הקרעים בוורידים כאמור, ולכן מכונה התסמונת כיום כ"טלטול וחבטה". על-פי עדותו, החבטות אינן גורמות בהכרח לשבר, פצע או נגע חיצוני; ואף סטירה חזקה יכולה להביא לטלטול אגב תאוצת הראש, שיביא לדימום מתחת לקרום הקשה, וכפועל יוצא - לפגיעות האמורות במוח. פרופ' היס הוסיף והעיד, כי ההתמוטטות בעקבות טלטול הנה כמעט מיידית, שכן עקב התפרצות הדימום נוצר לחץ על המוח, הגורם לכשל ולקריסה של של מערכות הגוף, ובכללן - מערכות העצבים, השרירים והנשימה. כן הדגיש פרופ' היס, כי חוסר ההכרה של א', כשלעצמו, אינו אמור לבסס מסקנה בדבר תסמונת התינוק המטולטל, וכי המסקנה שהפגיעה המוחית בא' נבעה מהתסמונת האמורה נובעת מהצטברות הממצאים של חוסר הכרה, דימומים תחת הקרום הקשה במוח ודימומים ברשתיות. למסקנה זזה הגיעו אף שני המומחים הנוספים, ד"ר יציב וד"ר בן יהודה. בנוסף ציין פרופ' היס, כי מיקומם וצורתם של הפצעים והחבלות בא' - בגפיו, בראשו, בגבו ובידיו, המצביעים על מנגנון של לפיתה, כמו גם השבר בזרוע הימנית, שעלול היה להיגרם בעת טלטול (אם כי גם כתוצאה מסיבוב כוחני של הזרועה או מחבלה ישירה) - תומכים במסקנה כי מדובר בתסמונת האמורה, אשר מתאפיינת גם בחבלות גופניות נוספות, מעבר לטלטול.

99. באשר למצבו הנוכחי של א', ציין ד"ר יציב בעדותו כי א' - אשר מאובחן כנתון במצב של "צמח" באופן קבוע - אינו מגיב לסביבה, לא ניתן לתקשר עמו, ועל-אף שעשוי הוא להגיב לכאב - אין לדעת אם מדובר בתגובה מכוונת או ברפלקס. הוא הוסיף והעיד, כי הנשמתו המלאכותית של א' הופסקה באורח הדרגתי, במקביל להליך כירורגי שנועד להקל על נשימתו ולהגן על ריאותיו; וכי בדק את א' פעמים ספורות לאחר הטיפול האמור, ולא הבחין בשיפור כלשהו במצבו. כן ציין ד"ר יציב, כי בעוד שפגועי חבלות ראש עשויים להתעורר לאחר תרדמת ממושכת, כשהדבר נתפס בדרך כלל בגדר נס, לא ידוע לו על מקרים דומים לפגיעה בא', שבהם הייתה התעוררות מתרדמת.

החבלות בנ'

100. על החבלות שנמצאו על גופו של נ' נשמעו עדויותיהם של ד"ר בן יהודה ופרופ' היס. למחרת הגעתו לבית-החולים הדסה עין-כרם נבדק נ' על-ידי ד"ר בן יהודה, אשר העיד כי התפלא למצוא את הילד - שלא אובחן כבעל חוסר מולד לכאב - אדיש לכאב ולסבל, זאת חרף הכויות הנרחבות והעמוקות שהתגלו על שוקיו. בעדותו בבית-המשפט פירט ד"ר בן יהודה, בין-השאר אגב הפנייה לתצלומים (בתקליטור ת/69), את הפגיעות והחבלות שנתגלו על גופו של נ', ואת הערכתו בדבר דרך היווצרותן: נגיעים שנראו ככוויות על הקרקפת, הצוואר, בית השחי הימני וזרוע ימין; צלקת בבטן העליונה, שלסברתו נגרמה ככל הנראה מכווייה כתוצאה מהצמדת חפץ חם, זאת הן נוכח גבולותיה הברורים של הצלקת והן לאור חילופי הצבעים על-פניה; צלקת במרכז הבטן, שגבולותיה הברורים מעידים בסבירות גבוהה, להערכתו, כי הוסבה בפגיעה מכוונת; נגיעים שחורים מתחת לציפורני הידיים, אשר על-פי חוות דעתו,

מעידים על שטפי דם שנגרמו עקב מכות; צלקת בשלבי ריפוי על שורש כף היד; וצלקת על גב כף יד שמאל.

נגעים נוספים על גופו של נ' נתגלו בבדיקה שערך פרופ' היס, וביניהם: כתמים על הבהונות, המתיישיבים להערכתו של פרופ' היס עם לחץ מקומי על הבהון באמצעות שני מישורים נוקשים; סימנים במפשעה ובזרועות, המתאימים לדימום תת-עורי, שנוצר ככל הנראה מחבלה קלה מקומית (אם כי לא ניתן לשלול חבלה בלתי ישירה, כמו מפילה); פצע במצח; ופצעים - באגן, בזרועות, בעורף ומעל העכוז, אשר מתיישיבים עם פצעי כוויה בשלבי ריפוי.

שני המומחים התייחסו בעדויותיהם גם לסימנים מאורכים בצורת פסים, שנתגלו על גופו של נ' (ד"ר בן יהודה ציין את מיקומם בשורש כף היד הימנית ופרופ' היס מצא נגע זה גם באמה). לדעת כל אחד מהשניים, סימנים אלו מתאימים ללחץ שנוצר על היד כתוצאה מכפיתה, זאת בדומה לסימנים שנתגלו בגופו של א'. עם זאת, ד"ר בן יהודה סבר, כי הנגע בשורש כף היד הוסב מלחץ של חפץ גלילי שונה מזה שבו נלפת א'; ובהקשר זה הזכיר פרופ' היס אף בצקת בכף יד ימין - אשר עשויה הייתה להיווצר כתוצאה מלחץ באמה.

נוסף על כך, התייחסו פרופ' היס וד"ר בן יהודה לכוויות שנתגלו על כפות רגליו של נ'. השניים התייחסו בעדויותיהם לפצעים בכפות הרגליים, שאותם אבחנו ככוויות בדרגה 1-2, המצויות בשלב הריפוי הסופי. ד"ר בן יהודה העריך, כי הכוויה נגרמה מפגיעה מכוונת, זאת הן בשל גבולותיה הברורים והחדים, והן ובעיקר בשל מיקומה באזור הקשת הפנימית הקעורה של כף הרגל, שכן לדבריו, בדריכה על הרגל אמורים להיפגע האזורים הבולטים, כגון העקב וכריות האצבעות - אשר לא נפגעו. מנגד, ציין פרופ' היס, כי מתמונות האזור הנגוע עולה לכאורה שהכוויות נגרמו גם בחלקים הבולטים של כף הרגל, עליהם מתבצעת פעולת הדריכה והעמידה; ועל-כן, ייתכן שהכוויות נגרמו הן כתוצאה מדריכה על משטח חם או בשל מגע עם נוזל חם, תוך כדי עמידה, והן עקב הצמדה של גוף חם שנלחץ בכוח לכף הרגל.

101. הפציעות החמורות והקשות, מבין הפגיעות שהוסבו לנ', היו כוויות עמוקות ונרחבות, בדרגה 2-3, לאורך כל החלק האחורי של שתי שוקיו. פרופ' היס העיד, כי צורת הכישור של הכוויות והיותן הומוגניות, מתיישיבות עם כוויה מנוזל חם שעטף את השוקיים או שהשוקיים נטבלו בו; או ממגע השוקיים עם גוף חם, כמו גוף גלילי, אליו נלחצו השוקיים בחוזקה. עם זאת, ציין פרופ' היס, כי הממצאים אינם תואמים מנגנון של כוויה שנוצרה על-ידי תנור החימום שנתפס בדירה, שהוצג לו במהלך החקירה המשטרתית (תנור מסוג TOPSON מדגם S-18). בהקשר זה הבהיר, כי כוויה הנוצרת ממגע עם תנור כזה מאופיינת בפיזור שונה, כך שחלקה המרכזי נפגע בצורה קשה יותר ושוליה מטושטשים, שעה שהכוויות על שוקיו של נ' היו הומוגניות. עם זאת, הוסיף והדגיש פרופ' היס, כי הכוויות ברגליו של נ' יכלו להיגרם ממגע עם גוף חם שעטף את השוקיים, ובכלל זה כתוצאה מהצמדת תנור עם מבנה שיכול לגרום לכוויה אחידה והומוגנית. ואולם, הוא שלל את הסברה, לפיה הכוויות על השוקיים נוצרו עקב מגע עם שמיכה לוחטת, זאת הואיל ולא נמצאו שרידים לשני השלבים המאפיינים בערה של שמיכה - שלב ההתלקחות ושלב החריכה. עוד הבהיר והדגיש, כי הכוויות על שתי השוקיים - אשר נחזות כתמונת ראי זו של זו - נראות כאילו נוצרו "בתנאי מעבדה", וכי הדמיון הרב ביניהן מלמד כי נגרמו באותו המנגנון, וסביר להניח שאף באותו הזמן.

שני המומחים סברו, כי הכוויות האמורות על שוקיו של נ' מתאימות יותר לפרופיל נזק שאינו תאונתי. פרופ' היס ציין, כי פגיעות שאינן מכוונות מאופיינות בכוויות שונות בין הרגליים, שכן מצופה מנפגע - אלא

אם הוא נתון תחת השפעת תרופות או שאינו יכול להרגיש במכאוב - כי ינתק מיידית את אחת השוקיים בעת המפגש עם הגוף החם, אולם הכוויות על רגליו של נ' כמעט זהות, כאמור. ד"ר בן יהודה העיד, כי המסקנה, לפיה אין מדובר בפגיעה תאונתית, נלמדת מהעובדה כי הפגיעות הן סימטריות - באופן המתאים להצמדת חפצים לוחטים לחלקי גוף; וכי מדובר באזור שלרוב לא נפגע בתאונה - החלק האחורי של השוקיים. בהקשר האחרון ציין ד"ר בן יהודה, כי מחקרים מצביעים על כך שפגיעות בחלק האחורי של הגוף הן בדרך כלל מכוונות ולא תאונתיות.

באשר ל"גיל" של הכוויות, קרי - לשאלה מתי נוצרו, העיד פרופ' היס, כי הוא אינו ניתן להערכה, זאת בשל השפעתם של מכלול גורמים על משך זמן הריפוי של הפצעים, כמו: זיהום, גירוד הנגע או דרכי ריפוי שונות שנקטו. כמו-כן העיד פרופ' היס, כי כתוצאה מפגיעה, כמו זו שחוה נ', העור נפגע ומתקלף. באם מדובר בפגיעה מגוף חם - העור נצמד לאותו הגוף; וככל שמדובר בפגיעה מנוזל חם - נוצרת כוויה אשר גורמת למות העור ותת-העור. הוא הבהיר, כי תהליך הריפוי של הכוויה מתחיל בשולי הכוויה, והוא תלוי בסוג הריפוי. מתעודת הרופא שערכה ד"ר לבנת דותן (ת/76) למדים, כי נ' עבר ניתוח, בהרדמה כללית, של השתלת עור נרחבת בשתי שוקיו - תהליך כירורגי שהסתיים בהצלחה וללא סיבוכים.

שני המומחים, פרופ' היס וד"ר בן יהודה, הגיעו לכלל מסקנה, לפיה הפגיעות והחבלות המרובות בנ', כמו בא', אופיין ומיקומן, כמו גם גרימתן במועדים שונים, מצביעים על היותן מכוונות ולא תאונתיות.

החבלות בש' ובנ"ש

102. ד"ר בן יהודה אף העיד על בדיקות רפואיות שביצע בש' וב-נ"ש, אשר תועדו בתיק הרפואי (ת/70 ות-71). הוא מצא, כי ש' איננו יכול לכופף את אצבעות 3-4 בשתי ידיו; וכן הבחין בנגעים על גופו של נ"ש: צלקת קלה ונסתרת על מצחו, המטומה תחת הציפורן וצלקות על רגליו - שלהערכתו אופייניים, ברגיל, לילדים בני גילו.

סיכום הראיות הרפואיות

103. העדויות הרפואיות האמורות מאששות את עדויותיהם של הילדים והאם על מעשי ההתעללות והאלימות שתוארו על-ידם, שכן המומחים מצאו בגופם של הקטינים, בנוסף לפגיעה האנושה בא' והפגיעה הקשה בנ', גם נגעים של שברים, פציעות, שטפי דם תת-עוריים וכוויות, כמו-גם סימנים המעידים על כפיתות בידיים. על-פי חוות-דעת המומחים, נוכח מהות הפגיעות, מיקומן בגוף והצטברותן, מדובר בפגיעות מכוונות, שאינן תאונתיות, ומסקנה זו תומכת בעדויות הילדים והאם על מסכת ההתעללות והאלימות שנקטה כלפי הילדים.

כעולה מהעדויות המומחים הרפואיים, שהובאו בהרחבה לעיל, גם הפגיעה האנושה בא' נגרמה כתוצאה ממעשה מכוון, ולא מאירוע תאונתי. נוכח הממצאים שנתגלו בבדיקות הרפואיות - קרי: שטף הדם התת-דוראלי שגרם לדימומים תוך-גולגלתיים מתחת לקרום הקשה במוח, הדימומים המפושטים הרבים ברשתית העין וחוסר ההכרה - עולה כי הפגיעה האנושה במוחו של א' הוסבה כתוצאה מטלטולים של הראש בעוצמה. טלטולים אלו גרמו לתזזות המוח בתוך קופסת הגולגולת, וכפועל יוצא - לקרעים בוורידים המגשרים שבין הקרום הקשה ובין המוח, שהביאו לקריסת מערכות מיידית נוכח הלחץ על המוח. הטלטולים, כפי שהעידו המומחים הרפואיים, נגרמו בין כתוצאה מטלטול הראש בעוצמה, ובין כתוצאה מחבטה, כמו סטירה חזקה, שיש בה כדי לגרום לתאוצת הראש וטלטולו. עדויות הרופאים, לפיהן א' נפגע אנושות מטלטול ראשו, או מטלטול אגב חבטה בראש, גם מהוות תימוכין לעדויות הילדים והאם,

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

לפיהן נהגו הנאשם וחברי הקבוצה לטלטל את ראשו של א' בחוזקה, וכן לחבוט בראש דרך קבע. כאמור, הטלטול שגרם לפגיעה האנושה, באופן מידי, היה זה שנעשה בדירה ברחוב דיסקין.

הראיות הנוספות

ממצאים בדירה

104. גרסתם של האם ושל חמשת הילדים על אירועי ההתעללות והתקיפה, נתמכת בממצאים שנתגלו בחיפוש שנערך על-ידי המשטרה בדירת הנאשם בבית"ר, אשר תועד בתצלומים (ת/8). במהלך עדויותיהם הצביעו האם, ש' ות', על תצלומים של חדרי הדירה שבה בוצעו העבירות, וכן זיהו בתמונות מוצגים שנתפסו בדירה, שבאמצעותם בוצעו חלק ממעשי ההתעללות בילדים. כך למשל, הצביעו ש' ות' על תצלומי המקלות והפטישים שבאמצעותם הכה הנאשם את הילדים, האזיקונים שבהם נכבלו הפעוטות א' ונ' ובקבוקי העראק שבהם הושקו הקטינים. האם גם זיהתה את המחברות שנתפסו בדירה - הן אלו בכתב-ידו של הנאשם, והן אלו בכתב-ידה, שבהן רשמה את שהכתיב לה הנאשם. הגרסאות של הילדים והאם אף נתמכות בממצאים שנמצאו בדירה ברחוב דיסקין, ובעיקר האזיקונים מפלסטיק שנתפסו במקום (ת/18).

עדי ראיה להעמדת קטין במרפסת

105. לתימוכין בגרסתם של הילדים, בדבר האירועים שבהם הועמדו מי מהילדים במרפסת, בקור, במשך שעות ארוכות, נשמעו מטעם המאשימה עדויותיהם של שמואל וולנר ומר חיים בן עזרא. וולנר, שכנו של הנאשם, אשר מתגורר קומה מתחת לדירתו, העיד כי באחד מלילות החורף הקרים, הבחין בילד שעמד במרפסת דירתו של הנאשם כאשר לגופו רק גופיה וציצית. לדבריו, הזעיק את רכב הביטחון של היישוב, אך כאשר הרכב התקרב לבניין - הוכנס הילד לתוך הדירה. בעת עדותו בבית-המשפט, ציין העד, כי הוא חש אי-נעימות ממתן העדות, והוסיף: "אולי מבחינה הלכתית אני עובר הלשנה ולא שאלתי רב אם מותר לי". ניכר, כי העד לא חש בנוח להפליל את שכנו, הנאשם, ומצאתי מקום להעדיף דבריו בחקירתו במשטרה מיום 16.3.09 (ת/67), לפי סעיף 10א לפקודת הראיות, שבהם הרחיב והוסיף, כי הילד עמד בקור עז במשך כשעה ובכה, כי בעת שהגיע רכב הסויר הציץ מאן-דהוא מחלון דירת הנאשם והכניס את הילד לתוך הדירה, וכי במהלך התקופה האמורה נשמעו פעמים רבות בכי וצעקות מדירת הנאשם. מעדותו של סייר הביטחון של היישוב בית"ר, מר חיים בן עזרא, שהוזעק למקום בעקבות תלונתו של וולנר, ואשר קיבל דיווח כי הילד כבר נכנס לדירה, עולה כי האירוע התרחש בחודש ינואר 2008. עיון במסמך שנמצא ביחידת הביטחון של היישוב (ת/51), מעלה כי האירוע התרחש ביום 21.1.08 בסמוך לשעה 1:50 אחר חצות. גרסתו של וולנר מהווה, אפוא, תימוכין לעדויותיהם של האם, ש', ת' ומ', על העמדתם של הילדים במרפסת בקור במשך שעות ארוכות, ומשתלבת בהן.

ממצאי התקשורת הסלולרית

106. הנתונים שנאספו בעניין התקשורת טלפונית, באמצעות הטלפונים הניידים, בין המעורבים השונים - הנאשם, האם וקוגמן - מצביעים על הקשר שהיה בין הנאשם לבין החבורה, בשבוע האחרון, בעת שהילדים הועברו מדירתו של הנאשם בבית"ר לדירת סבתם ברחוב דיסקין (ת/43 ות/44).

המשטרה תפסה את הטלפונים הניידים של האם ושל קוגמן, וכן טלפונים שנמצאו בדירת הנאשם, וחוקר המשטרה אבי פרץ העביר את המידע מהטלפונים הניידים לקבצים שמהם הופקו פלטי

מחשב. העד פנחס אלבז, מחברת סלקום, העיד על אופן שמירת המידע, המופיע בפלטי המחשב של החברה; ובעדותו הוכחו כל היסודות הנדרשים להכשרת הפלטים כרשומה מוסדית, לפי סעיף 36 לפקודת הראיות. מהשוואת הקבצים שנמצאו בטלפונים הניידים לפלטי המחשב של חברות התקשורת הסלולרית, עולה, כמפורט בעדותו של החוקר אבי פרץ, כי היו התקשרויות אינטנסיביות, הן בשיחות והן בהעברת מסרונים, בין שלושת המעורבים הנ"ל - הנאשם, קוגמן והאם - במהלך הלילה בתאריך 11.3.08, עת הובהל א' לבית-החולים, ובסמוך לאחר מכן. הראיות בדבר ההתקשרויות מצביעות על הקשר של הנאשם עם האם וקוגמן, בעת האמורה, ומהוות תימוכין לעדותה של האם ולעדותם של הילדים על אירועי אותו הלילה.

גרסאות השותפים קוגמן וגבאי

107. המדינה הזמינה לדוכן העדים את קוגמן וגבאי, ואולם הללו סירבו להעיד, סכרו פיהם ונמנעו מלהשיב לשאלות שהופנו אליהם. על-רקע זה, הגישה ב"כ המאשימה את עדויותיהם במשפטם שלהם בת"פ 157/08 (ת/72 ות/87). היא ביקשה, כי בית-המשפט יפלג את הדיבור באמרותיהם, ויקבע ממצאים, לפי סעיף 10א לפקודת הראיות, רק באשר לעדויות השניים במשפטם בכל הנוגע למעמדו של הנאשם בקבוצה ולשליטתו בחבריה ובבאי הבית, אך לא בעניין יתר גרסתם, שבה ניסו להסתיר את חלקם בהתעללות האלימה בילדים ולהעביר את האירועים לפתחו של הנאשם.

בעדויותיהם של קוגמן וגבאי בת"פ 157/08 הבהירו השניים, כי בתקופה הרלבנטית היו נטולי מחשבה עצמאית, והלכו בעיניים עצומות אחר מוצא פיו של הנאשם, שהיה בעיניהם, כלשונם, "משיח" ו"צדיק הדור". כל שביקשו השניים, לטענתם, היה לשכון לצד הנאשם ולמלא אחר רצונותיו, זאת בשל קדושתו וקרבתו לגורמים שמימיים. השניים תיארו בעדויותיהם מעשי התעללות ואיומים כלפי הילדים, שבוצעו בגדר "תיקונים", על-פי הוראות הנאשם. הם ציינו, כי את מרבית ה"תיקונים" בילדים ביצע הנאשם לבדו, והם אך סייעו לו בשעת מעשה - בדרך כלל מתוך ציות להוראה ישירה. עם זאת, הקפידו השניים להרחיק עצמם ממעשי האלימות הקשים, ובעיקר בכל הנוגע לאופן היווצרותן של הכוויות הקשות ברגליו של נ', ומדרך גרימת הנזק המוחי לא'. הם טענו, כי לא היו בבית או בחדר הספציפי בשעה שהתרחשו האירועים, וכלל לא היו מעורבים בהם.

108. גבאי העיד בת"פ 157/08 (ת/72) אודות ההיררכיה הברורה בין חברי הקבוצה, והבהיר, חזור והבהר, כי הנאשם שלט בחברי הקבוצה ובילדים ביד רמה, "ביטל" אותם, עשה בהם "תיקונים" והכה אותם. הוא ציין, כי חש שנפלה בחלקו זכות גדולה לעמוד לצד הנאשם, הואיל והלה נחשב לצדיק גדול ששמו הולך לפניו. לדבריו, הוא וחברי הקבוצה ביקשו למלא אחר רצון הנאשם, צייתו לדבריו ללא עוררין וכל מעשיהם היו תולדה ישירה של הוראותיו. בין-השאר סיפר גבאי, כי ביצע מדי פעם מעשי אלימות והתעללות בנ' - הכה אותו, לרבות בפטיש, השקה אותו בעראק וטלטל אותו. כן ציין גבאי בעדותו בת"פ 157/08, כי את מרבית ה"תיקונים" בילדים ביצע הנאשם לבדו, כשהיה מזהה במי מהם - באופן מייד וליעיתים פתאומי - "יצר הרע". לדבריו, הנאשם הכה את הילדים, סטר להם בחוזקה, הוציא ילדים למרפסת בקור, העמיד את נ' בפניה וחבט בא' ובנ' במקל של שניצלם". על-פי גרסתו של גבאי, באחת ההזדמנויות הכה הנאשם את נ' בעוצמה כה רבה בידו, עד שהילד לא יכול היה להזיזה; וליעיתים היה הלה "ממש משתגע" ומכה ילד "בטירוף" במקל. גבאי הרחיק עצמו מיתר מעשי האלימות הקשים שתוארו על-ידי הילדים בעדויותיהם, ובכללם גרימת הכוויות לנ'. הוא טען, כי לא היה בבית או כי לא ראה דבר; ובעיקר טפל את האשמה על הנאשם, על ש' - שסייע בידו, ואף על האם - שעודדה לטענתו את התרחשות האירועים.

109. קוגמן תיאר בעדותו בת"פ 157/08 מציאות דומה של ההיררכיה בין חברי הקבוצה. הוא ציין, כי חש כבוד רב כלפי הנאשם, נועץ בו בפעולות שגרתיות ויומיומיות ועשה הכל כדי לרצותו. לדבריו, לא עשה דבר על דעת עצמו, היה נטול כל מחשבה עצמית ופעולותיו בוצעו על-פי הוראותיו של הנאשם. באשר להתעללות שננקטה כלפי הילדים, ציין קוגמן, כי את מרבית ה"תיקונים" בילדים ביצע הנאשם לבדו. קוגמן תיאר בעדותו בת"פ 157/08 מקצת ממעשי האלימות שבוצעו על-ידי הנאשם, אשר טען שיש שדים בילדים וצריך "לתקן" אותם. בין-השאר ציין קוגמן כי הנאשם - הכה את נ"ש, סטר לו, צבט אותו והשקה אותו בעראק; ביצע טקסי קבלה באמצעות י'; הכה את נ' עד ש"ממש ייסר אותו", לעיתים במקל עץ, והוציאו למרפסת במזג-אוויר קריר; קשר את א' בחבל תוך שהכניס לפיו כיפה, ואף שבר את ידו; וכלא את ש' במחסן, ונהג להכותו, לצבט אותו ולמנוע ממנו שינה. העד המעיט בחלקו שלו במעשי ההתעללות, וטען כי כשנטל חלק במעשים היה הדבר על-פי הוראותו של הנאשם. כך ציין קוגמן, בין-היתר, כי נהג לאחוז בילדים שעה שהוכו על-ידי הנאשם; וטלטל יחד עם הנאשם את א'. בנוסף סיפר, כי על-פי הוראותיו הישירות של הנאשם - השקה את א' בעראק, החזיקו תחת זרם מים במשך חצי דקה, והכה אותו בפטיש; צבט את ש'; הכה את נ' בפטיש עץ; הרביץ יחד עם חברי הקבוצה לש' וסטר לו כשנרדם. לדברי קוגמן, היו מקרים ספורים שבהם הכה את הילדים, צבט אותם או העמידם בפניה, גם ללא הוראה ישירה מהנאשם - אך לא מעבר לכך, וזאת משום שידע כי "זה רצון הרב".

110. כאמור, ב"כ המאשימה ביקשה, כי בית-המשפט יפלג את הדיבור באמרותיהם של קוגמן וגבאי, ויקבע ממצאים, לפי סעיף 10א לפקודת הראיות, רק באשר לגרסתם של השניים על מעמדו של הנאשם בקבוצה, ועל שליטתו בחבריה, אך לא בעניין יתר גרסתם, שבה גילו טפח אך כיסו טפחיים על האירועים, והמעיתו בחלקם במעשי ההתעללות, זאת על-מנת לנסות לחלץ עצמם מסיכון של הרשעה במשפטם.

סבורני, כי על מעמדו של הנאשם בקבוצה ועל שליטתו המוחלטת בכל ההתנהלות של הקבוצה והמשפחה, ניתן לקבוע ממצא על יסוד עדויותיהם של האם וחמשת הילדים, שהשתלבו זו בזו, ללא צורך בסיוע הראייתי של פילוג הדיבור בעדויותיהם של השותפים. מכל מקום, אמרות החוץ של קוגמן וגבאי, קרי - עדויותיהם במשפטם בת"פ 157/08, תומכות בעדויותיהם של הילדים ושל אמם, על ההתעללות והאלימות שננקטו כלפי הילדים על-ידי חברי הקבוצה, תחת הנחיותיו והוראותיו של הנאשם, שעמד בראש הקבוצה ושימש לה מנהיג בלתי מעורער.

הרישומים במחברותיו של הנאשם

111. בדירתו של הנאשם, בחדר הקבלה, נתפסו על-ידי החוקרים עדי התביעה שולי מזרחי ועוז מוחה, מחברות עם רישומים בכתב יד. עדת המדינה ציינה בעדותה, כי מדובר ברישומים שנעשו על-ידי הנאשם, וזיהתה את כתב-ידו בהם (ת/12 - החלק ראשון, עד סעיף 20; ת/13; ת/14; ו-ת/15). כן העידה, כי רשמה מפי הנאשם, על-פי הכתבתו, חלק מהרישומים באחת המחברות (ת/12 - החלק השני, החל מסעיף 20). מהרישומים משתקפת המציאות של התנהלות חיי הבית, אגב פעילויות רוחניות הקשורות במעשי ניסים, "תיקונים" והוצאת "שדים" מהילדים, אותם ניסה הנאשם לתאר כמעשי קדושה. הרישומים, לרבות אלו שהוכתבו על-ידי הנאשם לאם, הנם אמרות של הנאשם, המתייחסות, בין-השאר, להתנהלותו, לתפיסת עולמו, לאורח חייו ולמעשים שבוצעו כלפי הילדים. משבחר הנאשם שלא למסור גרסה במשטרה ושלא להעיד בבית-המשפט, נפרשת לפנינו רק גרסתו ברישומים האמורים, שיש בהם תימוכין של ממש לעדויותיהם של הילדים ואמם על מעשי ההתעללות, ואף ראשית הודאה מצד הנאשם בחלק מהמיוחס לו.

במחברת ת/12 התייחס הנאשם, ברישומים שהוכתבו על-ידו לעדת המדינה, ל"תיקונים" שביצע בילדים, ובין-השאר בש' ובא'. בכל הנוגע לא', הכתיב הנאשם לעדת המדינה את הדברים הבאים (כל השיבושים והשגיאות במקור): "מעשה בילד קטן, בן 2.5-3 (א.י.ש) שהיה לו יצר הרע עצום בלי שיעור, למרות הגיל הצעיר שלו. הוא אהב להשחית בצורה נוראית לישפוך שקיות קמח שלמות על הריצפה... ולא הקשיב לאף אחד ועשה עוד הרבה מעשים של חוצפה ומידות רעות... אימו ביקשה ממני שאני יעזור לה להוציא את בנה הקטן מדברים רעים ומשחיתים כדי שיגדל ולא יהיה פרע אדם. במשך כמעט חודש ימים ראיתי את הבן יום יום והשתדלתי רבות לעצור אותו מדרכו הרע, בתיקונים מיחודים המתאימים לנפש הצעיר שלו, למרות שהיא הייתה משחיתה ומופקרת. בנוסף לתיקונים שהילד עבר והתייסר, כי לא היה חפץ בטוב, אלא רצה להמשיך בשחיתות ובהפקרות עשיתי איזה עניין סגולי, שכך קשרתי את היצר הרע שלו. וגם הוספתי לו קמיעה, שביחס עם שתי הדברים האלה הואילו לו מאוד מאוד ונהיה ילד טוב ומבוטל" (כאמור, כל השיבושים במקור; ההדגשות אינן במקור). גם במחברת ת/14 התייחס הנאשם, ברישומים בכתב ידו, לסילוק היצר הרע מהילדים, ובין-השאר רשם "לעשות תיקון ל[מ] שלא יהיה מוחין שלו מבלבלים..." (סעיף 9).

112. הרישומים במחברת ת/13 נעשו על-ידי הנאשם בימים האחרונים של האירועים, בסמוך לחשיפת הפרשה, והועלו בהם "שיחות" רבות שקיים, בדרך של שאלות ותשובות, עם גורם שמימי שכונה על-ידו "המלך". הנאשם התייחס במחברת ל"תיקונים", הוצאת "שדים", מכות, מניעת מזון ומניעת שינה - כאמצעי להוצאת "שדים" מהילדים. ברישומיו, קשר עצמו הנאשם למעשי "התיקונים", לילדים ולאמם; התלבט כיצד עליו לנהוג לאחר הפגיעות הקשות בילדים א' ונ' בחשיפת הפרשה; ו"התייעץ" כיצד לשבש החקירה, ובין-השאר - העברת מסר לעדים וילידים שלא לדבר, השמדת ושריפת ראיות והימלטות מן הארץ.

אביא להלן מקצת מרישומיו של הנאשם, בלשונו, כפי שהונצחו במחברת ת/13 בימים האחרונים של האירועים, החל מיום כ"א באדר א' תשס"ח (27.2.08). הנאשם רשם, כי התייעץ עם "המלך" בנוגע לטקסי קבלה שונים, ובכלל זה ציין הסתייעות באמצעים שונים כמו "כוס" או "נחש נחשת" וכתבת שמות של קדושים. בשיח בדבר אופן הפנייה ל"מלך", ציין כי "לא בכל פעם יש לי ילד לשאול דרכו", ובתשובה רשם: [לשאול] "במבוגר". מעבר לכך, פנה הנאשם ל"מלך" גם בנוגע לילדי המשפחה, ובכלל זה רשם שאלות ותשובות: לשאלה "מה לעשות אם [כך במקור] א' בן מ' כמה מענה אותנו", רשם התשובה "להמשיך לייסרו"; ולפנייה "מה קרה לא' שנתעלף", כתב את המענה "משדים... מפני רעתו". הנאשם אף פנה לאותו גורם שמימי בשאלות נוספות, כגון: "אני רוצה להילחם בשדים שב-א' מה הדרך"; "עשיתי על א' ומדוע לא פעל"; "מה לעשות אם [כך במקור] א' בן מ' כמה שיגעון יש בו ואתמול עשיתי לו הפעולה אם [כך במקור] שריפת האבן ולא הועיל". כמו כן, בשיחות אלו פנה הנאשם ל"מלך" לשם קבלת עצתו כיצד לנהוג בנ', אשר נמסר לטיפול של משפחה בנתיבות שמתכוונת לדווח על מצבו לרשויות. לשאלה שרשם, כיצד לנהוג באחד הילדים, הופיעה התשובה: "לא יתן לו הרבה מכות ויתן לו לרוץ לא יתן לו לאכול הרבה שיהיה צמוד להם ולא לספר לו סיפורים ולשחק איתו". הנאשם הוסיף ורשם במחברתו, כי פנה לשדים שנמצאים בא' וביקש שלא יזיקו, ולאחר מכן רשם שמות של קדושים כדי, כלשונו, "להבעיר ולהלהיב לב האדם וכו' ושמתי אותם על הפלטה חמה". הוא הוסיף וציין, בהקשר אחר, כי במספר הזדמנויות הניח אבנים על פלטה חמה. בהמשך רישומיו במחברת, ביקש את אישורו של "המלך" לשרוף את תמונותיו של נ', שצולמו על-ידי אחד הרופאים או על-ידי שרה ג'רופי. לקראת סופה של המחברת, ציין הנאשם, כי "המצב נרא קשה מאוד... כי א' אין לו הקרא [הכרה] ואם ח"ו ימות..." (השגיאות במקור), ובמענה מפי "המלך" רשם: "אם יהיה עלילה (וימות) אם אתה יודע שזה כך תתארגן לנסוע לחו"ל... או

לישוב לא ידוע או למקום מוסתר". כן כתב הנאשם, כי הוא מבקש את עצתו של "המלך" לנוכח העובדה שהמשטרה "מגיעה"; ובתגובה רשם, מפי אותו גורם שמיימי, כי בנוסף לשריפת התמונות, יש לגרום לרופאים "לשכוח" ולא להפליל את אמם של הילדים. עוד רשם הנאשם כהנחיה מאותו גורם שמיימי, כי על האם לשלם כסף לרופא כדי שיימנע מלנתח את נ'; כי יש לומר לא "לא לדבר"; וכי על הילדים להנחות את א' למסור גרסה לפיה נפגע מפיליה על אבנים. בסופה של המחברת, שאל הנאשם את ה"מלך" האם יש סיכוי שיסתבר, והתשובה שרשם הייתה: "תגיד לילדים לא להגיד עליך כלום לא לשתף אותך".

רישומיו האוטנטיים של הנאשם במחברות, הן אלו בכתב ידו, והן אלו שהוכתבו על-ידו לעדת המדינה, מהווים ראשית הודאה מצדו במעשי ההתעללות והאלימות שנקטו כלפי הילדים, ויש בהם תימוכין וחיזוק של ממש למארג הראיות המפליל שבעדויותיהם של חמשת הילדים ואמם.

התנהלותו של הנאשם בחקירה ובמשפט ונפקותה הראייתית

113. התנהלותו של הנאשם, לאורך כל הדרך, החל מחשיפת הפרשה, המשך בחקירה המשטרתית וכלה בהליך המשפטי, תומכת בגרסאותיהם של הילדים ואמם, ויש בה משום חיזוק, ואף סיוע, לעדויות המפלילות אותו. מדובר הן בשיבוש הנאשם את החקירה ובריחתו מן הארץ - שהנם בגדר התנהגות מפלילה, והן בשתיקתו בחקירה המשטרתית ובהחלטתו שלא להעיד ושלא להשמיע ראיות מטעמו. התנהגות מפלילה, הנה "התנהגות, אשר בהיעדר הסבר "תמים", מצביעה על מעורבותו של הנאשם באחריות לביצועה של עבירה", ויש לה, כראיה נסיבתית, כוח ראייתי עצמאי, שעשוי אף לשמש חיזוק או סיוע במקום שבו הם נדרשים (קדמי, על הראיות, חלק ראשון, 310, תש"ע-2009).

שיבוש החקירה

114. ההלכה הפסוקה מקדמת דנא ראתה בניסיונות להדחת עדים למסירת גרסה כוזבת על האירועים הנחקרים משום התנהגות מפלילה בעלת כוח ראייתי משמעותי לחובת הנאשם, עד כדי סיוע במקום שבו הוא נדרש (ע"פ 793/78 רצאבי נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד לד(2), 757, 769 (1979); ע"פ 437/79 פרנקו נ' מדינת ישראל, פ"ד לד(1) 649, 645 (1979); וע"פ 67/85 עביד נ' מדינת ישראל, פ"ד מ(3) 398, 391 (1986)). כמבואר בהרחבה בפרק העובדתי הסוקר את הליכי החקירה, פעל הנאשם, יחד עם רעייתו רות, לשיבוש החקירה, למן הרגע שבו הגיע לגורמי הרווחה המידע בדבר הפגיעות בנ'. כאמור, הוא בדה גרסת כזב בדבר פגיעתו של נ' בשריפה שפרצה בדירה ברובע היהודי, הנחה את הילדים ויתר חברי הקבוצה למסור גרסה זו, דאג להעביר את הילדים מדירתו בבית"ר לדירה ברחוב דיסקין, והורה להם להימנע מלציין כי התגוררו בביתו, וכן מלהזכיר את שמו. במסגרת התווית "סיפור הכיסוי", אף צוידה ת', כאמור, בפתק שבו נרשם סיפור הכיסוי (ת/68). כפי שכבר נקבע לעיל, השיבוש צלח במשך מספר שבועות, והנאשם ניצל זאת לשם הימלטותו מן הארץ. שיבוש החקירה מצד הנאשם, והדחתו את העדים למסירת גרסה כוזבת על האירועים ולהסתרת כל קשר בינו לבינם, מהווים אפוא התנהגות מפלילה, אשר תומכת בגרסאות עדי התביעה, ואף מהווים סיוע לגבי העדויות הטעונות סיוע, כמו עדות עדת המדינה ועדויות הילדים שנגבו על-ידי חוקר הילדים.

ההימלטות מן הארץ

115. הימלטות מהדין, ובכלל זה בריחה מבוהלת לחו"ל, נתפסת אף היא כהתנהגות מפלילה בעלת כוח ראייתי עצמאי, שיש בה כדי להצביע על תחושת אשם, ולשמש סיוע מקום בו הוא נדרש (ראו והשוו: ע"פ 365/81 אושרי נ' מדינת ישראל, פ"ד לח(1) 113, 128 (1983); בש"פ 1132/91 ג'רבי נ' מדינת

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

ישראל, פ"ד מה(3) 50, 54 (1991); וע"פ 1688/99 הוכברג נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(4) 356, 381 (2002). הנאשם נמלט מן הארץ עם משפחתו ביום 16.3.08, כאמור בתעודת עובד הציבור שהוגשה על-ידי זהבה קדוש. את תוכניתו של הנאשם להימלט מן הארץ אף הנציח הלה בכתב במחברת הרישומים היומיים (ת/13) ובפתק שהשאיר בדירה (ת/42). הוא ברח למדינה שאין לה הסכם הסגרה עם מדינת ישראל, מתוך תקווה שיוכל לשהות שם לבטח. בריחתו של הנאשם מן הארץ עם כל בני משפחתו בסמוך לפתיחת החקירה, מהווה אף היא, אפוא, התנהגות מפלילה, התומכת במארג הראיות המפליל אותו, ומשמשת סיוע לראיות הטעונות סיוע.

שתיקתו של הנאשם בחקירה במשטרה

116. הלכה הפסוקה מורה, כי למרות שנתונה לחשוד הזכות לחסיון מפני הפללה עצמית - לפי סעיף 47(א) לפקודת הראיות ולפי סעיף 2(2) לפקודת הפרוצדורה הפלילית (עדות) - בחירתו בזכות השתיקה בחקירתו, עשויה לשמש חיזוק לראיות המפלילות שהובאו על-ידי המאשימה (ראו: ע"פ 597/88 אנג'ל ואח' נ' מדינת ישראל, פ"ד מו(5) 221, 252 (1979); ע"פ 230/84 חג'בי נ' מדינת ישראל, פ"ד לט(1) 785, 789 (1985); בש"פ 1132/91 בעניין גרבי, לעיל, בעמ' 54; ע"פ 5730/96 גרציאני נ' מדינת ישראל (18.5.98); ע"פ 3575/99 אריה דרעי ואח' נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(2) 721, 766 (2000); וע"פ 1688/99 בעניין הוכברג, לעיל, בעמ' 379). בעניינינו, נחקר הנאשם מספר פעמים על-ידי המשטרה לאחר הסגרתו, ובכל חקירותיו (ת/16(א)-(ו)), שבמהלכן הופנו אליו שאלות והוצגו לו ראיות המפלילות אותו, הפגין שתיקה רועמת ומתריסה, וסירב למסור גרסה ולענות לשאלות. לכך מתווספת העובדה שהנאשם סירב לבקשת חוקריו למסור דוגמאות כתב-יד, לשם השוואת כתב-ידו לרישומים שנמצאו (ראו והשוו: על סירוב לתת דגימות דם, שיער ומנשך שיניים - ע"פ 1688/99 לעיל בעניין הוכברג; וע"פ 517/86 ברוקס נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(3) 441 (1989)). התנהגות זו מהווה אף היא תימוכין לגרסאותיהם של הילדים ואמם.

הימנעותו של הנאשם מלהעיד

117. הימנעותו של נאשם מלהעיד הנה בעלת נפקות ראייתית. כאמור בסעיף 162 לחוק סדר הדין הפלילי, בחירתו של נאשם שלא להעיד במשפטו "עשויה לשמש חיזוק למשקל ראיות התביעה וכן סיוע לראיות התביעה במקום שדרוש להן סיוע", אך לא תשמש סיוע לעדותו של ילד לצורך סעיף 11 לחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים) או לצורך סעיף 20(ד) לחוק הליכי חקירה והעדה של אנשים עם מוגבלות (קדמי, על הראיות, לעיל, בעמ' 309-305). הוראת סעיף 162 לחוק סדר הדין הפלילי מבטאת את הכרוסום בזכות השתיקה במשפט עצמו, שכן בבית-המשפט - מקום בו מתחייב הסבר מצד נאשם לראיות התביעה שהובאו נגדו והוא סוכר את פיו - ניתן לראותו כמי שחפץ להסתיר דבר-מה, או כמי שאין לו הסבר למארג הראיות המפלילות אותו (פ"ח (י-ם) 816/05 מדינת ישראל נ' זוזיאשווילי (23.2.06), בפסקה 125). בדרך-כלל מייחסים בתי-המשפט לשתיקת נאשם במשפט "חיזוק משמעותי" לראיות התביעה, זאת מטעמים ה"נעוצים בשכל הישר; אדם הנאבק על חפותו, יתכבד וימסור את גרסתו" (ע"פ 7637/05 שלמה יוסף נ' מדינת ישראל (7.5.07)). עם זאת, בית-המשפט אינו מחויב לייחס משקל ראיית לשתיקת נאשם, וסוגיית משקלה של השתיקה נתונה לשיקול דעתו של בית-המשפט בהתאם למכלול הראיות ולהתרשמותו מהתנהגות הנאשם (דנ"פ 5776/07 קייס נ' מדינת ישראל (22.10.07); רע"פ 4142/04 מילשטיין נ' התובע הצבאי הראשי (14.12.06); וע"פ 115/82 מועדי נ' מדינת ישראל, פ"ד לח(1) 197, 233-234 (1984)). בעניינינו, להימנעותו של הנאשם מלהעיד במשפט, משקל מפליל מוגבר, ובפרט לנוכח העובדה שבחקירותיו במשטרה, סירב למסור גרסה והצהיר בפני החוקרים, כי את כל שיש

לו לומר, ישמיע במשפט (ת/36(א)). על-כן, הימנעותו של הנאשם ממסירת עדות מהווה חיזוק למכלול עדויות התביעה, ואף סיוע לעדותה של עדת המדינה.

התנהלותו של הנאשם במהלך המשפט

118. התנהלות הנאשם במהלך המשפט, עת החליט שלא לחקור את עדי התביעה ושלא להשמיע עדים מטעמו, אשר תוארה בהרחבה בחלק הראשון של הכרעת-הדין, מהווה תימוכין נוספים למארג הראיות המפליל אותו. כפי שנקבע לעיל, הנאשם היה מודע לאורך כל הדיונים למשמעות התנהלותו יוצאת-הדופן. הוא בחר בה והוביל אותה, כאשר הוא מודע היטב להשלכותיה, אשר הובהרו לו פעם אחר פעם הן בבית-משפט זה והן בבית-המשפט העליון בע"פ 2936/10. לא הייתה כל סיבה עניינית להתנהלות האמורה, שהייתה בה התרסה כלפי מערכת המשפט, ואשר נבעה משיקולים זרים של ניסיון לסכל את ההליך השיפוטי. לא ראיתי מקום בנסיבותיו של תיק זה לראות בהימנעות מחקירת העדים משום הסכמה מצד ההגנה לתוכן עדותם, ועל-כן ההכרעה העובדתית נעשתה על-רקע בחינת אמינותן ומשקלן של הראיות, מתוך הנחה שהנאשם חולק עליהן. יחד עם זאת, יש לראות בהתנהלותו של הנאשם, בהימנעות מחקירת עדים ומהבאת ראיות, משום תימוכין למארג הראיות המפלילות.

סיכום המארג הראייתי

119. לפני בית-המשפט הובא מארג של ראיות המפלילות את הנאשם, יחד עם חברי הקבוצה, בביצוע מעשי אלימות והתעללות בילדים. מארג זה נסמך על עדויותיהם של שלושת הילדים, ש' מ' ות', עדויות הילדים הקטנים לפני חוקר הילדים ועדות עדת המדינה. לעדויות אלו נתווספו ראיות תומכות ומסייעות רבות, ובכללן - העדויות על מצבו של נ' כאשר הועבר למשפחת ג'רופי; העדויות על האירוע שבו הוזעק רכב הסיור של היישוב בית"ר לאזור ביתו של הנאשם, בעקבות הוצאתו של אחד הקטנים למרפסת הדירה, במזג אוויר קר בשעות הלילה; הממצאים שנתפסו בדירת הנאשם, וביניהם חפצים ששימושו לביצוע מעשי האלימות, כמו פטישים, מקלות, אזיקונים ובקבוקי עראק; העדויות על מצבם הנפשי הקשה של הילדים; והראיות הרפואיות על הפגיעות בילדים. העדויות הרפואיות מאששות את גרסאות הילדים על מעשי ההתעללות והאלימות שתוארו על ידם, שכן המומחים מצאו בגופם של הקטנים, בנוסף לפגיעה האנושה בא' והפגיעה הקשה בנ', גם נגעים של שברים, פציעות וכוויות, כמו גם סימנים המעידים על כפיתות בידים, וחיוו דעתם, על-רקע מהות הפגיעות, ריבויין, אופיין ומיקומן, כי מדובר בפגיעות מכוונות, שאינן תאונתיות. חיזוקים נוספים לעדויותיהם של הילדים והאם, על מעשי האלימות והתעללות, נמצאו ברישומים שערך הנאשם במחברתו, שיש בהם ראשית הודאה בביצוע "תיקונים" בילדים, וכן בהתנהלותו - שהייתה בה משום התנהגות מפלילה - אשר באה לידי ביטוי בשיבוש החקירה, בהדחת אנשי הקבוצה והילדים למסור גרסה כוזבת שתרחיק אותם מהאירועים, בהימלטות מן הארץ, בשתיקה בחקירה ובהימנעות מלהעיד במשפט.

120. כפי שנקבע לעיל, בדיון שסקר את הראיות, גרסאותיהם המפלילות של חמשת הילדים ושל האם היו מהימנות, וזכו לסיוע ותימוכין במכלול הראיות הנוספות. כל הילדים העלו גרסה דומה על האלימות וההתעללות שחוו לאורך זמן. הם מסרו תיאורים מפורטים של מעשי האלימות וההתעללות, שכללו, בדרך כלל, גם את האינטראקציות בין המעורבים השונים ואת הדינמיקה של התנהלות האירועים והתפתחותם. עדויותיהם משתלבות אחת בשנייה, ובמכלול הראייתי. כפי שכבר נקבע, כל אחד מהעדים תיאר את האירועים מזווית ראייתו שלו - בין כקורבן, בין כעד הצופה מהצד, ובין שותף בעל כורחו להתעללות. לכל אחד מהם הייתה יכולת שונה לקלוט את הסיטואציות ואת התרחשותן, ולדלות לאחר מכן את האירועים

מזכירנו לצורך שיחזורם, בתהליך איטי של התפכחות ועיבוד הטראומות - הכל בהתאם לגילו, לכושרו הקוגניטיבי, ליכולתו הוורבאלית, לעצמת החוויות ולהשפעת שיבוש החקירה עליו. את ההבדלים בתיאורים שמסרו הילדים אודות פרטי האירועים, ניתן גם להבין, כפי שצוין בהרחבה לעיל, על-רקע העובדה שמדובר בביצוע מעשי אלימות והתעללות שחזרו על עצמם דרך קבע, לאורך זמן, על-ידי מספר אנשים פוגעים כלפי מספר קורבנות, ולא כל אירוע שמתאר ילד אחד הנו האירוע עליו העיד מי מאחיו. גרסאותיהם האמינות של העדים - הילדים והאם - המשתלבות זו בזו, המחזקות אחת את השנייה, והנתמכות כאמור בראיות נוספות, יוצרות תמונה ברורה על מסכת האלימות וההתעללות הקשה והאכזרית שנגקטה לאורך זמן כלפי הילדים, על-ידי הנאשם וחברי הקבוצה, במסגרת "תיקונים" שבוצעו בילדים במציאות הזויה של עולם עם "מזיקים" ו"שדים" - הכל כמתואר בעדויות.

ביצוע בצוותא של העבירות

המסגרת המשפטית

121. המאשימה מבקשת לבסס את הרשעתו של הנאשם, בכל מעשי ההתעללות והאלימות שנגקטו כלפי הילדים, על דיני השותפות, בראותה אותו כמבצע עיקרי בצוותא של כל העבירות. אפנה תחילה לסקירת המסגרת הנורמטיבית של דיני השותפות, ובהמשך - ליישום הדין על האירועים הנדונים.

אחריותם של הצדדים השותפים לעבירה רבת-משתתפים, מוסדרת בסעיפים 29 עד 31 לחוק העונשין. ההבחנה העיקרית הנה בין שותפים ישירים לבין שותפים עקיפים. השותפים הישירים נוטלים חלק בביצוע העיקרי של העבירה, ואלו הם המבצעים בצוותא או המבצעים באמצעות אחר (סעיף 29 לחוק); ואילו השותפים העקיפים נוטלים חלק עקיף בביצוע העבירה, ואלו הם המסייעים והמשדלים (סעיפים 30 ו-31 לחוק). ההבחנה בין צורות השותפות - הישירה והעקיפה - היא פונקציונאלית, ונעשית על-פי התפקיד השונה שיש לשותפים השונים בהגשמת המזימה העבריינית (ע"פ 2769/95 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(3) 388, 401 (1997)); וכן ראו על ההבחנות שבין השותפים הישירים לשותפים העקיפים: ש"ז פלר, יסודות בדיני עונשין, כרך ב', עמ' 179 ו-186 (תשמ"ז).

סעיף 29 לחוק העונשין קובע, כי "מבצע עבירה" הוא "לרבות מבצעה בצוותא"; וממשיך ומורה: "המשתתפים בביצוע עבירה תוך עשיית מעשים לביצועה, הם מבצעים בצוותא, ואין נפקה מינה אם כל המעשים נעשו ביחד, או אם נעשו מקצתם בידי אחד ומקצתם בידי אחר".

122. המבצעים בצוותא מצויים בראש מדרג השותפים בעבירה רבת-משתתפים. הם פועלים כגוף אחד לביצוע המשימה העבריינית, מהווים יחדיו יד-אחת השולטת על הביצוע וכל אחד מהם הוא חלק מהמשימה העבריינית עצמה (ע"פ 4389/93 מרדכי נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(3) 239, 250 (1996)). כפי שנפסק, "החוק רואה במבצעים בצוותא גוף אחד, הפועל באמצעות זרועות שונות. פעולתה של כל זרוע משויכת לגוף כולו, לכל אחד ממשתתפיו" (ע"פ 2796/95 בעניין פלוני, לעיל, בעמ' 402).

היסוד הנפשי של המבצע בצוותא, הנו היסוד הנפשי הנדרש לביצוע העבירה המושלמת, לרבות כוונה מיוחדת, ככל שזו נדרשת ביסודות העבירה. היסוד העובדתי מתאפיין ב"מבחן השליטה". על-פי מבחן זה, המבצע בצוותא הוא גורם פנימי לביצוע, השולט - יחד עם אחרים - על הפעילות העבריינית כולה. על מהותו של מבחן השליטה הפונקציונאלי עמד כב' הנשיא ברק בע"פ 2796/96 בעניין פלוני, לעיל: "המאפיין את המבצע בצוותא שהוא אדון לפעילות העבריינית. בידי השליטה הפונקציונלית-מהותית ביחד עם המבצעים בצוותא האחרים, על העשייה העבריינית. הוא חלק מהחלטה משותפת

לביצוע העבירה. הוא חלק מהתוכנית הכוללת להגשמת הפעולה העבריינית האסורה. הוא פועל עם המבצעים בצוותא האחרים, כך שכל אחד מהם שולט - יחד עם האחרים - על הפעילות כולה. מעמדו ביחס להחלטה לביצוע העבירה הוא של איש 'פנים'. תרומתו היא 'פנימית' חלקו הוא מהותי להגשמת התוכנית המשותפת" (לעיל, בעמ' 403; וכן ראו: ע"פ 3353/03 עמר עבדל האדי סלימאן נ' מדינת ישראל(5.9.05)).

על המאפיין את הביצוע בצוותא כפעילות יחדיו, ביד אחת, השולטת על הביצוע, עמד גם פרופ' קרמניצר במאמרו, "המבצע בדיני עונשין - קווים לדמותו", פלילים א', 65, 73 (תש"ן): "לכל אחד מן המבצעים ביחד יש שליטה יחד עם האחרים על התפתחות העניינים ... כל אחד מהם פועל עם חברו ובאמצעות חברו. לכן, גם יש לראות כל אחד מהם כאילו ביצע במו ידיו את כל מה שבוצע במו ידיו או ביד האחרים...".

123. בפסיקה אף הוצע מבחן נוסף, שכונה "המבחן המשולב", שניתן להיעזר בו במצבים שבהם הכרעה על-פי "מבחן השליטה" אינה ברורה (דנ"פ 1294/96 בעניין משולם, לעיל). את המבחן המשולב ניתן לשלב, כאבן-בוחן נוספת, במערכת השיקולים שינחו את בית-המשפט בבדיקת נסיבותיו של כל מקרה נדון. על-פי המבחן המשולב, מבצע עיקרי הוא זה אשר תרומתו לאירוע עברייני רב-משתתפים מתבטאת בהתנהגות - אקטיבית או פאסיבית - וביחס נפשי, שמקנים לו, בלבד או ביחד עם האחרים, את המעמד של העשייה. השילוב בין ההתנהגות בפועל והיחס הנפשי לעבירה הוא שייתן ביטוי למהות הפונקציונאלית של תרומתו העיקרית הישירה של אדם לאירוע העברייני רב-המשתתפים. על-פי המודל, ככל שהיסוד הנפשי של עושה העבירה ניכר יותר, ומידת העניין שלו בביצועה רב יותר, ניתן להסתפק בדרגה נמוכה יותר של היסוד העובדתי, ולהיפך (ראו פרשת משולם, שם, עמ' 6-25). אחת הנגזרות של הכלל האמור הנה, כי מקום שבו לא מתעורר כל ספק ביחס להיות העבריין בעל מחשבה פלילית הנדרשת לשכלולה של העבירה המתוכננת, נושא הוא באחריות כמבצע בצוותא, אף אם תרומתו הפיזית לביצועה אינה גדולה מזו של מסייע (השוו: ע"פ 3390/98 רוש נ' מדינת ישראל, פ"ד נג(5), 871 (1999); וע"פ 3596/93 אבו סרור נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(2) 481 (1998)).

השתתפות בביצועה של עבירה, כביצוע עיקרי בצוותא, אינה מחייבת נטילת חלק בעשייה הפיזית של מעשה העבירה גופו, ויכולה היא לבוא לכלל ביטוי בתכנון הביצוע ובניהול הפעילות העבריינית (ע"פ 2801/95 קורקין נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(1) 791, 802 (1998); וע"פ 4503/99 אפרים נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(3) 604, 618-619 (2001)). מטעם זה נפסק, כי נוכחות בזירת עבירה אינה מהווה תנאי להטלת אחריות על מבצע עיקרי, היכול לשלוט בתוכנית העבריינית ב"שלט רחוק" גם ללא נוכחות בזירת האירוע או בקרבתה (דנ"פ 1294/96 בעניין משולם, לעיל, בעמ' 30).

124. ומכאן למסייע. המסייע הוגדר בסעיף 31 לחוק העונשין כדלהלן: "מי אשר, לפני עשיית העבירה או בשעת עשייתה, עשה מעשה כדי לאפשר את הביצוע, להקל עליו או לאבטח אותו, או למנוע את תפיסת המבצע, גילוי העבירה או שללה, או כדי לתרום בדרך אחרת ליצירת תנאים לשם עשיית העבירה, הוא מסייע".

המסייע הנו גורם חיצוני, שותף עקיף, המדורג נמוך יותר במדרג שותפי העבירה. המסייע מצוי מחוץ למעגל הפנימי של מבצעי העבירה, הוא אינו נוטל חלק בהחלטות הקשורות לביצוע העבירה ואין הוא שולט בה (ע"פ 4389/93 בעניין מרדכי, לעיל, בעמ' 251). תרומתו למשימה העבריינית הנה חיצונית לביצוע העבירה, ומשנית בלבד. היא באה לידי ביטוי במעשי עזר, הנפרדים ממעשיהם של העבריינים

העיקריים המבצעים את העבירה, ואשר מסייעים בכך שיוצרים, בדרך זו או אחרת, תנאים לביצוע העבירה על ידי המבצעים העיקריים (ע"פ 2976/95 בעניין פלוני, לעיל, עמ' 405; מ' גור אריה, "הצעת חוק העונשין (חלק מקדמי וחלק כללי) התשנ"ב-1992", משפטים כ"ד, 9, 42 (1994)).

האבחנה בין השותפות הישירה לבין השותפות העקיפה אמורה להיות לא קלה במקרים הגבוליים, דהיינו - ככל שמתרחקים מ"גרעין" ההגדרה אל עבר "אזור האפולוית היחסית" שלה (ע"פ 2796/95 בעניין פלוני, לעיל, בעמ' 406) או "לתחום האפור" שבין הביצוע העיקרי לסייע (ע"פ 4188/93 לוי נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(1) 539, 559 (1995)). האבחנה במקרים קשים כאלו תוכרע על-פי נסיבותיו של כל מקרה ומקרה (על האבחנה בין השותפים השונים, ראו: ע"פ 3353/03 בעניין סלימאן, לעיל; מ' גור אריה, "צורות של ביצוע עבירה פלילית", פלילים א, 29 (תש"ן)).

מעמדו של הנאשם בחבורה ואחריותו למעשים שבוצעו כלפי הילדים כמבצע עיקרי

125. הנאשם - כמי שעמד בראש הקבוצה ושימש כמנהיגה הרוחני - נטל על עצמו את האחריות לחינוכם של הילדים. באשר לאופי החינוך, טען הנאשם באוזני האם ובאוזני חברי הקבוצה, כי יש לבצע בילדים "תיקונים" בכדי לסייע להם ולהוציא מקרבם "מזיקים". תיקונים אלו כללו מעשי אלימות והתעללות קשים, שבוצעו הן על-ידי והן על-ידי חברי הקבוצה אשר הופקדו על "חינוכם" של הילדים - הכל על-פי הנחיותיו והוראותיו. כפי שנקבע לעיל, המעשים כללו: הכאות, טלטולים עזים של הראש, כפיתות באזיקים ובחבלים, כבילות בתוך מזוודה, שריפת איברים, העמדה ממושכת, מניעת אוכל ושינה, האכלה בצואה, גרימת כוויות ופציעות, וכן מעשי אלימות והתעללות אחרים. במוקד ההתעללות היו בעיקר שלושה ילדים: ש', נ' וא'. כפי שיובהר להלן, המסקנה העולה ממכלול הראיות הנה, כי הנאשם אחראי, כמבצע בצוותא, לכל מעשי האלימות וההתעללות בקטינים, בין אלו שבוצעו על-ידו, ובין אלו שבוצעו על-ידי חסידיו.

126. בתקופת המגורים של הקטינים ואמם בבית"ר, שבמהלכה בוצעו מרבית מעשי ההתעללות והאלימות, הסתופפו בדירת הנאשם, בת שלושה חדרי שינה, שבעה-עשר אנשים - שישה מבוגרים ואחד-עשר ילדים: הנאשם, אשתו רות וילדיהם; חסידיו של הנאשם - קוגמן, מסקאלצ'י וגבאי; ועדת המדינה עם שמונת ילדיה. במהלך תקופה זו שהה הנאשם בבית ברוב שעות היממה, יחד עם חסידיו ועם הקטינים. רוב הילדים, נפגעי העבירות, לא פקדו מסגרות חינוכיות, למעט שלושה מהם - ח"ר, י' ות', שיצאו מהדירה ללימודים בשעות היום באורח בלתי סדיר. כאשר יצא הנאשם מהבית, יצאו עמו, בדרך כלל, גם חברי הקבוצה והקטינים. הנאשם שימש כמנהיג הבלתי מעורער של הקבוצה, והתנהלות בני הבית, בכל סדר היום, נעשתה על-פי הוראותיו והנחיותיו. אנשי הקבוצה הבוגרים אימצו דפוס חיים של שותפות אידיאולוגית ופעילות משותפת בכל ענייני הבית. הם העריצו את הנאשם הערצה עיוורת, כמי שיש לו כוחות עליונים על-טבעיים, אשר יודע להנחותם לדרך הנכונה, וראו בו "מלך", "צדיק" ו"קדוש", שאין לערער על מהלכיו. על-רקע זה הם סגדו לו, סרו למרותו, צייתו לדבריו וניסו לרצותו ככל הניתן. הם נהגו כלפיו כמשרתים כלפי אדונם, והוא שלט בהם ובבני הבית ללא מיצרים. כל שהתרחש בבית נעשה על-פי הוראותיו והנחיותיו של הנאשם והיה על דעתו.

127. מעשי ההתעללות ותקיפת הילדים בוצעו בפעילות עבריינית משותפת של הנאשם ושלושת חברי הקבוצה, אשר חברו יחדיו למטרה אותה הגה ויזם הנאשם - לפגוע בילדים ולהתעלל בהם, במסגרת ביצוע "תיקונים" להוצאת "מזיקים" מקרבם. פעילות עבריינית משותפת זו, החלה עוד בתקופת מגורי המשפחה ברובע היהודי, נמשכה כלפי ש' בעת לימודיו בישיבה שניהל הנאשם ברחוב שרי ישראל, והתעצמה לאחר מעבר הילדים והאם לביתו של הנאשם בבית"ר. לא מדובר אך בהצטרפות ספונטנית

לביצוע מעשים, או בנוכחות מקרית של מי מהמעורבים בשעת מעשה, אלא בחבירה מתוכננת ושיטתית לביצוע "תיקונים" בילדים, באמצעות מעשי התעללות ואלימות, כדרך "חינוך" לאורך תקופה. במסגרת התוכנית העבריינית, חפצו כל חברי הקבוצה במעשים, נטלו יוזמות בביצועם והחליפו תפקידים בהוצאתה אל הפועל. כל אחד מחברי הקבוצה, ובכלל זה הנאשם, ידע על המעשים האלימים שבוצעו בקטינים על-ידי מי מחבריו, שכן המעשים בוצעו בד' אמות הדירה הקטנה שבה שהו, נצפו בדרך כלל על-ידי כל חברי הקבוצה, ואותות המעשים - סימני ההתעללות והפגיעות האלימות - ניכרו לעיני כל.

הנאשם עמד בראש ההיררכיה של הפעילות העבריינית המשותפת האמורה. הוא שימש כמנהיגה וכרוח החיה של החבורה העבריינית ששמה לה מטרה להתעלל בילדים ולפגוע בהם, בגדרם של "תיקונים" שהחליטה לבצע בהם. הוא הגה ויזם את מעשי האלימות והתעללות, ורתם את חברי הקבוצה להצטרף לתוכניתו ולהוציאה אל הפועל. הוא הנחה על בסיס קבוע את חסידיו, אשר הופקדו על-ידו על "חינוכם" של הילדים, כיצד לבצע את "התיקונים", ואף הדגים להם את האופן לעשות זאת.

הנאשם נטל תפקיד פעיל במעשי האלימות והתעללות, בין בביצועם בפועל, ובין במתן הוראות לחברי הקבוצה לבצעם; ובנוכחותו נעשו חלק ניכר ממעשי ההתעללות והאלימות על-ידי חסידיו. הוא נכח בדירה - זירת מרבית מעשי ההתעללות; היה מודע למעשים שבוצעו על-ידי חברי הקבוצה כלפי הקטינים באופן קבוע ומתמשך; קיבל דיווח מחסידיו על מעלליהם כלפי הקטינים וחיצק את ידיהם להמשיך במעשיהם.

ההנחיות וההוראות שנתן הנאשם לחברי הקבוצה, בכל הנוגע לטיפול בילדים באמצעות "תיקונים", כללו, בין-השאר: מכות, ובכלל זה באמצעות חפצים, מקלות ופטישים; חבטות בכל חלקי הגוף, לרבות בראש; טלטולים ממושכים של הראש בחוזקה; גרימת חבלות, פציעות וכוויות; כפיתה באזיקים, ובכלל זה בתוך מזוודה; מניעת שינה ומזון; העמדה ממושכת, לרבות בקור וללא בגדים; האכלה בצואה והשקיה בעראק.

128. סיכומם של דברים: בנסיבות האמורות יש לראות בנאשם מבצע עיקרי בצוותא של כל עבירות האלימות והתעללות שבוצעו על-ידי חברי הקבוצה כלפי הילדים. הוא ניצב בראש הקבוצה העבריינית, שימש כאב הרוחני של העבירות אותן יזם, ונשא בתרומה פנימית מרכזית לביצוע העברייני (ראו והשוו: ע"פ 1264/96, בעניין משולם, לעיל, בעמ' 49). על-כן, אחראי הנאשם לכל עבירות האלימות והתעללות שבוצעו בילדים: הן אלו שבוצעו פיזית על-ידו; הן אלו שבוצעו על-ידו יחד עם מי מחסידיו; הן אלו שבוצעו על-ידי מי מחברי הקבוצה על-פי הוראתו הישירה; והן אלו שנעשו, אף שלא בנוכחותו, במסגרת הנחיותיו והוראותיו הכלליות, ברוח ההתעללות והאלימות שהתווה לחסידיו בכל הנוגע לטיפול בקטינים.

העבירות - המסגרת המשפטית

עבירת התעללות בקטין - לפי סעיף 368 לחוק

129. העבירה לפי סעיף 368 לחוק, של התעללות בקטין או בחסר ישע, מורה כדלהלן: "העושה בקטין או בחסר ישע מעשה התעללות גופית, נפשית, או מינית, דינו - מאסר שבע שנים; היה העושה אחראי על הקטין או חסר ישע, דינו - מאסר תשע שנים". לנאשם יוחסה העבירה בנסיבות המחמירות של החלופה האחרונה.

מדובר בעבירה התנהגותית שאינה מותנית בתוצאה של גרימת חבלה או נזק (ע"פ 5224/97 מדינת ישראל נ' שדה אור, פ"ד נב(3) 374, 383-384 (1998)). ההתנהגות האסורה שבמעשה העבירה מאופיינת במונח "התעללות", כאשר זו יכול שתהא גופנית, נפשית או מינית. המונח התעללות פורש בפסיקה על-רקע תכליתו של סעיף 368 לחוק, שהנה להגן על קטינים וחסרי ישע מפני הפגיעות שהם חשופים להן. הגם שהמושג לא הוגדר בחוק, נפסק כי, ככלל, "התעללות" מתייחסת למקרים שמחמת אופיים וטיבם - המצפון והרגש אינם מאפשרים להתייחס אליהם כאל מקרי תקיפה בלבד", וכי איפיון ההתעללות הוא ב"התנהגות הטומנת בחובה אכזריות, הטלת אימה או השפלה", כמו גם ביזוי ודיכוי, שיכול שיבוא לידי ביטוי בסדרת מעשים או אף במעשה חד-פעמי, ובכלל זה מעשים בעלי פוטנציאל חמור במיוחד של פגיעה פיזית או נפשית בקורבן, כאשר בדרך כלל יימצא המתעלל בעמדת כוח ומרות כלפי קורבנו (ע"פ 4596/98 פלונית נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(1) 145, 168 (2000); ע"פ 1752/00 נאקש נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(2) 72, 80 (2000); וע"פ 4698/06 פלוני נ' מדינת ישראל(24.9.07)).

העבירה כוללת רכיב נסיבתי בדבר היות נפגע העבירה קטין או חסר ישע. קטין הוא מי שטרם מלא לו שמונה-עשרה שנים, כאמור בסעיף 34כד לחוק; וחסר ישע, כהגדרתו בסעיף 368 לחוק הנו "מי שמחמת גילו, מחלתו או מוגבלותו הגופנית או הנפשית, ליקויו השכלי או מכל סיבה אחרת, אינו יכול לדאוג לצרכי מחייתו, לבריאותו או לשלומו".

רכיב נסיבתי נוסף, הנכלל בנסיבות המחמירות שצוינו בסיפא של סעיף העבירה, מתייחס להיות התוקף "אחראי על הקטין או על חסר הישע". המונח האחרון מוגדר בסעיף 368 לחוק בחלופה שבסעיף קטן (1) כ"הורה, או מי שעליו האחריות לצרכי מחייתו, לבריאותו, לחינוכו או לשלומו של קטין או של חסר ישע - מכוח דין, החלטה שיפוטית, חוזה מפורש או מכללא, או מי שעליו האחריות כאמור לקטין או לחסר ישע מחמת מעשה כשר או אסור שלו". סעיף זה, בדומה לסעיף 322 לחוק העונשין הדין באחריות כלפי חסרי ישע, חל לא רק על מי שחלה עליו אחריות מכח דין, או מכח חוזה, כלפי הקטינים או חסרי הישע, אלא גם על כל אדם שבהתנהגותו מעמיד עצמו במצב שבו מתחייבת אחריותו כלפי הקטין או חסר הישע. האחריות כלפי הקטין חלה גם על מי שמתגורר עם הקטין, או נמצא עמו דרך קבע, זאת כאשר מתקיימים ביניהם יחסי תלות ומרות. מגמת המחוקק הייתה להרחיב את האחריות כלפי הקטינים וחסרי הישע, מפני כל מי שיש בכוחו לפגוע בהם, גם לסיטואציות שבהן האחריות נעוצה במעשה כשר או מעשה אסור (להיקף תחולתה של ההגדרה ראו: קדמי, על הדין בפלילים, חלק שלישי, 1973-1974, תשס"ו-2006; וע"פ 1752/00 בעניין נאקש, לעיל, בעמ' 78).

היסוד הנפשי הנדרש בעבירה לפי סעיף 368 לחוק, שהנה כפי שצוין עבירה התנהגותית, הוא מחשבה פלילית; ודי, על-כן, שמתקיימת מודעות לטיב ההתנהגות ולקיום הנסיבות הרלבנטיות הקבועות בצדה של העבירה.

העבירות של תקיפת קטין או חסר ישע לפי סעיף 368 לחוק

130. העבירה של תקיפת קטין או חסר ישע, לפי סעיף 368 לחוק מורה כדלהלן:

"(א) התוקף קטין או חסר ישע וגורם לו חבלה של ממש, דינו - מאסר חמש שנים; היה התוקף אחראי על הקטין או על חסר הישע, דינו - מאסר שבע שנים.

(ב) נעברה עבירה לפי סעיף קטן (א) ונגרמה לקטין או לחסר הישע חבלה חמורה, דינו של התוקף - מאסר שבע שנים; ואם היה התוקף אחראי על הקטין או חסר הישע דינו - מאסר תשע שנים.

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

(ג) לעניין סעיף זה "חבלה" - בין גופנית בין נפשית".

הנאשם הואשם, כאמור, בשורה של עבירות של תקיפת קטין, הן לפי סעיף 368ב(א) סיפא לחוק, והן לפי סעיף 368ב(ב) סיפא לחוק. מדובר בעבירות מיוחדות של תקיפה, הכוללות תוצאה, כאשר היסודות של העבירות זהים, למעט הרכיב התוצאתי. היסוד העובדתי של העבירה, בחלופה של הנסיבות המחמירות שיוחסה לנאשם בשתי עבירות, כולל מעשה עבירה של "תקיפה", רכיב נסיבתי של היות נפגע העבירה קטין או חסר ישע, רכיב נסיבתי נוסף של היות התוקף אחראי על הקטין או על חסר הישע, וכן רכיב תוצאתי - של גרימת חבלה של ממש בעבירה לפי סעיף 368ב(א) לחוק, ושל גרימת חבלה חמורה בעבירה לפי סעיף 368ב(ב) לחוק.

בכל הנוגע למעשה של תקיפה, המשותף לשתי העבירות האמורות, הרי שמשמעות המעשה מוגדרת בסעיף 378 לחוק, הקובע לאמור: "המכה אדם, נוגע בו, דוחפו או מפעיל על גופו כוח בדרך אחרת, במישרין או בעקיפין, בלא הסכמתו או בהסכמתו שהושגה בתרמית - הרי זו תקיפה; ולעניין זה, הפעלת כוח - לרבות הפעלת חום, אור, חשמל, גז, ריח או כל דבר או חומר אחר, אם הפעילו אותם במידה שיש בה כדי לגרום נזק או אי נוחות".

על הרכיב הנסיבתי הראשון המשותף לשתי העבירות, בדבר היות נפגע העבירה קטין או חסר ישע, ועל הרכיב הנסיבתי השני המשותף לשתי העבירות, הנכלל בנסיבות המחמירות שצוינו בסיפא של שני הסעיפים, המתייחס להיות התוקף "אחראי על הקטין או על חסר הישע" - כבר עמדתי לעיל, בדיון בעניין יסודות העבירה של התעללות בקטין, לפי סעיף 368ג לחוק.

הרכיב התוצאתי בעבירה לפי סעיף 368ב(א) לחוק, מתייחס לגרימת "חבלה של ממש" לנפגע העבירה, והרכיב התוצאתי בעבירה לפי סעיף 368ב(ב) לחוק, עניינו הסבת "חבלה חמורה" לנפגע. סעיף 368ב(ג) קובע, כאמור: "לעניין סעיף זה 'חבלה' - בין גופנית ובין נפשית". בכך מרחיב הסעיף את ההגדרה הבסיסית של "חבלה" שבסעיף 34כד לחוק, שאופיינה כ"מכאוב, מחלה או ליקוי גופניים, בין קבועים ובין עוברים".

על מהות הרכיב התוצאתי של חבלה "של ממש", בזיקה לסעיף 368ב(א) לחוק, ניתן ללמוד מהפירוש שניתן על-ידי הפסיקה לעבירת תקיפה הגורמת חבלה של ממש - לפי סעיף 380 לחוק. המונח "חבלה של ממש" בזיקה לעבירה האחרונה זכה לפירוש מרחיב בפסיקה, ומשמעותו - שתהא זו פגיעה גופנית "מוחשית" כלשהי, להבדיל מפגיעה חסרת משמעות ונטולת ביטוי "מוחשי" (קדמי, על הדין בפלילים, לעיל, בעמ' 1522).

בכל הנוגע לרכיב התוצאתי של "חבלה חמורה", בהקשר לסעיף 368ב(ב) לחוק, תחול הגדרת המונח "חבלה חמורה" שבסעיף 34כד לחוק, המורה כי מדובר ב"חבלה העולה כדי חבלה מסוכנת, או הפוגעת או עלולה לפגוע קשות או לתמיד בבריאות הנחבל או בנוחותו או המגיעה כדי מום קבע, או כדי פגיעת קבע, או פגיעה קשה באחד האיברים, הקרומים או החושים החיצוניים או הפנימיים", וכן ההרחבה שבסעיף 368ב(ג) לחוק, המחילה את החבלה גם על פגיעה נפשית. באשר להגדרת המונח "חבלה חמורה" בסעיף 34 לחוק, כבר נפסק, כי הדבר "אינו מחייב גרימת נזק תמידי, וכי גם 'נזק חמור' או 'נזק רציני' לבריאות או לנוחות של קורבן העבירה, כמו גם צלקת שרישומה ניכר במשך מספר שבועות או חודשים, או כאבים עזים - נכלל במושג האמור" (ע"פ (י-ם) 920/97 ישראל לדרמן נ' מדינת ישראל (8.10.97); ת"פ (י-ם) 4327/96 מדינת ישראל נ' ישראל לדרמן; וכן ראו: ע"פ 476/72 טרטקובסקי נ' מדינת ישראל, פ"ד כז(1), 376, 381 (1973); וע"פ 295/77 שמור נ' מדינת ישראל, פ"ד לב(1) 332,

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

335 (1977)). כן הובהר בפסיקה, כי לא נדרש שתיגרם פגיעה קשה בבריאותו או בנוחותו של הנפגע, וכי די בכך שהחבלה שנסבה לנפגע, למצער, עלולה לפגוע קשות בבריאותו (ע"פ 4267/09 עזאזמי נ' מדינת ישראל (9.11.09)).

בכל עבירה תוצאתית, יש להוכיח קשר סיבתי בין החבלה ובין מעשה התקיפה, הכולל הן קשר סיבתי עובדתי והן קשר סיבתי משפטי (קדמי, על הדין בפלילים, לעיל, בעמ' 1296).

באשר ליסוד הנפשי של העבירות לפי סעיף 368ב, נדרשת מחשבה פלילית, כאמור בסעיף 20 לחוק העונשין, דהיינו: מודעות לכל רכיבי היסוד העובדתי - לטיב הפיזי של ההתנהגות, להתקיימות הנסיבות ולאפשרות גרימת התוצאה; ובאשר לתוצאה - די בהלך נפש של פיזיות, שמשמעה אדישות לאפשרות התרחשות התוצאה, או קלות דעת בנטילת סיכון בלתי סביר לאפשרות גרימתה, מתוך כוונה להצליח למנעה (ע"פ 4267/09 בעניין עזאזמי (לעיל); וע"פ 371/08 מדינת ישראל נ' ביטאווי (27.10.08)).

העבירות המתגלות ממעשיו של הנאשם

131. ממכלול הראיות שהובאו לעיל, וכפי שיפורט בהמשך בעניינו של כל נפגע עבירה בנפרד, עולה כי הוכחו יסודות העבירות שיוחסו לנאשם בכתב-האישום.

יסודות העבירות של התעללות בקטין - לפי סעיף 368ג לחוק, הוכחו לגבי כל אחד משמונת הילדים. מעליו של הנאשם כלפי הילדים באים בגדרם של מעשי "התעללות", כמשמעות המונח בסעיף הנ"ל, כפי שבואר בפסיקה שהובאה לעיל. מדובר במעשי התעללות ואלימות אכזריים ומחרידים שנגקטו בשיטתיות, לאורך זמן, תוך הטלת אימה על הילדים והשלטת משטר של טרור ופחד; והכל אגב דיכויים, ביזויים והשפלתם של הקטינים. המעשים בוצעו בידי מי שהיה נתון בעמדת כוח ומרות כלפי ילדים ופעוטות חסרי ישע, אשר היו מנותקים מאביהם ומהעולם שמחוץ לביתו של הנאשם. למעשים היה פוטנציאל של פגיעה פיזית ונפשית קשה בילדים, אשר לדאבון הלב, אף התמשש בפגיעות החמורות בחלק מהם. זאת עוד, חשיפת הקטינים למעשי האלימות והתעללות האמורים שבוצעו באופן תדיר באחיהם, בעת שהיו מבודדים בעל כורחם בדירתו של הנאשם, נתפסת אף היא, כשלעצמה, כהתעללות. משכך, במעשיהם של הנאשם ושל חברי הקבוצה כלפי הילדים השתכלל היסוד העובדתי של "התעללות" בקטין ובחסר ישע, שנקבע בגדרה של העבירה האמורה. בענייננו אף הוכח הרכיב הנסיבתי של העבירה, בדבר היות הנאשם אחראי על הקטינים, שכן בהתנהגותו העמיד הלה עצמו במצב שבו מתחייבת אחריותו כלפיהם, כאשר הביאם להתגורר בדירתו, נטל על עצמו את תפקיד חינוכם וסיפוק צרכיהם, קבע את סדר יומם ואת אורחות חייהם, והתקיימו ביניהם יחסי תלות ומרות - הגם שמקורם בעבירה.

במעשיו של הנאשם אף השתכללו יסודות העבירה של תקיפת קטין על-ידי מי שאחראי עליו, הגורמת חבלה של ממש - לפי סעיף 368ב(ב) לחוק, לגבי כל מעשי התקיפה שהסבו למי מהילדים חבלה של ממש או מכאוב של ממש, בין גופנית ובין נפשית, כמו התקיפות שהותירו פגיעות פיזיות - פציעות, המטומות ושטפי דם מתחת לציפורניים; וכן - המכאובים והסבל שהסבו לילדים, ובפרט לפעוטות, כתוצאה משריפת איברים, מחבטות באמצעות חפצים ובכללם פטישים ומקלות, ממכות עזות, מכפיתה באזיקונים, מהכנסת פעוטות כפותים לתוך מזוודה, מטלטולים ממושכים של הראש בעוצמה, מהעמדה ממושכת ובכלל זה בקור העז, ומיתר מעשי ההתעללות והאלימות הקשים.

בעניינו של הנאשם אף הוכחו יסודות העבירה של תקיפת קטין, על-ידי מי שאחראי עליו, הגורמת חבלה חמורה, זאת לגבי פגיעות חמורות שהוסבו לשלושה מהקטינים, שכללו כוויות, פציעות קשות, שברים ביד, שבירת שן והפגיעה המוחית האנושה בא'.

היסוד הנפשי בעבירות לפי סעיף 386ב(א) ו-(ב) לחוק, הוכח אף הוא; שכן הנאשם, כמי שיזם את מעשי ההתעללות ואף נטל בהם חלק פעיל, היה מודע לתקיפות, שחלקן נעשו על-ידו, חלקן בנוכחותו, וכולן - על-פי תוכניתו העבריינית והנחיותיו. הוא היה מודע לאפשרות גרימת התוצאות, הן החבלות הפיזיות והן המכאובים והסבל הנפשי; ובאשר לתוצאות - ד', כאמור, בהלך נפש של פזיזות, שהוכח גם הוא בענייננו.

שאלת הקשר הסיבתי בעניין החבלות החמורות

132. בעניין חלק מהחבלות, ובעיקר אלו החמורות, טען הסניגור בסיכומים, כי לא הוכח שאלו נגרמו במעשה מכוון של הנאשם, או של מי מחברי הקבוצה שעל-פי הנטען פעל מכוח הוראותיו.

כל החבלות הפיזיות שהוסבו לקטינים, היו תוצאה מסתברת של מעשי האלימות שנקטו נגדם. כפי שנקבע לעיל, על בסיס עדויות המומחים הרפואיים שהובאו בהרחבה, מתחייבת המסקנה, כי נוכח מהות הפגיעות, אופיין, מיקומן בגוף והצטברותן - מדובר בפגיעות מכוונות שאינן תאונתיות, ומסקנה זו משתלבת בעדויות הילדים והאם ומחזקת אותן.

אתייחס להלן לשלוש מהפגיעות, אשר לפי טענת הסניגור, לא הוכח שהיו מכוונות. ראשית, טען הסניגור כי לא הוכח שהכיב הנרחב והעמוק על גב כף הרגל של א' נגרם ממעשה תקיפה מכוון, או מעשה שלנאשם היה בו חלק כלשהו. באשר לפגיעה זו העידה האם, כי א' נכווה בגב כף הרגל כאשר עמד ליד התנור החשמלי במצב אפאתי, כשהוא מפחד לזוז מהמקום, בשעה שהנאשם נכח בחדר. מעדויותיהם של האם, ש' ומ', הוכח כי הכיב שהתפתח בגב כף הרגל נגרם כתוצאה מכך שקוגמן נעל לא' את נעליו על מקום הכוויה, בהוראת הנאשם, פעם אחר פעם, עד שנוצר במקום זיהום מוגלתי כתוצאה מהחיכוך. לפיכך, גם הכיב האמור, כמו יתר הפגיעות הפיזיות, נגרם כתוצאה ממעשיהם של הנאשם וחברי הקבוצה.

133. באשר לכוויות העמוקות והנרחבות בשתי השוקיים של נ', הרי שהוכח ממכלול הראיות כי כוויות אלו נגרמו במעשה מכוון, ולא באירוע תאונתי. מסקנה זו עולה הן מעדותו לפני חוקר הילדים של נ' עצמו, הן מעדויותיהם של חלק מהאחים והאם, והן מעדויותיהם של המומחים הרפואיים. נ' מסר בעדותו לפני חוקר הילדים, כי קוגמן וגבאי "שרפו" את רגליו באמצעות תנור, כאשר כל אחד מהם אוזח באחת מרגליו, וכי לאחר היווצרות הכוויות כעס הנאשם על השניים. נ'ש העידאף הוא לפני חוקר הילדים, כי קוגמן וגבאי "שרפו" את רגליו של נ' באמצעות תנור, אך הוסיף, כי בעניין זה ראה "רק קצת", ו"לא את הכל". ש' ציין, כי הבחין לראשונה בכוויות בשוקיים של נ' כאשר נכנס לחדר הקבלה בדירת הנאשם. הוא סיפר, כי מצא את נ' שוכב על בטנו, ואת מסקאלצ'י ממולל בידיו עור שנשר מרגליו של נ', זאת כאשר הנאשם עמד לצדם, וכי בהמשך חיטא קוגמן את הכוויות באלכוהול וחבש אותן. מ' העיד, כי לא ראה את הליך גרימת הכוויות, אך ציין כי שמע שהנאשם מורה לקוגמן לחבוש את הכוויות תוך שימוש בדבש ובסוכר, כי נ' זעק מכאבים בעת הטיפול בכוויות, כי קוגמן השתיקו במכות, וכי חרף הכוויות המשיכו חברי הקבוצה לבצע בנ' "תיקונים". האם מסרה בעדותה, כי לראשונה נודע לה על הכוויות האמורות, כאשר חזרה באחד הערבים לדירה, והנאשם דווח לה כי הוא וגבאי הוציאו את נ' מהאמבטיה, ולפתע ראה כי רגליו של נ' שרופות, בשעה שעמד ליד התנור. המומחים הרפואיים פרופ' היס וד"ר בן יהודה הגיעו לכלל מסקנה, כי לאור

מסמך זה עשוי להכיל שינויים שהוטמעו ע"י מערכת פסקדין

העובדה שהכוויות היו סימטריות, הומוגניות ולאורך כל החלק האחורי של השוקיים, סביר להניח כי הכוויות נגרמו מפגיעה מכוונת ולא מאירוע תאונתי. מסקנה זו גם מתחזקת לאור מכלול הראיות בדבר הפגיעות הגופניות הקשות שהוסבו לילדים בפעולות מכוונות מצד הנאשם וחברי הקבוצה, וביניהן - שריפת איברים במצית, פציעות באמצעות מקלות ופטישים, וגרימת צלקות וכוויות נוספות שנמצאו על גופם של הילדים. זאת ועוד, גם העובדה שהנאשם רקם את גרסת הבלתי נאשם, במסגרת שיבוש החקירה, לפיה נ' נכווה ברגליו כתוצאה משריפה שפרצה בדירה ברובע היהודי, מחזקת את המסקנה לפיה הפגיעה החמורה האמורה לא הייתה תאונתית, אלא מכוונת; שכן אם נפגע נ' בתאונה מדוע היה צורך לבדות את נסיבותיה. אמנם נ' ציין בעדותו לפני חוקר הילדים, כי הנאשם "כעס" על קוגמן וגבאי לאחר ששרפו את רגליו בתנור; ואולם, אין בכך כדי לפגוע במסקנה לפיה הכוויות נגרמו במעשה מכוון, וכחלק מדפוס האלימות שנגקט כלפי הילדים על-ידי חברי הקבוצה. המעשה גרם לתוצאות קשות של כוויה נרחבת ועמוקה לאורך כל אחת משתי השוקיים, וגם אם לא חפץ הנאשם בתוצאה כה חמורה, הרי שבעבירה הנדונה של תקיפת קטין הגורמת חבלה חמורה, אין צורך בקיומו של יסוד נפשי של כוונה להתרחשות התוצאה, ודי בהלך נפש של פזיזות, קרי - אדישות לאפשרות התרחשות התוצאה, או קלות דעת בנטילת סיכון בלתי סביר לאפשרות גרימתה. באשר ל"כעס" של הנאשם כלפי קוגמן וגבאי, שאותו אזכר נ', יש להוסיף כי הנאשם שיחק "משחק כפול" ביחסו אל הילדים. מחד - הורה להתעלל בהם ולנקוט כלפיהם באלימות, ואף נטל חלק פעיל בכך; ומאידך - גם ניסה להציג עצמו כמושיעם. המסקנה ממכלול הראיות האמורות הנה, כי הכוויות הקשות בשוקי רגליו של נ' נגרמו כתוצאה ממעשה מכוון של הצמדתן לתנור על-ידי אנשי הקבוצה, כאשר הנאשם שהה אותה עת בחדר, וכי הדבר נעשה ברוח ההתעללות והאלימות שהתווה הנאשם לחסידיו בכל הנוגע לטיפול בקטינים. כוויות אלו, כמו כל יתר הכוויות, הפציעות והחבלות, שהוסבו לילדים, נגרמו אפוא אף הן במעשה מכוון.

134. ומכאן לפגיעה המוחית האנושה בא'. כפי שנקבע לעיל, בהסתמך על העדויות של המומחים הרפואיים, אובדן ההכרה של א' ומצב התרדמת העמוקה שבו הוא נתון, נגרמו כתוצאה משטף דם תת-דוראלי במוח, שהביא לקריסת מערכות העצבים והנשימה עקב הלחץ התוך-גולגולתי. שטף דם זה נגרם מקרעים בוורידים המגשרים שבין הקרום הקשה לבין המוח. על-בסיס האבחנה המבדלת שערכו המומחים הרפואיים, ועל-יסוד איפיוני הפגיעה והממצאים הרפואיים - וביניהם הדימומים המפושטים שנמצאו ברשתיות שתי העיניים - המסקנה היא, כי הפגיעה המוחית האנושה האמורה נגרמה כתוצאה מיידית של טלטולים עזים של הראש, או שילוב בין טלטולים לבין סטירות או חבטות עזות בפנים, הגורמות לטלטול הראש. מכאן שהפגיעה האנושה בא', נגרמה על-ידי קוגמן, שכן ש' ומ' העידו, כי עובר לפגיעה בא' נכנס קוגמן לחדר שבו ישן הפעוט, וכשיצא מן החדר כבר היה א' ללא הכרה וקוגמן ניסה לבצע בו פעולות החייאה. המסרונים ששלח קוגמן לנאשם בסמוך לאחר אובדן הכרתו של א', שבהם ציין "המצב קשה מאוד וגם אנחנו" ו"מצב נורא ויסתכנו חזק" (כך במקור ת/43 (1)), מצביעים על כך שקוגמן ראה עצמו מסובך, יחד עם הנאשם, בפגיעה האנושה בא'. המסקנה, לפיה קוגמן גרם לנזק המוחי כתוצאה מטלטול הראש, ו/או מחבטות או סטירות בו, זוכה לחיזוק ואישוש בעדויותיהם של הילדים והאם, לפיהן א' היה קורבן לאלימות מתמשכת ושיטתית מצד הנאשם וכל חברי הקבוצה, שכללה - בין השאר - טלטולים עזים וממושכים של הראש וחבטות חזקות בראש ובכל חלקי גופו. הטלטולים באירוע האחרון נגרמו באורח מיידית לשטף הדם במוח ולאובדן ההכרה. מעשה אלימות זה היה חלק מההתנהלות האלימה והשיטתית שהופעלה נגד א', לאורך זמן, על-ידי הנאשם וחברי הקבוצה בשבועות האחרונים עד לקריסתו. הנאשם אחראי לתקיפה חמורה זו ולתוצאותיה כמבצע עיקרי בצוותא, מכוח דיני השותפות, זאת גם אם לא נכח בדירה, שאליה העביר קוגמן את הילדים על-פי הוראתו באותו יום. כפי שכבר נקבע, הנאשם ניצב בראש הקבוצה העבריינית שתקפה את הילדים והתעללה בהם, הוא יזם את המעשים, נטל

חלק פעיל בהם, והורה לחסידיו לבצע מעשי התעללות ואלימות בילדים ברוח הנחיותיו. מעשיו של קוגמן בלילה האחרון לא חרגו מדפוס ההתנהגות האלים כלפי הילדים שהתווה הנאשם לחברי הקבוצה, ושהוא כאמור אף נהג ליטול בו חלק פעיל, אשר כלל - בין-השאר - טלטולים עזים וממושכים של הראש וחבטות בפנים. הנאשם חפץ בהמשך ההתעללות בא', ואף אמר למסקאלצ'י בסמוך לפני מעבר הילדים לדירה ברח' דיסקין, כפי שהעיד ש', כי יש "לעשות" את א' "לנכה", על-מנת "שלא ידבר". אף אם לא חפץ הנאשם בתוצאה הקשה של אובדן הכרה במצב המוגדר כ"צמח", הוא היה מודע היטב לטיב הפיזי של ההתנהגות האלימה בטלטולי הראש ובחבטות בראש, ולסיכון כי הדבר עלול להביא לפגיעה קשה בקורבן. מכל מקום, בעבירה של תקיפת קטין הגורמת חבלה חמורה, די בהלך נפש של פזיזות לגבי התוצאה, שמשמעה - אדישות להתרחשות התוצאה, או קלות דעת בנטילת סיכון בלתי סביר לאפשרות גרימתה. בעניינו של הנאשם, אשר נטל חלק בטלטולי הראש ובחבטות במהלך כל התקופה, הוכח, למצער, הלך נפש של אדישות להתרחשות התוצאה. משכך, אחראי הנאשם, מכוח דיני השותפות, לתקיפה האחרונה ולתוצאותיה הקשות, שהביאו לפגיעה האנושה בא', כמו לכל יתר מעשי האלימות.

ההשוואה בין כתבי-האישום שהוגשו בפרשיה הנדונה

135. השוואה בין כתב-האישום הנדון לבין כתב-האישום שבו הואשמו שותפיו של הנאשם בת"פ 157/08, מגלה שאין זהות מוחלטת הן בהוראות החיקוק והן בתיאור העובדות.

אפנה תחילה להוראות החיקוק. בכתב-האישום יוחסו לנאשם רק העבירות האמורות של התעללות בקטין על-ידי האחראי עליו - שעונשה המרבי תשע שנות מאסר; תקיפת קטין, על-ידי האחראי עליו, הגורמת חבלה חמורה - שהעונש המקסימלי שנקצב בצדה הנו זהה, קרי - תשע שנות מאסר; ותקיפת קטין, על-ידי האחראי עליו, הגורמת חבלה של ממש - שהעונש המרבי בגינה עומד על שבע שנות מאסר. שותפיו של הנאשם הואשמו בגין אותם מעשים, בנוסף לעבירות של התעללות בקטין וגרימת חבלה לקטין, אף בעבירות של גרימת חבלה חמורה בכוונה מחמירה, לפי סעיף 329(א)(1) לחוק - שעונשה המרבי עומד על עשרים שנות מאסר. ב"כ המאשימה הסבירה בסיכומיה את הפער בין חומרת העבירות שיוחסו לשותפים לבין אלו שהואשם בהן הנאשם, בכך שכתב-האישום בעניינו של הנאשם הוגבל לעבירות שצוינו בבקשת ההסגרה, אשר הועברה לרשויות במקסימום עוד בטרם הושלמה החקירה. לדברי התובעת, המדינה העדיפה שלא לבקש לשנות את בקשת ההסגרה בדרך שתכלול גם את העבירות החמורות יותר שיוחסו לשותפים בסופו של יום, קרי - גרימת חבלה בכוונה מחמירה, זאת לנוכח מורכבות הליכי ההסגרה במקסימום בעניינו של הנאשם והימשכותם לאורך זמן, והחשש כי תיקון בקשת ההסגרה יגרום לפתיחתם של הליכי ההסגרה לדיון חדש מראשיתו - דבר שיביא לעיכוב ממושך בהליכי ההסגרה, או אף לסיכולם. על-כן, בכל הנוגע לגרימת החבלות החמורות לקטינים, הואשם הנאשם בעבירות חמורות פחות מאלו שיוחסו לשותפיו.

ומכאן להבדלים שבין כתבי-האישום, בכל הנוגע לתיאור הפרטים העובדתיים. כתב-האישום שהוגש נגד הנאשם אינו זהה, בניסוח העובדות, לכתב-האישום שהוגש נגד שותפיו בת"פ 157/08 (ת/72א). נוכח ההבדלים בין כתבי-האישום בתיאורים העובדתיים, עותר הסנגור לזיכוי של הנאשם בדיון, מחמת הגנה מן הצדק, זאת בשל אפליה. בהקשר זה הוא טוען, כי בפרק העובדות שבכתב-האישום בת"פ 157/08 לא יוחסו לשותפים חלק מהמעשים שהנאשם הואשם בהם במשפטו מכוח ביצוע בצוותא יחד עמם; כי ישנם אירועים שהשתתפותו של הנאשם בהם, או נוכחותו בעת התרחשותם, לא אוזכרה בת"פ 157/08 אלא רק בכתב-האישום שהוגש נגדו; וכי חלק מהאירועים מתוארים באופן שונה בכל אחד מכתבי-האישום. לא מצאתי, כי יש בטענות הסינגור כדי לבסס הגנה מן הצדק, בעילת אפליה. כתב-

האישום נגד הנאשם הוגש למעלה משנה לאחר הגשת כתב-האישום נגד שותפיו, ונוכח ההתפתחויות במהלך תקופה זו, ובין-השאר, לאור העדויות שנשמעו בתיק המקביל, רשאית הייתה המאשימה להוסיף בכתב-האישום שהוגש נגד הנאשם פרטים עובדתיים שנתגלו תוך כדי ניהול משפטם של השותפים. מכל מקום, טענות הסנגור על היעדר חפיפה או התאמה מלאה בין כתב-האישום, בכל הנוגע למעשים שיוחסו למעורבים השונים, אינה מקימה עילה להחלת ההגנה מן הצדק מחמת אפליה, ובפרט כאשר עיקר מעשי האלימות וההתעללות שיוחסו הן לנאשם והן לשותפיו כלפי הילדים, בשני כתב-האישום, היו זהים. זאת ועוד, אי-אזכורו של הנאשם בחלק מהמעשים שיוחסו לשותפים במשפטם, שעה שהמעשים יוחסו לנאשם במשפטו שלו, אינו מצביע על אפליה, שכן כל אחד מהמעורבים הואשם בסופו של יום בגין אותם מעשי התעללות ואלימות שביצעו חברי הקבוצה בצוותא, כמבצעים עיקריים, על-פי דיני השותפות. לכך יש להוסיף, כי אין מקום להתייחס לטענת אפליה הנסמכת רק על השוואה טכנית-מילולית של שני כתב-אישום, תוך התעלמות מהכרעת-הדין בעניינם של השותפים; ומשלא מצא הסניגור לנכון להשוות את הכרעת-הדין במשפטם של השותפים למיוחס לנאשם בתיק הנוכחי, נשמת הבסיס מטענת האפליה, שלא הייתה מבוססת מעיקרא.

סיכום והכרעה בעניינו של כל נפגע עבירה

136. בעדויותיהם של הילדים והאם, אשר פורטו בהרחבה לעיל, תוארו - מזווית ראייתו של כל עד ועד - מעשי ההתעללות והאלימות הקשים והאכזריים שנגקטו כלפי הילדים על-ידי הנאשם וחברי הקבוצה. כפי שכבר נקבע, עדויות אלה היו מהימנות, ותיארו באופן אמין את האירועים כהוויתם. כאמור, עדויותיהם של העדים האמורים תמכו זו בזו והשתלבו אחת בשנייה, והן זכו לחיזוק וסיוע בראיות רבות נוספות, שנמנו לעיל. מעדויותיהם של הילדים והאם הצטיירה מציאות קשה, לפיה נתונים היו הילדים תחת משטר אלים ואכזרי שהנהיג הנאשם, שבגדרו הוכו באופן תדיר ועברו מסכת מתמשכת של התעללות והשפלה. הילדים אף נאלצו לצפות בהתעללות שנגקטה כלפי אחיהם, והגדולים מביניהם אף נדרשו, בעל כורחם, לשתף פעולה עם הנאשם בחלק ממעלליו. מעשי האלימות וההתעללות המחרידים, שנמשכו על-פני שבועות ארוכים, בוצעו הן בבית המשפחה והן בביתו של הנאשם בבית"ר, והם נתנו אותותיהם בכל אחד ואחת משמונת הילדים, אשר נושאים עמם צלקות עמוקות - נפשיות וגופניות. את הפגיעה הקשה ביותר ספג א', אשר נתון עד היום בחוסר הכרה, במצב המוגדר "צמח". כפי שנקבע לעיל, הנאשם הגה ויזם את מעשי האלימות וההתעללות בילדים; רתם את חברי הקבוצה, שסרו למרותו, להצטרף לתוכניתו ולהוציאה אל הפועל; ונטל חלק פעיל ודומיננטי במעשים. משכך, הוא נמצא אחראי - מעבר למעשים שביצע בעצמו - גם כמבצע עיקרי בצוותא לכל עבירות האלימות וההתעללות שבוצעו על-ידי חברי הקבוצה בקטינים, על-פי הוראותיו וברוח הנחיותיו.

מעשיהם של הנאשם וחברי הקבוצה שפעלו מטעמו, תוארו לעיל מזווית ראייתו של כל עד בנפרד; זאת נוכח ריבוי האירועים, ריבוי התוקפים, וריבוי הנפגעים, ועל-רקע יכולתו האישית של כל עד לזכור את האירועים ולשחזרם. הואיל וכל אישום משמונת האישומים מתייחס למעשי האלימות והתעללות שבוצעו כלפי כל ילד בנפרד, יובא להלן סיכום המעשים, בעניינו של כל נפגע עבירה, כעולה משילובן של מכולל העדויות שנשמעו בעניינו, תוך יישום הדין על מעשים אלו בהתאם ליסודות של העבירות, שנסקרו לעיל.

סיכום מעשי ההתעללות והאלימות בא' (אישום 1):

137. א', צעיר הילדים, יליד שנת 2004, היה כבן שלוש בתקופה הרלבנטית לכתב-האישום. הוא היה נתון לאלימות שיטתית, קשה ובלתי פוסקת, מצד הנאשם וחברי הקבוצה שפעלו מטעמו. ההתעללות בא'

החלה באחד מביקוריו של הנאשם בדירה ברובע היהודי - עוד בטרם עברה המשפחה להתגורר בבית"ר - אז סטר הוא לא' בחוזקה, הכה אותו יחד עם חברי הקבוצה והשקה אותו בעראק. לאחר מכן, כשעברה המשפחה להתגורר בדירת הנאשם בבית"ר, הפך א' למעין "שק חבטות" של הנאשם וחברי הקבוצה. בכלל זה, נהג הנאשם לטלטל את א', תוך שאחז בכתפיו והניע את גופו בעצמה לפניו ולאחור. לעיתים, נהג גם קוגמן לטלטל כך את א', ובמקרים אחרים נעשה הטלטול על-ידי כל חברי הקבוצה יחד - כך שהארבעה אחזו בגפיו של א' ונענעו את גופו בחוזקה. בעת הטלטולים נשמט ראשו של א' והתנדנד מצד לצד בתנופה, ובחלק מהמקרים הביא הדבר לערפול חושים עד כדי עלפון. בנוסף לטלטולים, נהגו הנאשם וחברי הקבוצה, דרך קבע, לבעוט בא' בעוצמה רבה, להכותו באגרופים, לצבט אותו, לסטור לו ולחבוט בו בחוזקה. כתוצאה מההכאות האמורות, אשר חלק ניכר מהן הופנה כלפי הראש - התנפחו פניו של א' והתמלאו בשטפי-דם. הנאשם וחברי הקבוצה צילמו את פניו החבולות והנפוחות של א', שהתעוותו נוכח הפגיעות הרבות, לעגו לו, ואף כינו אותו "מונגולואיד" ו"קיקלופ". בנוסף, בניסיעת המשפחה לטקס ה"חאלקה" של א', הורה הנאשם לחברי הקבוצה להריץ את א' בשעות הלילה המאוחרות, ובמהלך הריצה הם אף הכו אותו למכביר. כמו-כן, בניסיעה משפחתית נוספת, הורה הנאשם לחברי הקבוצה להשאיר את א' לבדו ביער; וכששבו לאסוף אותו - הוכה על ידם. באחד מערבי החורף הקרים, הורה הנאשם להוציא את א' למרפסת, בעודו לבוש גופיה ומכנסיים קצרים בלבד, ובעת ששהה א' במרפסת - שפכו עליו קוגמן וגבאי מים. בהזדמנות אחרת, הושיב הנאשם את א' על רצפת חדר הקבלה, קשר אותו לרגל השולחן וניסה להפחידו באמצעות נרות. הנאשם גם נהג לדרוש מא' שיקפוץ לידו, ולעיתים השקה אותו בעראק ואף הורה לבחורים לעשות כמותו.

כמו-כן, מינה הנאשם את קוגמן כ"אחראי" על חינוכו של א', ועל-רקע זה נהג קוגמן - בהוראת הנאשם - להאביס את א' בכמויות עצומות של מזון; להציב את ראשו מתחת לזרם מים חזק בכיור, עד שכמעט ונחנק; ולקלחו במים קרים בלבד. בנוסף, הכריח קוגמן את א' ליטול גלולות מסוג "רב-קשב" ו-"אומגה 3", ואף כפה עליו לרוץ במשך זמן רב - עד שקרס והתמוטט. בנוסף לכך, ביצעו הנאשם וקוגמן, יחדיו, שורה של מעשי התעללות בא', ובכללם - אסרו עליו לישון; הכריחו אותו לעמוד במשך שעות ארוכות, שבמהלכן הכו אותו ומנעו ממנו מזון; חבטו בו באמצעות מקל עץ ופטיש עץ על ראשו; ואף כבלו אותו לכסא, תוך שסטרו לו בעוצמה כה עזה - עד שראשו נשמט לכיוון הנגדי. כמו-כן, נהגו השניים לקמץ את אצבעותיו של א' ולהכות עליהן במקל, עד שציפורניו התפוררו ועל אצבעותיו הופיעו כתמים שחורים של שטפי דם; ומספר פעמים גם שרפו את קצות אצבעותיו באמצעות מצית. במקרה אחר, השליכו הנאשם וקוגמן את א' למי המקווה, והותירו אותו לבדו במים למשך דקות ארוכות, על אף שלא ידע לשחות.

כחלק ממסכת מעשי ההתעללות וההתאכזרות כלפי א' בבית הנאשם, הוא אף נכפת, על-פי הוראת הנאשם, בתוך מזוודה למשך זמן ממושך, כשידיו ורגליו קשורות זו לזו ופיו חסום בכיפה; ובהזדמנות אחרת נקשר על רצפת חדר הקבלה בצורה דומה, שלגופו חיתול וגופיה בלבד. בנוסף, באחד הערבים נכוה א' בגב כף רגלו מתנור, ולאחר הופעת הכויה - הורה הנאשם לקוגמן לנעול לא' את נעליו על-גבי הפצע, כמה וכמה פעמים, עד שהפצע הזדהם ונוצר במקום כיב עמוק ונרחב. במקרה אחר, סובב הנאשם את ידו של א' בחוזקה, וגרם בכך לשבר בידו. לאחר מכן, הוא מנע מא' קבלת טיפול רפואי; ובהמשך - הכריחו לבצע פעולות שגרתיות בידו השבורה בלבד.

בשבוע האחרון לשהייתם של הילדים בדירה בבית"ר, בנוסף למעשי האלימות שתוארו לעיל, אף נהג הנאשם לקשור את א' לכסא באזיקונים במשך מספר ימים; ובמצב זה, גם סטר לו בעוצמה מדי פעם עד שחושיו התערפלו, ומסקאלצ'י ניער אותו בחוזקה, בכדי להעירו. כשעזבו הילדים את דירתו של הנאשם, היה גופו של א' מכוסה בחבלות וחבורות, ראשו היה נפוח, הוא התקשה לנשום, לדבר וללכת, ואחיו

תיארוהו כמי שהיה "גמור". עוד באותו היום, הורה הנאשם להמשיך לפגוע בא', כדי שלא יוכל להעיד אודות מעשי האלימות הקשים, ומספר שעות מאוחר יותר איבד א' את הכרתו בדירה ברחוב דיסקין, לאחר שקוגמן טלטל את ראשו בחוזקה - בין באמצעות ניעור כתפיו ובין באמצעות חבטות בראש.

כתוצאה ממעשי האלימות הללו, הופיעו חבלות, בצקות ושטפי דם, על ידיו של א', כמו-גם חבורות שונות על רגליו, וכוויות ונגעים במקומות שונים בגופו ובפניו. כמו כן, נגרם לא', כאמור, נזק מוחי בלתי הפיך, שהותירו במצב המוגדר "צמח", כאשר למרבה הצער דומה כי אין סיכוי שמצבו ישתפר בעתיד.

כל מעשי האלימות וההתעללות האמורים, בוצעו על-ידי הנאשם כמבצע עיקרי בצוותא, יחד עם חברי הקבוצה, כמבואר בפרק הדין באחריותו למעשים. במעשים האמורים השתכללו יסודות העבירות שיוחסו לנאשם באישום הראשון, המתייחס להתעללות בא' ולפגיעות בו, ויש להרשיעו באישום זה במספר רב של כל אחת משלוש העבירות הבאות: התעללות בקטין על-ידי האחראי עליו, תקיפת קטין בידי האחראי עליו הגורמת חבלה של ממש, ותקיפת קטין בידי האחראי עליו הגורמת חבלה חמורה - לפי סעיפים 368ג סיפא, 368ב(א) סיפא ו-368ב(ב) סיפא לחוק.

סיכום מעשי ההתעללות והאלימות כלפי נ' (אישום 2):

138. נ', יליד שנת 2003, היה כבן ארבע שנים בתקופה האמורה; ועיקר מעשי ההתעללות והאלימות הקשים התמקדו בו, וכן באחיו הצעיר א'. הנאשם, וחברי הקבוצה שפעלו מכוח הוראותיו, נהגו לטלטל את נ' בתדירות יומיומית, ובאופן דומה לטלטולים העזים שחווה א'; ובהזדמנות אחת - טלטל הנאשם את נ' תוך שאחז ברגליו וראשו נשמת כלפי מטה. נוסף על אלו, נהגו הנאשם וחברי הקבוצה לבעוט בנ', לצבוט אותו ואף לחבוט בו באגרופים בעוצמה כה רבה - עד שנפל. כמו-כן, הם הכו את נ' באמצעות פטיש ברזל; הריצו אותו לפרקי זמן ממושכים ברחובות בית"ר; אילצו אותו ליטול גלולות מסוג "רב קשב"; ובהזדמנות אחת אף קשרו אותו לכסא בסמוך לנאשם וזרו לעיניו פפריקה, פלפל ומלח. כן נהגו הנאשם וחברי הקבוצה לקמץ את אצבעות ידיו של נ' ולהכות עליון בחוזקה באמצעות מקל עץ, עד שהתפוררו ציפורניו; לקלח את נ' במים קרים בלבד; ולהכותו בכל חלקי גופו, בין-השאר, באמצעות מקל ופטיש מעץ. בנוסף, כפה הנאשם על נ' לקפוץ שוב ושוב על רגל אחת, ובחלק מהמקרים אף בעט בו בעצמה. באחד מהאירועים פצעו הנאשם וחברי הקבוצה את נ' במצחו באמצעות פטיש ובורג.

כמו-כן, כחלק ממסכת ההתעללות המתמשכת, הועמד נ' בפניה למשך שעות ארוכות, כשפניו מופנות לקיר וידיו מורמות כלפי מעלה, לעיתים בעודו לבוש אך במכנסיים קצרים וגופיה. כשעייפותו של נ' גברה במהלך העמידה הממושכת והוא התיישב או קרס, נהגו הנאשם וחברי הקבוצה לבעוט בו ולהכותו באמצעות מקל, ואילצוהו לשוב ולעמוד. בשעות הארוכות הללו אסר הנאשם על נ' לגשת לשירותים, וכשלא הצליח הפעוט להתאפק - נאלץ לעשות את צרכיו במכנסיו. בעקבות זאת, החליטו הנאשם וחברי הקבוצה לשוב ולחתל את נ', למרות שנגמל מחיתולים עוד לפני המעבר לדירת הנאשם. בשל אי-השליטה על הסוגרים, נהגו הנאשם וחברי הקבוצה להכות את נ', לחבוט בו באגרופים, לדחוף אותו ולהשקותו בעראק. בנוסף, במהלך העמידה הממושכת, אסר הנאשם על חברי הקבוצה ועל הילדים לאפשר לנ' לאכול, ורק לעיתים השליך לעברו שאריות מזון מצלחתו. למעשה, כדבר שבשגרה מנע הנאשם מנ' מזון, והורה להאכילו לעיתים רחוקות בלבד, בשיירי מזון או בלחם יבש. לכן, עד מהרה ירד נ' במשקלו והפך רזה וכחוש. נ' אף הוצא למרפסת הבית, במזג אוויר חורפי, כשלגופו גופיה ומכנסיים קצרים בלבד, וזאת במספר הזדמנויות. באחת מהן, פקד הנאשם על קוגמן לשפוך על נ' מים קרים ורותחים, ובהמשך סגר

קוגמן את תריס החלון על ראשו של נ', על-פי הוראת הנאשם. בהזדמנות אחרת נקשר נ' למעקה המרפסת באזיקון, תוך שרגליו ניצבות בתוך קערת מים.

על-פי הוראת הנאשם, הוכנס נ' לתוך מזוודה למשך שעות ארוכות, בדומה להתעללות האכזרית שחוה אחיו א', כשידיו ורגליו קשורות, וכאשר פיו חסום בכיפה שהוצמדה לפניו באמצעות סרט הדבקה. בהזדמנות אחרת נקשר נ' למיטה ולארון בחדר הילדים. בנוסף לאלו, חווה נ' התעללות מעוררת חלחלה, עת אולץ, על-פי הוראת הנאשם, לאכול את צאתו שלו, לשתות שתן, וכן את הקיא שפלט כאשר אולץ על-ידי הנאשם וחברי הקבוצה לשתות עראק. כמו כן, גרמו חברי הקבוצה לנ' שתי כוויות נרחבות, לאורך כל החלק האחורי של שוקי רגליו. לאחר היווצרותן, חיטא קוגמן את הכוויות באלכוהול, ובהוראת הנאשם - מרח עליהן גם דבש וסוכר, ולאחר מכן חבש אותן. הנאשם מנע מנ' קבלת כל טיפול רפואי בפגיעות הקשות, ויתרה מכך, חרף הכוויות העמוקות - ההתעללות האלימה בנ' לא פסקה.

כתוצאה ממעשי האלימות הקשים האמורים, הוסבו לנ' חבלות גופנית רבות, וביניהן - כוויות ברגליו, בפניו ובידיו; צלקות על בטנו, ידיו ורגליו; ושטפי דם ונגעים שונים בכל חלקי גופו. הפגיעות הפיזיות הקשות והחמורות היו הכוויות העמוקות בשתי השוקיים, שהצריכו התערבות כירורגית של השתלת עור נרחבת. לכך נתווספה הפגיעה הנפשית ממעשי ההתעללות, שתלווה אותו שנים ארוכות.

במעשים האמורים הנדונים באישום השני, אשר מתייחסים להתעללות בנ' ולפגיעות בו, הוכחו יסודותיהן של העבירות שיוחסו לנאשם באישום זה. על-כן, מן הדין להרשיעו באישום השני במספר רב של כל אחת משלוש העבירות הבאות: התעללות בקטין על-ידי האחראי עליו, תקיפת קטין בידי האחראי עליו הגורמת חבלה של ממש, ותקיפת קטין בידי האחראי עליו הגורמת חבלה חמורה - לפי סעיפים 368ג סיפא, 368ב(א) סיפא ו-368ב(ב) סיפא לחוק.

סיכום מעשי ההתעללות והאלימות שבוצעו נגד נ"ש (אישום 3):

139. נ"ש, יליד שנת 2001 והשישי מבין שמונת הילדים, היה כבן שש בתקופה הרלבנטית לאישום. בעת ביקור הנאשם בבית שברובע היהודי - בטרם עברה המשפחה להתגורר בבית"ר - סטר הנאשם לנ"ש בחוזקה, השקה אותו בכוח בעראק והורה לו לקפוץ שוב ושוב עד שהקיא. נ"ש היה קורבן למעשי התעללות ואלימות מצד חברי הקבוצה, למן השלב שבו עברה משפחתו להתגורר בדירת הנאשם בבית"ר. עם זאת, ההתעללות הפיזית כלפיו הייתה פחותה מזו שננקטה כלפי שני אחיו הקטנים וכלפי אחיו ש'. במסגרת מעשי ההתעללות והאלימות שננקטו נגד נ"ש על-ידי חברי הקבוצה, תחת הוראותיו של הנאשם, שפכו עליו שניים מחברי הקבוצה מים קרים ומים רותחים, סתמו את פיו ואת אפו והכו אותו. כן מנעו ממנו, כמו מיתר אחיו, מזון, לא אחת; ואף אילצו אותו לשתות עראק. באחד מהמקרים, העביר הנאשם מצית דולקת מתחת לאמת ידו של נ"ש וכן בצמוד לקצות אצבעותיו. בנוסף, כפו הנאשם וחברי הקבוצה על נ"ש ללמוד ולשבת ליד השולחן לילות שלמים, ללא מנוחה. מעבר לאלימות הפיזית שתוארה לעיל, נחשף נ"ש למעשי ההתעללות והאלימות הקשים שננקטו נגד אחיו, עת היה נתון יחד עמם תחת משטר של האימה שהנהיג הנאשם. מעשיו המתוארים לעיל של הנאשם כלפי נ"ש, מבססים מספר רב של עבירות התעללות בקטין על-ידי האחראי עליו - לפי סעיף 368ג סיפא לחוק, ומספר עבירות של תקיפת קטין בידי האחראי עליו הגורמת חבלה של ממש - לפי סעיף 368ב(א) סיפא לחוק.

סיכום מעשי ההתעללות והאלימות כלפי ח"ר (אישום 4):

140. ח"ר, ילידת 1999, הייתה אחת משלושת ילדי המשפחה שזכו ללמוד בבית-ספר בתקופה הרלבנטית לכתב-האישום. על-אף שנעדרה בשל כך מהבית למשך שעות ארוכות, חוותה גם ח"ר התעללות בדירה בבית"ר. ח"ר אמנם סירבה לשתף פעולה בחקירת חוקר הילדים, ואולם מעדויות אחיה נתחוו, כי חוותה אלימות פיזית, אם כי לא במספר רב של מקרים כנטען בכתב-האישום. מעדותה של ת' עולה, כי בהזדמנות אחת הכה גבאי את ח"ר במקל ובפטיש, במשך מספר דקות, זאת על-פי הוראת הנאשם; ואף מעדותו של ש' נתחוו, כי גבאי הכה את ח"ר. כמו-כן, חוותה ח"ר התעללות, בכך שנחשפה באורח יומיומי למציאות הקשה שיצרו הנאשם וחברי הקבוצה, שעה שנקטו אלימות אכזרית כנגד אחיה הצעירים. במעשים אלו השתכללו יסודות העבירות שיוחסו לנאשם באישום הרביעי בעניינה של ח"ר, דהיינו - עבירות התעללות בקטין על-ידי האחראי עליו - לפי סעיף 368ג סיפא לחוק, ועבירה של תקיפת קטין בידי האחראי עליו הגורמת חבלה של ממש - לפי סעיף 368ב(א) סיפא לחוק.

סיכום מעשי ההתעללות והאלימות בי' (אישום 5):

141. י', יליד 1998, אשר היה כבן עשר בתקופה האמורה, הצטייר כנער המועדף על הנאשם מבין שמונת ילדי המשפחה. את רוב שעות היום בילה י' בלימודים מחוץ לבית הנאשם, אולם נוכחותו בדירה בערבים חשפה אותו למעשי ההתעללות והאלימות שנקטו כלפי אחיו, על-ידי הנאשם וחברי הקבוצה. בנוסף, כעולה מעדויותיהם של אמו של י' וחלק מאחיו, השתמש הנאשם בי' לצורך טקסי קבלה מעשית. בכך, הוכחה עבירת ההתעללות בקטין על-ידי הממונה עליו - לפי סעיף 368ג סיפא לחוק, שיוחסה לנאשם באישום החמישי, בעניינו של י', ויש להרשיע את הנאשם בגינה. עם זאת, יש לזכות את הנאשם מהעבירה של תקיפת קטין על-ידי הממונה עליו, לפי סעיף 368ב(א) סיפא לחוק, שהנאשם הואשם בה בגדרו של אישום זה, בנוסף לעבירת ההתעללות בקטין, זאת הואיל ואיש מהעדים לא העיד כי י' הוכה על-ידי מי מחברי הקבוצה באופן שהסב לו חבלה של ממש.

סיכום מעשי ההתעללות והאלימות במ' (אישום 6):

142. מ', הבן השלישי, יליד שנת 1996, שהיה כבן שתיים-עשרה בעת האירועים, חש גם הוא את נחת זרועם של הנאשם וחברי הקבוצה. כך, בערב פורים, כשנה לפני מעבר המשפחה לדירת הנאשם בבית"ר, הכה הנאשם את מ', לאחר שיצא מדירת המשפחה ברובע היהודי ללא רשות, יחד עם אחיו ש'. בהמשך, כשעברה המשפחה להתגורר בדירת הנאשם, נהגו הנאשם וחברי הקבוצה לצבוט את מ' ולחבוט בו בתדירות יומיומית. כמו-כן, באחד הערבים, אילץ הנאשם את מ' לעמוד במרפסת הבית במזג אוויר חורפי, והכריחו להניף את ידיו כלפי מעלה ולאחוז במוט ברזל קר, במשך למעלה מחצי שעה. במקרה אחר, העביר הנאשם מצית דולקת תחת אמת ידו של מ'; ובהזמנות נוספת, סטר לו והכה אותו באגרופים, זאת משום שפרץ בבכי בזמן שהבחין בנאשם מבצע "תיקון" בל'. כמו-כן, כעניין שבשגרה, אילץ הנאשם את מ' ללמוד במשך שעות ארוכות, ביום ובלילה, ללא הפסקה; מנע ממנו מזון; הכריחו לצום; וכפה עליו לשתות עראק. עם הזמן, קנה מ' את אמונם של הנאשם וחברי הקבוצה, והם ראו בו "אחד משלהם" (כלשונו). בשל כך, נדרש מ' לשתף עמם פעולה, ובכלל זה נאלץ לציית לדרישתם להאכיל את אחיו נ' בצואתו. בנוסף, נחשף מ' למסכת האלימות וההתעללות האכזרית שנקטה על-ידי הנאשם וחברי הקבוצה כנגד אחיו לאורך זמן, ובכך חווה התעללות נפשית קשה.

מעשים אלו מהווים עבירות של התעללות בקטין על-ידי האחראי עליו - לפי סעיף 368ג סיפא לחוק, ושל תקיפת קטין בידי האחראי עליו הגורמת חבלה של ממש - לפי סעיף 368ב(א) סיפא לחוק. משכך, יש

להרשיע את הנאשם באישום השישי, הנוגע למעשים שבוצעו כלפי מ', במספר רב של כל אחת משתי העבירות הנ"ל.

סיכום מעשי ההתעללות והאלימות כלפי ש' (אישום 7):

143. ש', יליד 1994, בכור הבנים במשפחה, היה כבן שלוש-עשרה בתקופה הרלבנטית, ולמעשה היה הראשון שחווה "תיקונים" מצד הנאשם וחברי הקבוצה. האלימות כלפיו החלה בערב פורים של שנת 2007, כשיצא מהבית יחד עם אחיו מ', ללא רשות, וכששבו השניים - הכה אותם הנאשם. בסמוך לאחר מכן, נשלח ש' לישיבה שניהל הנאשם ברחוב שרי ישראל בירושלים, ובמהלך שהותו שם היה נתון למשטר אלים ואכזרי שהנהיג הנאשם. בעת ביקוריו של הנאשם בישיבה, הוא נהג להכות את ש' באמצעות מקל; ובתקופה שבה נעדר מהמקום - הפקיד את האחריות על "תיקוני" של ש', בדרך אלימה, בידי חברי הקבוצה. בכלל זה, נהג גבאי לתקוף את ש' באגרופים, בבעיטות ובצביטות, ואף הרבה לכופף את אצבעותיו בחוזקה. בנוסף, נהג צורף לאלץ את ש' לשתות מכוס שלתוכה ירקו תלמידי הישיבה; ללגום קפה שעורבבו בו פפריקה או מלח; ולשתות שאריות קפה של תלמידים. כשסרב ש' לבצע את הפעולות הללו - הכה אותו צורף במקל. מעשי האלימות התכופים האמורים הסבו לש' פצעים וחבורות על גופו, וכן מכאובים שהקשו עליו לעמוד וללכת, וכן מגבלות בכיפוף שתיים מאצבעותיו - שנותרו עד היום. המעשים לא פסקו אף בחגיגת בר-המצווה שלו, שבמהלכה הוכה קשות על-ידי הנאשם וחברי הקבוצה.

במהלך בתקופה זו, הורשה ש' לבקר בביתו בליווי אחד מחברי הקבוצה בלבד, ולכן לא יכול היה לספר למשפחתו על המתרחש. כשניסה ש' לרמוז לאביו על הקשיים בישיבה, הכה אותו צורף על שום שהעז לדבר. בהזדמנות אחרת, הניח צורף את ידו על איבר מינו של ש', ובמקביל - לקח את ידו של ש' והניחה על מבושי שלו. לימים, שכנע אותו הנאשם, כי הדבר נעשה כדי לבחון את נטייתו המינית. ההתעללות היומיומית והאלימות הקשה הביאו את ש' לנסות ולשים קץ לחייו. באחד הימים הצליח ש' להימלט מהשגחתם של חברי הקבוצה ותכנן להשליך עצמו מתחת לגלגלי משאית נוסעת, אך נמלך בדעתו ברגע האחרון.

בסוכות של אותה השנה עבר ש' להתגורר בדירתו של הנאשם בבית"ר, ומאז ועד לחשיפת הפרשה, התעללו בו הנאשם וחברי הקבוצה באופן תדיר. בכלל זה, היו חברי הקבוצה משקים את ש' בעראק; מכריחים אותו לצום; מכים אותו בבעיטות ובאגרופים; חובטים בו במקל; ואוסרים עליו לישון. נוסף על אלו, נהג מסקאלצ'י להשקות את ש' בפפריקה או מלח מהולים במים; לאלצו ללעוס מסטיקים שנלעסו על-ידי אחרים; ולכפות עליו ללמוד שעות ארוכות או לעמוד בתנוחות מסוימות. כשכשל ש' מלבצע את הפעולות הללו - נעל אותו מסקאלצ'י במחסן קטן ונטול חלונות מעל דירת הנאשם, למשך יומיים בכל פעם. היציאה מהמחסן נאסרה עליו, והוא קיבל קערה לעשות בה את צרכיו. הנאשם האזין למתרחש במחסן באמצעות טלפון סלולרי שהוטמן במקום, וכששמע את ש' מקלל - הורה להוציאו משם, והפליא בו את מכותיו.

בנסיעה משפחתית לטבריה, הכריחו הנאשם וחברי הקבוצה את ש' לשתות עראק והכו אותו; ובנסיעה למקווה, חבטו חברי הקבוצה בש' באמצעות מכשיר טלפון נייד, שברו את אחת משיניו ופצעו אותו עד זוב דם. את פרץ הדם האמור, עצר מסקאלצ'י באמצעות מסטיק ומטלית מלוכלכת. נוסף על אלו, חווה ש' אלימות קשה, כשניסה לברוח מחסותו של הנאשם, יחד עם אחיו מ'. כשנתגלתה תכנית הבריחה, הכו מסקאלצ'י וגבאי את ש', בהוראת הנאשם, ולאחר מכן השקו אותו בעראק וכלאוהו במחסן. מאוחר יותר, הוכה ש' נמרצות גם על-ידי הנאשם.

במהלך השעות הממושכות בדירתו של הנאשם, נאלץ ש', בנוסף לאמור לעיל, לשתף פעולה עם הנאשם וחברי הקבוצה, ובכלל זה - נדרש להכות נ', כשנרדם בעת עמידותיו הממושכות; לסייע לקוגמן להציב את א' תחת ברז המים הזורמים; ולהאכיל את אחיו נ' בצואה. ההתעללות שחווה ש', כללה הן את המעשים שננקטו כלפיו, והן את חשיפתו לאורך זמן להתעללות ולאלימות הברוטאלית כלפי אחיו הקטנים.

המעשים המתוארים לעיל, מבססים את שלוש העבירות שיוחסו לנאשם באישום השביעי, בעניינו של ש', ויש להרשיעו באישום זה במספר רב של עבירות התעללות בקטין על-ידי האחראי עליו; במספר רב של עבירות תקיפת קטין בידי האחראי עליו הגורמת חבלה של ממש, ובעבירת תקיפת קטין בידי האחראי עליו הגורמת חבלה חמורה - לפי סעיפים 368ג סיפא, 368ב(א) סיפא ו-368ב(ב) סיפא לחוק.

סיכום מעשי ההתעללות והאלימות בת' (אישום 8):

144. ת', ילידת 1993, הנה הבכורה מבין שמונת הילדים, והייתה כבת חמש-עשרה בעת האירועים. כשהחלה אמה לבלות זמן רב עם הנאשם מחוץ לבית המשפחה, נאלצה ת' למלא את מקומה ולתפקד למעשה כאם לאחיה הקטנים. בהמשך, כאשר שלח הנאשם את שלושת חברי הקבוצה לסייע לת' במטלות הבית השוטפות - נחשפה היא למעשי האלימות שביצעו השלושה כלפי ש'. ת' נפלה קרבן לאלימות פיזית בשתי הזדמנויות: במקרה אחד, עת התגוררה המשפחה ברובע היהודי, השליך עליה קוגמן פטיש מטבח מעץ; ובמקרה נוסף, לאחר המעבר לדירת הנאשם בבית"ר, הכה אותה הנאשם בחזקה בגבה באמצעות מקל, מספר פעמים, ואמר לה כי הוא "נהנה לשמוע את הפלאק שזה עושה". במהלך התקופה הרלבנטית, ראתה ת' את אחיה הקטנים מוכים תדיר וחווים אלימות קשה והתעללות אכזרית - אולם הנאשם אסר עליה לטפל בהם או לסייע להם במצוקותיהם, ושכנע אותה להאמין כי החינוך האלים מטיב עמם. עיקר ההתעללות כלפי ת', בנוסף לשני האירועים שבהם הוכתה כאמור, באה לידי ביטוי בחשיפתה למעשי ההתעללות והאלימות הקשים שננקטו נגד אחיה, באופן שיטתי ולאורך זמן, ובהווייה שבה התנהלו חייה וחיי אחיה - של שלטון אימה ואלימות שהנהיג הנאשם.

מעשי ההתעללות והאלימות האמורים באים בגדרם של מספר רב של עבירות התעללות בקטין על-ידי האחראי עליו - לפי סעיף 368ג סיפא לחוק, ושל העבירה של תקיפת קטין בידי האחראי עליו הגורמת חבלה של ממש - לפי סעיף 368ב(א) סיפא לחוק, ויש להרשיע, אפוא, את הנאשם בעבירות אלו באישום השמיני בעניינה של ת'.

התוצאה

145. על-יסוד האמור לעיל, אני מרשיע את הנאשם כדלהלן: במספר רב של עבירות התעללות בקטין על-ידי האחראי עליו - לפי סעיף 368ג סיפא לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (לגבי כל שמונת הילדים); במספר רב של עבירות תקיפת קטין בידי האחראי עליו הגורמת חבלה של ממש - לפי סעיף 368ב(א) סיפא לחוק (בעניינם של שבעה מהקטינים); ובמספר עבירות של תקיפת קטין בידי האחראי עליו הגורמת חבלה חמורה - לפי סעיף 368ב(ב) סיפא לחוק (בנוגע לקטינים א', נ' וש') - הכל כמפורט לעיל. הנאשם מזוכה מעבירה אחת של תקיפת קטין הגורמת חבלה של ממש, אשר יוחסה לו באישום החמישי בעניינו של הילד י'.

הכרעת-הדין ניתנה בפומבי היום, כ"ג בכסלו תשע"א, 30 בנובמבר 2010, בנוכחות הנאשם ובא-כוחו.

י' נועם, שופט